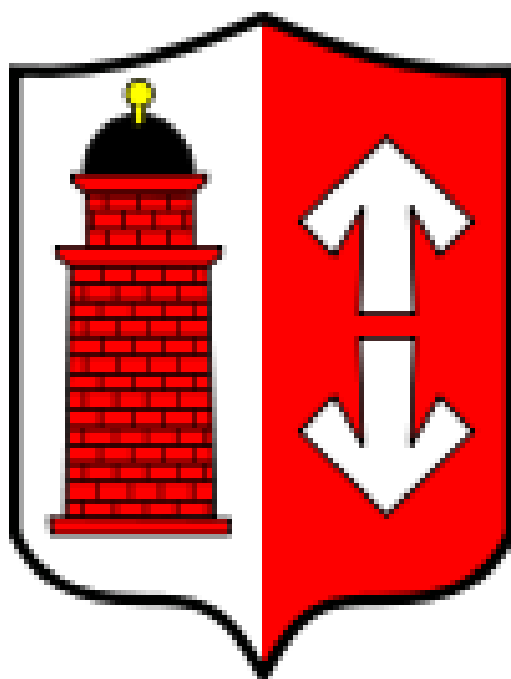

Lokalny Program Rewitalizacji

dla Gminy Opatówek

na lata 2017 - 2023

Niniejsze opracowanie powstało w ramach projektu pn. "Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Opatówek" współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Zadanie zostało zrealizowane w ramach projektu pn. . "Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Opatówek" współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 oraz budżetu państwa

Autorzy opracowania:

Aneta Szarfenberg; Marcin Jaczewski

W procesie tworzenia Programu Rewitalizacji uczestniczyli pracownicy Urzędu Miejskiego Gminy Opatówek, zaangażowani byli także Mieszkańcy Gminy oraz Interesariusze procesu rewitalizacji, którzy wyrażali swoje opinie w trakcie prowadzonych spotkań oraz prowadzonych konsultacji, w tym ankiety.

PRACOWNIA DANYCH MARCIN JACZEWSKI

adres: ul. Równa 28, 05-270 Marki

tel. 503 607 149 email: pracowniadanych@gmail.com NIP 524 230 88 79 REGON 366233410

Spis treści

WPROWADZENIE	7
1. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA GMINY OPATÓWEK	9
2. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI.....	13
2.1 DOKUMENTY STRATEGICZNE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM I UNII EUROPEJSKIEJ	13
2.1.1 STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU (2010-2020)	13
2.1.2 KARTA LIPSKA.....	14
2.1.3 DEKLARACJA Z TOLEDO	14
2.2 DOKUMENTY STRATEGICZNE NA SZCZEBLU KRAJOWYM	14
2.2.1 DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU – POLSKA 2030	14
2.2.2 STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020	15
2.2.3 KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030.....	16
2.2.4 KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020	17
2.2.5 STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2020	17
2.2.6 STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU	18
2.3 DOKUMENTY STRATEGICZNE NA SZCZEBLU REGIONALNYM.....	19
2.3.1 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2020 ROKU.....	19
2.3.2 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO.....	19
2.3.3 STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ DLA WOJ. WIELKOPOLSKIEGO DO 2020 ROKU	21
2.4 DOKUMENTY STRATEGICZNE NA SZCZEBLU PONADLOKALNYM.....	22
2.4.1 STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KALISKIEGO NA LATA 2014-2021	22
2.4.2 STRATEGIA ZIT DLA ROZWOJU AGLOMERACJI KALISKO-OSTROWSKIEJ	22
2.5 DOKUMENTY STRATEGICZNE NA SZCZEBLU LOKALNYM.....	23
2.5.1 STRATEGIA ROZWOJU GMINY OPATÓWEK NA LATA 2014-2025	23
2.5.2 STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	25
2.5.3 GMINNA STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	25
3. PODSUMOWANIE DELIMITACJI OBSZARU REWITALIZACJI.....	30

4.	<u>DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH .....</u>	<u>31</u>
4.1	METODOLOGIA.....	31
4.1.1	PODZIAŁ GMINY NA JEDNOSTKI ANALITYCZNE/REFERENCYJNE	31
4.1.2	PODSTAWA ANALIZY ZRÓŻNICOWANIA JEDNOSTEK REFERENCYJNYCH	35
4.2	SFERA SPOŁECZNA	39
4.2.1	DEMOGRAFIA.....	39
4.2.2	UBÓSTWO	43
4.2.3	BEZROBOCIE	45
4.2.4	PRZESTĘPCZOŚĆ	46
4.2.5	KAPITAŁ SPOŁECZNY	47
4.2.6	UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM	49
4.3	SFERA GOSPODARCZA	50
4.4	SFERA TECHNICZNA	51
4.5	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	53
4.6	SFERA ŚRODOWISKOWA	54
5.	<u>OPINIE MIESZKAŃCÓW .....</u>	<u>56</u>
5.1	SPOTKANIA WARSZTATOWE.....	56
5.2	ANKIETA.....	57
5.3	NABÓR PROJEKTÓW.....	59
6.	<u>PODSUMOWANIE DIAGNOZY ORAZ WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI.....</u>	<u>60</u>
6.1	PODSUMOWANIE WNIOSKÓW Z ANALIZY WSKAŹNIKOWEJ	60
6.2	PODSUMOWANIE ZEBRANYCH OPINII – BADANIA JAKOŚCIOWE	62
6.3	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	63
6.3.1	OBSZAR ZDEGRADOWANY	63
6.3.2	OBSZAR REWITALIZACJI	66
7.	<u>POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI .....</u>	<u>70</u>
7.1	PODOBSZAR REWITALIZACJI OPATÓWEK CENTRUM–SZKOLNA	70

7.2	PODOBSZAR REWITALIZACJI CIENIA PIERWSZA.....	75
7.3	PODOBSZAR REWITALIZACJI CIENIA DRUGA	77
7.4	PODOBSZAR REWITALIZACJI CIENIA TRZECIA	79
7.5	PODOBSZAR REWITALIZACJI DĘBE KOLONIA	81
7.6	PODOBSZAR REWITALIZACJI NĘDZERZEW	83
7.7	PODOBSZAR REWITALIZACJI RAJSKO	85
7.8	PODOBSZAR REWITALIZACJI ROŻDŻAŁY	87
7.9	PODOBSZAR REWITALIZACJI ZAWADY	89
8.	<u>ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....</u>	91
8.1	WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	91
8.2	CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ODPOWIADAJĄCE ZIDENTYFIKOWANYM POTRZEBOM	92
9.	<u>LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ .....</u>	94
10.	<u>SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE .....</u>	105
11.	<u>REALIZACJA PROGRAMU REWITALIZACJI.....</u>	107
11.1	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	107
11.2	STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU	108
11.3	SYSTEM MONITOROWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI.....	108
12.	<u>PARTYCYPACJA SPOŁECZNA .....</u>	111
12.1	MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY.....	111
12.2	UDZIAŁ INTERESARIUSZY W PROCESIE TWORZENIA PROGRAMU REWITALIZACJI	111
12.3	SPOSÓB WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY WE WDRAŻANIE	113
13.	<u>KOMPLEMENTARNOŚĆ PROGRAMU.....</u>	115
13.1	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA I PROBLEMOWA.....	115
13.2	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA.....	117
13.3	KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA.....	118
13.4	KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	122

14.	<u>STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO .....</u>	<u>126</u>
	SPIS TABEL	127
	SPIS MAP	129
	SPIS ZDJĘĆ	129
	<u>ZAŁĄCZNIK – PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO .....</u>	<u>130</u>

Wprowadzenie

Rewitalizacja - to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).¹

Istotą rewitalizacji jest osiągnięcie **efektu synergii przestrzennej** - suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni gminy, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie.

Trudność polega na takim wyborze i uporządkowaniu działań do realizacji w określonym obszarze, które umożliwią przekroczenie pewnego progu, osiągnięcie **masy krytycznej** i pozwolą na odwrócenie negatywnych trendów. Jedną z kluczowych kwestii jest zatem właściwy dobór wielkości obszaru w stosunku do budżetu projektu. Wybór zbyt dużego obszaru może prowadzić do rozproszenia działań i zbyt słabego efektu synergii. Zbyt mały obszar z kolei, nawet jeśli zostanie w całości przekształcony, może nie posiadać wystarczającego potencjału, aby doprowadzić do trwałej zmiany negatywnych trendów.²

Rewitalizacja nie jest doraźnym rozwiązaniem zidentyfikowanego problemu, jest to **długoletnia inwestycja** w zmiany w obszarze zdegradowanym, które mają przynieść rozwój tego obszaru i całej gminy. Dlatego obszar rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych pokazujących najbardziej intensywną degradację, ale jego granice powinny zostać wyznaczone w taki sposób, aby umożliwić obszarowi rewitalizacji rozwój z wykorzystaniem lokalnych czynników rozwoju. Lokalne czynniki rozwoju powinny być zawsze indywidualnie zidentyfikowane.

Kluczowe wyzwanie stanowi **zapewnienie warunków dla właściwej rewitalizacji**, tj. zintegrowanego i kompleksowego, przygotowywanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej, przeciwdziałania procesom degradacji związanym m.in. z postępującą degradacją tkanki infrastrukturalnej (w tym mieszkaniowej), erozją stosunków społecznych, niekorzystnymi procesami demograficznymi (migracje, depopulacja), przestrzennymi (suburbanizacja), infrastrukturalnymi (niesprawny transport, niska efektywność energetyczna), kulturowymi (degradacja materialna obiektów

---

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, MR/H 2014-2020/20(2)/08/2016, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r. – zwane dalej Wytycznymi.

² K. Janas, W. Jarczewski, W. Wańkowicz, *Model rewitalizacji miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2010.

dziedzictwa kulturowego, spadek uczestnictwa w kulturze) oraz środowiskowymi (zanieczyszczenie środowiska).³

Mając na względzie powyższe zapisy oraz zidentyfikowane problemy Uchwałą nr 275/17 Rady Miejskiej Gminy Opatówek z dnia 8 maja 2017 r. przystąpiono do prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023 (dalej: Lokalny Program Rewitalizacji / LPR).

Niniejszy dokument został przygotowany zgodnie z zapisami zawartymi w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* (dalej „Wytyczne”), opublikowanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 r. oraz *Zasadami programowania i wsparcia rewitalizacji w ramach WRPO 2014+*, przyjętymi uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego nr 2718/2016 z dnia 6 października 2016 r., i stanowi podsumowanie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, w tym przede wszystkim wskazuje problemy społeczne wynikające z przeprowadzonej diagnozy oraz wyznacza obszar rewitalizacji, wymagający konkretnych działań tj. **projektów rewitalizacyjnych niezbędnych do powodzenia procesu rewitalizacji w Gminie Opatówek**.

W niniejszym LPR obszar rewitalizacji (po wcześniejszym wyznaczeniu obszaru zdegradowanego) został wyznaczony w oparciu o analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia działań o charakterze lokalnym (dotyczącym rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym ich aktywność lokalną), co pozwoliło z kolei na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Taki tryb przygotowania programu (i rozpoczęcie procesu) rewitalizacji miał na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych. Ponadto, przekłada się bezpośrednio na większą świadomość mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Lokalnym Programem Rewitalizacji i ich gotowość do zaangażowania się w podejmowane działania rewitalizacyjne. Uzupełnieniem analizy kwestii społecznych była analiza w zakresie pozostałych sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Przeprowadzona diagnoza, obejmująca szeroki proces partycypacji społecznej, wskazała zarówno obszar wymagający rewitalizacji, jak i zakres działań, które powinny w ramach rewitalizacji zostać zrealizowane. Kwestie te zostały doprecyzowane i ukierunkowane po przeprowadzeniu szczegółowej diagnozy dla podobszarów rewitalizacji i konsultacji społecznych opracowanej propozycji dokumentu.

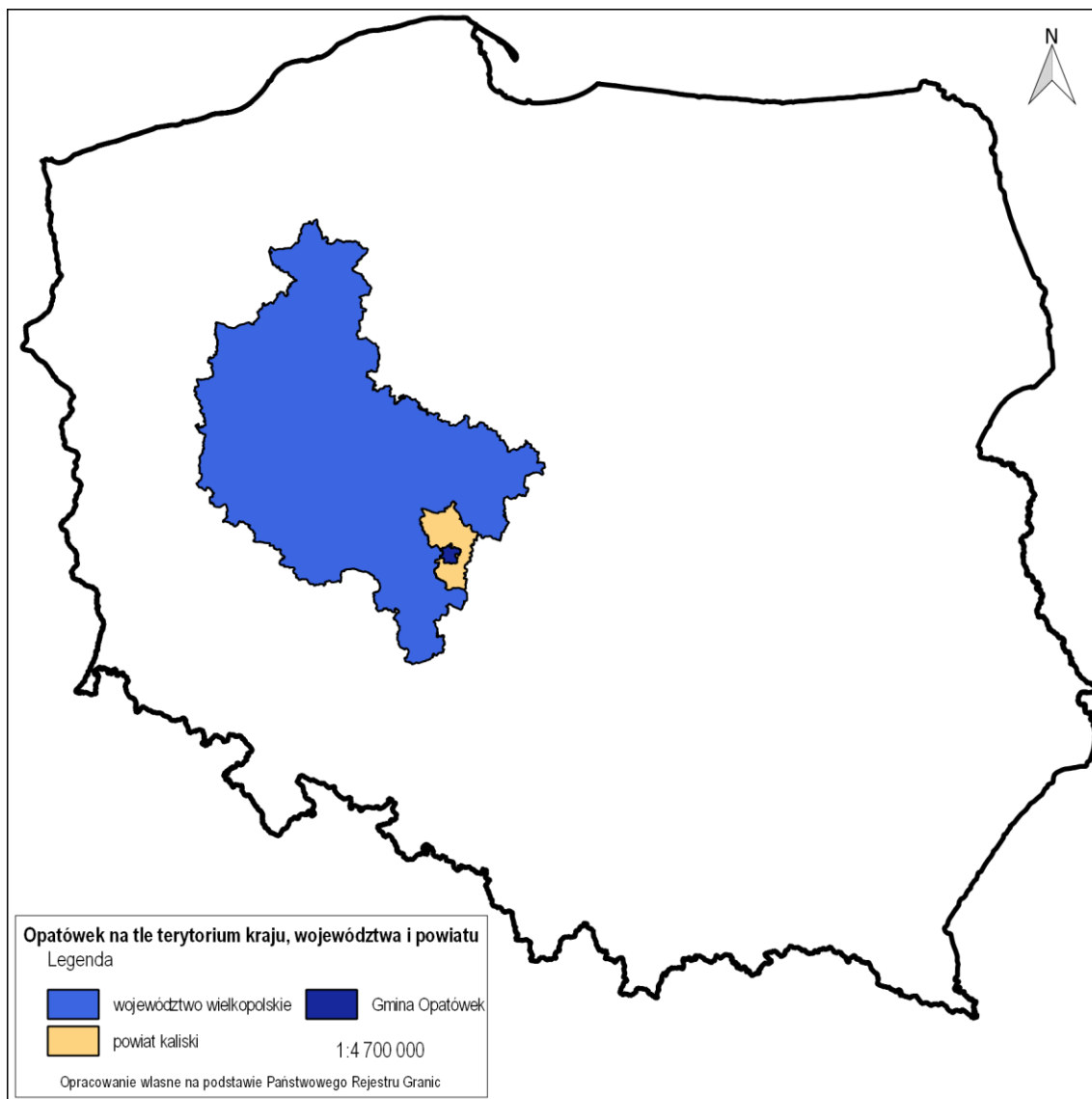
³ Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 23 maja 2014 r.

1. Charakterystyka ogólna Gminy Opatówek

Gmina Opatówek leży w powiecie kaliskim, w województwie wielkopolskim, w malowniczym krajobrazie Wzgórz Opatowsko-Malanowskich. Gmina posiada charakter rolniczo-przemysłowy i wiele walorów turystyczno-rekreacyjnych. Powierzchnia gminy wynosi 104 km², zamieszkuje ją 10 tys. mieszkańców, w tym 4 tys. w samym Opatówku, który otoczony jest 28 wsiami sołeckimi.

Mapa 1 Opatówek na tle terytorium kraju, województwa i powiatu

Opatówek leży zaledwie 7 km od Kalisza i 130 od Poznania - stolicy województwa i posiada dogodne połączenia komunikacyjne. Teren gminy obejmuje częściowo tereny dwóch parków krajobrazu chronionego: Doliny Rzeki Swędni i Doliny Rzeki Prosnys, na których ochronie poddano bogactwo flory (714 gatunków), fauny, zwłaszcza ptaków wodno-błotnych, walory krajobrazowe, a także wartości historyczno-kulturowe. We wsi Szałe znajdują się tereny rekreacyjne położone wokół zbiornika

retencyjnego. Na istniejącym tu torze wioślarskim odbywają się zawody sportowe. Rozwinięta jest infrastruktura Gminy; o jej poziomie świadczą wodociągi we wszystkich miejscowościach, sieć gazowa, siatka dróg lokalnych, a własna oczyszczalnia ścieków jest potwierdzeniem dbałości samorządu o czystość środowiska naturalnego.

Od XIII w. Opatówek należał do arcybiskupów gnieźnieńskich, którzy wystawili tu drewniany dwór i kościół. W XVI w. Opatówek uzyskał prawa miejskie, a arcybiskup Bogoria Skotnicki wybudował tu murowany kościół i zamek. Od 1807 roku Opatówek i klucz dóbr opatóweckich stał się, z woli Napoleona I, własnością gen. Józefa Zajączka, późniejszego namiestnika Królestwa Polskiego. W latach 1824-1826, sprowadzony do Opatówka saksoński przemysłowiec Adolf Gottlieb Fiedler, wybudował tu jedną z największych w Królestwie Polskim fabryk produkującą sukno, zatrudniającą do 600 robotników.

W Opatówku przyszli na świat w latach trzydziestych XIX w. dwaj wybitni Polacy - bracia Agaton i Stefan Gillerowie. Agaton był historykiem, publicystą, aktywnym działaczem emigracyjnym. Zesłany na Syberię stał się kronikarzem i biografem zesłanych tam Polaków. Młodszy brat - Stefan był poetą epoki romantyzmu, nauczycielem historii i języka polskiego.

W 1870 roku Opatówek utracił prawa miejskie (odzyskał je dopiero z dniem 1.01.2017 r.). Nadal działała jednak fabryka sukna, a pod koniec XIX w. powstała tutaj Fabryka Lalek i Zabawek Drewnianych, której wyroby zdobywały nagrody na wystawach europejskich.

Obecnie w gminie Opatówek funkcjonuje duży, nowoczesny zakład "Hellena", należący do Grupy "Jutrzenka" S.A., produkujący soki i napoje. Na terenie Gminy działa ponad 800 – w większości prywatnych – podmiotów gospodarczych prowadzących działalność produkcyjną, handlową i usługową. Bardzo rozwinięte są także wielkopowierzchniowe uprawy warzyw, głównie pomidorów, z zastosowaniem nowoczesnych technologii pod osłonami.

Od 1998 roku pod patronatem Wójta Gminy Opatówek i Starosty Kaliskiego odbywają się Targi Ogrodniczo-Rolnicze i Działkowe "Pamiętajcie o ogrodach". Corocznie wystawcy biorący udział w targach przyciągają rzeszę miłośników kwiatów i krzewów ozdobnych oraz rolników.

W Gminie działają 4 szkoły podstawowe: w Opatówku z filią w Sierzchowie, w Chełmcach, Rajsku i Tłokini Wielkiej, 1 przedszkole w Opatówku oraz Zespół Szkół im. Stanisława Mikołajczyka w Opatówku, gdzie mieści się liceum ogólnokształcące oraz filia łódzkiej Wyższej Szkoły Informatyki.

Opatówek posiada walory turystyczne ze względu na położenie, historię i zabytki. Najbardziej znaną instytucją kultury jest Muzeum Historii Przemysłu utworzone w 1981 r. w budynku dawnej fabryki Fiedlera i wpisane na listę Międzynarodowego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego.

Najcenniejszą ekspozycją jest kolekcja zabytkowych pianin i fortepianów firm polskich. Oprócz działalności wystawienniczej, muzeum jest miejscem, gdzie odbywają się koncerty, konferencje i różnego rodzaju imprezy kulturalne.

Zdjęcie 1 Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku

Źródło: Urząd Miejski Gminy Opatówek

W opatóweckim, neogotyckim kościele znajduje się klasycystyczna kaplica z sarkofagiem gen. Zajączka, z którego czasów pozostała także tzw. "cukiernia", oficyna pałacowa i kompleks zabudowań folwarcznych oraz najstarszy w Europie żeliwny mostek w parku. Swoje miejsce w tym kościele znalazła także dwustuletnia drewniana figura Świętego Jana Nepomucena, staraniem samorządu pieczętowanie odrestaurowana.

Zdjęcie 2 Kościół w Opatówku

Źródło: Urząd Miejski Gminy Opatówek

Najstarszy kościół w Gminie pochodzi z XVII w. i znajduje się w Rajsku, a w Tłokini oglądać można drewniany kościół z XVIII w.

Zdjęcie 3 Kościół w Rajsku

Źródło: Urząd Miejski Gminy Opatówek

Zdjęcie 4 Kościół w Tłokini Kościelnej

Źródło: Urząd Miejski Gminy Opatówek

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023 jest zgodny z kierunkami rozwoju określonymi w kluczowych dokumentach strategicznych szczebla UE, krajowego, regionalnego i lokalnego.

2.1 Dokumenty strategiczne na szczeblu międzynarodowym i Unii Europejskiej

2.1.1 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju (2010-2020)

Podstawowym dokumentem strategicznym na poziomie UE jest Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (2010-2020). Dokument ten określa drogę Unii Europejskiej na lata 2011-2020 w kierunku inteligentnej i zrównoważonej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu. Równoległa praca nad tymi priorytetami ma za zadanie wspomóc państwa członkowskie UE w uzyskaniu wzrostu zatrudnienia oraz zwiększeniu produktywności i spójności społecznej. UE wyznaczyła konkretny plan obejmujący pięć celów – w zakresie zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu/energii – które należy osiągnąć do 2020 r. W każdym z tych obszarów wszystkie państwa członkowskie wyznaczyły z kolei własne cele krajowe. Konkretnie działania na poziomie zarówno unijnym, jak i krajowym wzmacniają realizację Strategii. Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach tego dokumentu Komisja proponuje wytyczenie kilku nadrzędnych, wymiernych celów UE:

- wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinien wynosić 75%;
- na inwestycje w badania i rozwój należy przeznaczać 3% PKB Unii;
- należy osiągnąć cele „20/20/20” w zakresie klimatu i energii (w tym ograniczenie emisji dwutlenku węgla nawet o 30%, jeśli pozwolą na to warunki);
- liczbę osób przedwcześnie kończących naukę szkolną należy ograniczyć do 10%, a co najmniej 40% osób z młodego pokolenia powinno zdobywać wyższe wykształcenie;
- liczbę osób zagrożonych ubóstwem należy zmniejszyć o 20 mln.

Rewitalizacja w Gminie Opatówek to przede wszystkim wspieranie włączenia społecznego i wsparcie osób zagrożonych ubóstwem co wpisuje się zarówno w priorytety UE jak i jej cele.

2.1.2 Karta Lipska

Karta Lipska⁴ podkreśla potrzebę opracowania strategii zintegrowanego rozwoju miejskiego, przy uwzględnieniu aspektu gospodarczego, społecznego i ekologicznego, a także wymiaru zdrowotnego i kulturowego oraz zdolności instytucjonalnych państwa. Zarządzanie rozwojem obszarów powinno uwzględniać warunki i potrzeby lokalne oraz zasadę pomocniczości. Karta opisuje narzędzia wykorzystywane do wdrażania programów zintegrowanego rozwoju oraz podaje główne zalecenia dotyczące krajowych polityk miejskich. Niniejszy LPR uwzględnia szeroki wymiar zintegrowanego rozwoju Gminy zarówno w aspekcie społecznym, gospodarczym, jak również zwraca uwagę na warunki i potrzeby lokalne, co oznacza, że Gmina Opatówek spełnia zalecenia Karty Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju.

2.1.3 Deklaracja z Toledo

Dokument⁵ podkreśla znaczenie zintegrowanej rewitalizacji miast dla rozwoju inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu. Deklaracja wytycza główne kierunki działań w oparciu o:

- wzmocnienie wymiaru miejskiej polityki spójności;
- osiągnięcie zgodności pomiędzy wymiarem terytorialnym i miejskim – wymiar miejski powinien stanowić integralną część koncepcji spójności terytorialnej;
- kontynuację promowania badań, studiów porównawczych, statystyk, wymiany dobrych praktyk, rozpowszechnianie wiedzy dot. rozwoju miast oraz wzmacnianie ich koordynacji;
- promowanie zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju miast poprzez wypracowanie instrumentów dla wdrażania Karty Lipskiej - stworzenie nowych instrumentów dla zintegrowanych i zrównoważonych polityk rozwoju miasta na wszystkich poziomach zarządzania: lokalnym regionalnym i krajowym);
- zapoczątkowanie dyskusji dot. najważniejszych wyzwań, przed którymi staną miasta europejskie w przyszłości.

LPR dla Gminy Opatówek wpisuje się we wszystkie ww. kierunki działań.

2.2 Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym

2.2.1 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030 jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego

---

⁴ Dokument przyjęty w dniach 24-25 maja 2007 r. w Lipsku (Niemcy) w trakcie Nieformalnego Spotkania Ministrów UE odpowiedzialnych za rozwój obszarów miejskich.

⁵ Deklaracja podpisana w dniu 22 czerwca 2010 r. w Toledo (Hiszpania) w trakcie Nieformalnego Spotkania Ministrów UE odpowiedzialnych za rozwój obszarów miejskich.

zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Głównym celem, który został przedstawiony w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków.

Osiąganie strategicznego celu kluczowego będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych i ich celach strategicznych:

Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji):

- Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji;
- Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym;
- Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;
- Cel 5 - Stworzenie Polski Cyfrowej;
- Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;
- Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;

Równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji):

- Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;
- Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;

Efektywności i sprawności państwa (efektywności):

- Cel 10 - stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej;
- Cel 11 - wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Zaplanowany proces rewitalizacji w Gminie Opatówek będzie wspierał przede wszystkim budowę kapitału społecznego (cel 11) oraz kapitału ludzkiego (cel 6).

2.2.2 Strategia Rozwoju Kraju 2020

SRK 2020 - średniookresowa strategia rozwoju kraju, to najważniejszy dokument określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020 wraz z powiązanymi z nią 9 strategiami zintegrowanymi stanowią punkt odniesienia dla realizacji celów rozwojowych kraju, zarówno w kontekście wykorzystania środków krajowych, jak i europejskich. Celem rozwojowym kraju wskazanym w SRK 2020 jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych

i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Osiągnięcie tego strategicznego celu będzie realizowane w ramach następujących obszarów, podzielonych na kilka celów:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo:

- Cel 1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem;
- Cel 2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe;
- Cel 3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności;

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka:

- Cel 1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej;
- Cel 2. Wzrost wydajności gospodarki;
- Cel 3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki;
- Cel 4. Rozwój kapitału ludzkiego;
- Cel 5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych;
- Cel 6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko;
- Cel 7. Zwiększenie efektywności transportu;

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna:

- Cel 1. Integracja społeczna;
- Cel 2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych;
- Cel 3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Biorąc pod uwagę zakres niniejszego Programu, to wpisuje się on w obszar strategiczny III, w tym przede wszystkim obejmujący cel 1 (integracja społeczna) oraz cel 3 (obejmujący m.in. integrację przestrzenną).

2.2.3 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju to najważniejszy dokument strategiczny w kwestii zagospodarowania przestrzennego kraju. Został on stworzony w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania przestrzeni kraju. Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, które pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa. Dokument wyznacza następujące cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

- Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;

- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;
- Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- Cel 5. Zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Rewitalizacja w Opatówku to przede wszystkim przywracanie ładu przestrzennego (cel 6) poprzez realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego obejmującego ulicę Szkolną w Opatówku, jak również przedsięwzięć obejmujących remonty oraz modernizację obiektów użyteczności publicznej.

2.2.4 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie to średniookresowy dokument strategiczny, który odnosi się do zasad prowadzenia polityki społeczno-gospodarczej kraju w ujęciu wojewódzkim. Określa on cele i główne kierunki rozwoju kraju w wymiarze terytorialnym, wprowadza zmiany w zakresie planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce oraz nakreśla zadania podejmowane przez poszczególne resorty.

KSRR wyznacza poniższe cele polityki regionalnej do 2020 roku:

- wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów;
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych;
- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Biorąc pod uwagę powyższe cele LPR dla Gminy Opatówek wpisuje się po części w każdy z nich, najbardziej przyczyniając się do budowania spójności terytorialnej i przeciwdziałania marginalizacji obszarów problemowych.

2.2.5 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Kapitał społeczny to, wynikająca z zaufania oraz obowiązujących norm i wzorów postępowania, zdolność obywateli do mobilizacji i łączenia zasobów, która sprzyja kreatywności oraz wzmacnia wolę współpracy i porozumienia w osiągnięciu wspólnych celów.

Działania Strategii mają wspierać zaangażowanie obywatelskie, zachęcać do współpracy oraz wzmacniać kreatywność Polaków, poprzez realizację wyznaczonych celów:

- Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji;
- Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne;
- Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy;
- Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Przeprowadzenie procesu rewitalizacji jest ściśle powiązane z zaangażowaniem społecznym. Również LPR dla Gminy Opatówek zakłada ścisłą współpracę z mieszkańcami oraz organizacjami ich zrzeszającymi w celu jak najskuteczniejszego przeprowadzenia procesu odnowy Gminy. Udział społeczeństwa został uwzględniony zarówno na etapie programowania jak i wdrażania Programu.

2.2.6 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów) oraz weryfikacji pozostałych instrumentów wdrożeniowych.

Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Strategia jest ukierunkowana na inkluzyjny rozwój społeczno-gospodarczy. Przyjęto, że główną siłą napędową rozwoju i priorytetem publicznym jest spójność społeczna. Strategia podporządkowuje działania w sferze gospodarczej osiąganiu celów związanych z poziomem i jakością życia obywateli Polski. Kładzie nacisk, aby beneficjentem rozwoju gospodarczego, w większym niż dotychczas stopniu, byli zwykli obywatele oraz obszary do tej pory pomijane w polityce rozwoju.

SOR wyznacza następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną;
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
- Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Również tworzenia LPR dla Gminy Opatówek przyświecały idee stanowiące główne założenia SOR. W szczególności niniejszy Program wpisuje się w cel II obejmujący rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

2.3 Dokumenty strategiczne na szczeblu regionalnym

2.3.1 Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku.

Zgodnie z uwarunkowaniami instytucjonalno-prawnymi, strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju, prowadzonej przez samorząd w średnim okresie programowania. Strategia wskazuje główne wyzwania i cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa, jak również przez inne podmioty. Stanowi również ważny punkt odniesienia dla pozostałych dokumentów programowych i planistycznych tworzonych na poziomie regionalnym, jak również lokalnym. Strategia przedstawia następujący cel generalny wraz z celami strategicznymi.

Cel generalny: Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.

- Cel strategiczny 1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu;
- Cel strategiczny 2 Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami;
- Cel strategiczny 3 Lepsze zarządzanie energią;
- Cel strategiczny 4 Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie;
- Cel strategiczny 5 Zwiększenie spójności województwa;
- Cel strategiczny 6 Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu;
- Cel strategiczny 7 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia;

Należy tu wspomnieć, że Cel strategiczny 5 będzie realizowany m.in. przez Cel operacyjny 5.4 (wsparcie terenów wymagających restrukturyzacji, odnowy i rewitalizacji), który wprost wskazuje narzędzie zakładające wykorzystanie programów rewitalizacji do jego realizacji.

2.3.2 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan pełni rolę ogniwa łączącego krajowe planowanie przestrzenne z planowaniem miejscowym. Dokument ten określa uwarunkowania oraz kierunki rozwoju przestrzennego województwa. Celem głównym planu jest: zrównoważony rozwój przestrzenny regionu jako jedna z podstaw wzrostu poziomu życia mieszkańców, osiągany przez realizację następujących celów szczegółowych.

Dokument przedstawia dostosowanie przestrzeni województwa do wyzwań XXI wieku przez:

- Poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi;
- Wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem;
- Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego;
- Poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych;
- Wzmocnienie regionotwórczych funkcji Poznania – miasta o charakterze europola o znaczeniu krajowym oraz Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, jako dwubiegunowego układu miejskiego o znaczeniu ponadregionalnym;

- Wielofunkcyjny rozwój ośrodków regionalnych i lokalnych;
- Restrukturyzację obszarów o ograniczonym potencjale rozwojowym;
- Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa przez:
  - Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw;
  - Wzrost udziału nauki i badań w rozwoju regionu;
  - Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej;
  - Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu.

Poniżej opisano zasady kształtowania wynikające z planu województwa, w którego zapisach, Opatówek zlokalizowany jest w czterech strefach zróżnicowanej polityki przestrzennej województwa. Zasady te zostały uwzględnione przy opracowywaniu niniejszego Programu.

Strefa dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych

- Koncentracja zainwestowania w istniejących jednostkach osadniczych położonych przy drogach lub w ich pobliżu;
- Projektowanie struktur odznaczających się zwartością i rozwijających w harmonijny sposób lokalne układy miejskie lub wiejskie, na bazie istniejących układów komunikacyjnych;
- Ograniczenie możliwości przekształceń gruntów rolniczych, szczególnie w strefie intensywnej gospodarki rolnej, na cele nierolnicze;
- Projektowanie dróg serwisowych oraz węzłów komunikacyjnych, umożliwiających sprawne włączenie ruchu lokalnego do głównych tras;
- Stosowanie zabezpieczeń w miejscach o największej uciążliwości ruchu dla zabudowy istniejącej i projektowanej oraz dla obszarów istotnych dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego.

Strefa intensywnych procesów urbanizacyjnych

- Dążenie do zapewnienia poprawy dostępności do centrów miast, również poprzez tworzenie zintegrowanej komunikacji publicznej;
- Kształtowanie zrównoważonej struktury przestrzennej, uwzględniającej duży popyt na tereny budowlane, przy ograniczonym zasobie wolnych terenów. Istotne jest wykorzystanie przestrzeni zurbanizowanych, które wymagają rewitalizacji lub zmiany funkcji (tereny poprzemysłowe, tereny pomilitarne), jak również koncentracja zabudowy i ochrona walorów środowiska przyrodniczego;
- Dążenie do wielofunkcyjności, rozumianej jako integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów o różnym przeznaczeniu.

System obszarów chronionych i powiązań przyrodniczych

- Ochrona obszarów o największych wartościach przyrodniczo – krajobrazowych i dużym potencjale biologicznym, chronione na mocy Ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. Nr 151 poz. 1220 ze zmianami);
- Ciągłość i spójność przestrzenną korytarzy ekologicznych stanowiących drogi migracji, rozprzestrzeniania i wymiany genetycznej organizmów żywych oraz wpływających na zmniejszenie negatywnych skutków izolacji obszarów cennych przyrodniczo;
- Ochrona obszarów ważnych dla gniazdowania i migracji ptaków;

- Wielokierunkowe działania związane z inwentaryzacją i waloryzacją przyrodniczą oraz ochroną i monitoringiem na pozostałych obszarach województwa.

Strefa intensywnej gospodarki rolnej

- Ograniczenie możliwości przekształceń gruntów rolniczych na cele nierolnicze;
- Ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych I – III oraz klasy IV, występujących w dużych kompleksach;
- Działania ograniczające zanieczyszczenie gleb i naruszanie ich stosunków wodnych oraz przeciwdziałanie erozji, przede wszystkim na obszarach położonych przy krawędziach dolin rzecznych;
- Zwiększenie powierzchni zadrzewień śródpolnych i zakrzewień z użyciem gatunków rodzimych;
- Ochrona walorów krajobrazu obszarów wiejskich;
- Dążenie do podniesienia atrakcyjności terenów wsi.

2.3.3 Strategia Polityki Społecznej dla Woj. Wielkopolskiego do 2020 roku

Zgodnie z tym dokumentem polityka społeczna województwa wielkopolskiego stanowi integralną część rozwoju, czemu mają sprzyjać i dawać gwarancję poniższe ustalenia.

Realizacja strategii i polityki społecznej województwa wielkopolskiego sprzyjać ma:

- Zrównoważonemu rozwojowi;
- Budowaniu spójnych i funkcjonalnych społeczności;
- Ochronie podmiotowości i promocji zaradności obywateli;
- Ustaleniu pewnego minimum i hierarchii chronionych zasad i priorytetów;
- Realnemu udziałowi podmiotów niepublicznych w tworzeniu i realizacji programów społecznych.

W celu realizacji tej strategii sformułowano następujące priorytety:

- Priorytet I: Wielkopolska równych szans i możliwości;
- Priorytet II: Zdrowi Wielkopolanie;
- Priorytet III: Bezpieczna Wielkopolska (bezpieczeństwo publiczne i socjalne);
- Priorytet IV: Wielkopolska obywatelska;
- Priorytet V: Samorząd Województwa Wielkopolskiego partnerem, doradcą i konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej.

Priorytety strategiczne rozpisane zostały na cele operacyjne i zadania adresowane do:

- Dzieci i młodzieży;
- Seniorów;
- Osób z ograniczeniem sprawności;
- Osób z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego.

Szczególne znaczenie przy tworzeniu LPR dla Gminy Opatówek miał Priorytet I oraz IV. Rewitalizacja w Opatówku będzie przyczyniać się do wyrównywania szans szczególnie osób zagrożonych ubóstwem, a przy tworzeniu i realizacji Programu Rewitalizacji udział obywateli był i będzie warunkiem koniecznym.

2.4 Dokumenty strategiczne na szczeblu ponadlokalnym

2.4.1 Strategia Rozwoju Powiatu Kaliskiego na lata 2014-2021

Strategia Rozwoju Powiatu Kaliskiego na lata 2014-2021 określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze subregionu kaliskiego. Celem głównym dokumentu to rozwój powiatu kaliskiego, jako miejsca o wysokiej jakości, z czystym środowiskiem, rozwojem turystyki i nowoczesnej branży rolno-spożywczej, w powiązaniu z Aglomeracją Kalisko-Ostrowską oraz Marką Produkt Kaliski.

Cel ten będzie realizowany poprzez pięć celów strategicznych:

- Wzrost konkurencyjności gospodarki powiatu poprzez nowoczesne rolnictwo, przetwórstwo i dystrybucję w powiązaniu z elastycznym systemem edukacji (łączenie teorii z praktyką);
- Rozwój kultury lokalnej oraz wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu;
- Poprawa wewnętrznych i zewnętrznych powiązań komunikacyjnych;
- Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego, ekologicznego oraz rozwój i włączenie społeczne;
- Dobra organizacja współpracy wszystkich jednostek samorządowych na terenie Powiatu mająca na celu podniesienie efektywności i skuteczności przedsięwzięć rozwojowych.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023 jest zgodny ze wskazanym celem głównym oraz wymienionymi celami strategicznymi. Poprzez zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będzie wspierał przede wszystkim włączenie społeczne oraz rozwój kultury lokalnej.

2.4.2 Strategia ZIT dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej (AKO) realizuje zespół gmin i powiatów powiązanych funkcjonalnie z Kaliszem i Ostrowem Wielkopolskim, tworzących wspólny obszar funkcjonalny obu miast. Zgodnie z celem głównym dokumentu AKO ma być ważnym biegunem wzrostu i rozwoju województwa wielkopolskiego, która przy współpracy jednostek samorządu terytorialnego oraz dzięki wykorzystaniu posiadanego kapitału społecznego rozwiąże istniejące problemy społeczno-gospodarcze i stworzy trwałe podstawy zrównoważonego rozwoju. Cel główny rozwoju AKO, będzie realizowany przez priorytety Strategii ZIT oraz działania w ramach tych priorytetów:

- Priorytet 1 . Dynamiczna i nowoczesna gospodarka;
  - Działanie 1.1. Promowanie przedsiębiorczości na terenie Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej;
  - Działanie 1.2. Samozatrudnienie oraz tworzenie nowych miejsc pracy;
- Priorytet 2. Przyjazne środowisko;

- Działanie 2.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii na obszarze ZIT AKO;
- Działanie 2.2. Promocja strategii niskoemisyjnych oraz zrównoważonego transportu na terenie Aglomeracji;
- Działanie 2.3. Udoskonalenie infrastruktury służącej poprawie efektywności gospodarki wodnej oraz dostosowanie jej do wymogów prawa unijnego na obszarze Aglomeracji;
- Działanie 2.4. Realizacja potrzeb Aglomeracji w zakresie gospodarki odpadami;
- Działanie 2.5. Promocja bioróżnorodności na terenie ZIT AKO;
- Priorytet 3. Aktywne, twórcze i wykształcone społeczeństwo;
  - Działanie 3.1. Rozwój i ochrona dóbr dziedzictwa narodowego, występujących na terenie Aglomeracji;
  - Działanie 3.2. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczynią się do rozwoju Aglomeracji i zmniejszą nierówności w zakresie stanu zdrowia;
  - Działanie 3.3. Aktywne i zdrowe starzenie się w ZIT AKO;
  - Działanie 3.4. Zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji;
  - Działanie 3.5. Włączenie społeczne;
  - Działanie 3.6. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej;
- Priorytet 4. Nowoczesna infrastruktura służąca rozwojowi;
  - Działanie 4.1. Wdrażanie technologii komunikacyjno-informacyjnych dla rozszerzenia stosowania e- usług;
  - Działanie 4.2 Promowanie inwestycji ukierunkowanych na zapewnienie odporności na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi;
  - Działanie 4.3. Łączenie węzłów drogowych drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T w celu rozbudowy systemu komunikacji w ramach Aglomeracji;
- Priorytet 5 . Pomoc techniczna.

Zaplanowanie przedsięwzięcia rewitalizacyjne LPR to przede wszystkim wsparcie działań obejmujących włączenie społeczne, promowanie przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych.

2.5 Dokumenty strategiczne na szczeblu lokalnym

2.5.1 Strategia Rozwoju Gminy Opatówek na lata 2014-2025

Jedynym aktualnym (opracowanym w 2013 r.) dokumentem w Gminie obejmującym całościowo koncepcję jej rozwoju jest projekt Strategii Rozwoju Gminy Opatówek na lata 2014-2025.

Projekt Strategii określa trzy cele strategiczne rozwoju Gminy:

- Cel strategiczny 1: Aktywizacja społeczna gminy i wysoka jakość życia mieszkańców oraz profesjonalizm usług publicznych oparty na wiedzy i innowacjach społecznych;
- Cel strategiczny 2: Zwiększenie konkurencyjności gospodarki opartej na rolnictwie i przetwórstwie spożywczym oraz wzrost przedsiębiorczości gminy poprzez rozwój i promocję produktów regionalnych i lokalnych;
- Cel strategiczny 3: Planistyczne i systemowe zagospodarowanie regionu w infrastrukturę techniczną oraz dbałość i poprawa stanu środowiska naturalnego a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Niniejszy Program Rewitalizacji wpisuje się przede wszystkim w realizację celu strategicznego 1 i 3.

W celu strategicznym nr 1 przewidziano następujące cele operacyjne:

- Cel operacyjny 1.1 - Wzrost aktywizacji oraz wyrównanie potencjałów społecznych gminy;
- Cel operacyjny 1.2 – Zwiększenie edukacyjnych i zawodowych kompetencji mieszkańców;
- Cel operacyjny 1.3 – Wzmocnienie i rozwój potencjału kulturowego i kulturalnego gminy oraz poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego;
- Cel operacyjny 1.4 – Rozwój usług zdrowotnych w tym opieki nad ludźmi starszymi i promocja zdrowego stylu życia oraz wzrost bezpieczeństwa na terenie gminy;
- Cel operacyjny 1.5 – Rozwój innowacji i profesjonalnych usług publicznych oraz rozwój partnerstwa międzysektorowego.

Niniejszy LPR będzie wpisywał się przede wszystkim w zakres celu operacyjnego 1.1, 1.2 i 1.3.

W ramach wspierania realizacji celu 1.1 i 1.2, który obejmuje takie elementy jak opieka społeczna, przeciwdziałanie problemom i wykluczeniom społecznym oraz wspieranie integracji społecznej, przewidziano przedsięwzięcia rewitalizacyjne obejmujące wsparcie rodzin korzystających z pomocy społecznej, umożliwienie skorzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla osób starszych; wielowymiarowe wsparcie kobiet i rodzin, a w konsekwencji także podjęcie działań na rzecz społeczności lokalnej.

Przedsięwzięciem wspierającym realizację celu operacyjnego 1.3 będą natomiast działania na rzecz remontu świetlic, budowy siłowni plenerowych, ścieżki rowerowej oraz projekty Gminnego Ośrodka Kultury.

Natomiast w ramach celu strategicznego nr 3 przewidziano następujące cele operacyjne:

- Cel operacyjny 3.1 – Pełne zagospodarowanie gminy w infrastrukturę techniczną;
- Cel operacyjny 3.2 – Restaurowanie, partycypacja i ochrona środowiska naturalnego;
- Cel operacyjny 3.3 - Rewitalizacja zabytków i obiektów kulturowych na terenie gminy;
- Cel operacyjny 3.4 – Ład i spójność przestrzenna;
- Cel operacyjny 3.5 – Efektywność energetyczna i jej racjonalne wykorzystanie.

Przewidziane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą wspierać przede wszystkim cel operacyjny nr 3.3 oraz 3.5. W ramach celu 3.3 przewidziano prace remontowe Domku Gotycki tzw. "cukierenka" (dom Zajączka) oraz Oficyny w Opatówku. W ramach wspierania efektywności energetycznej (cel operacyjny nr 3.5) wszystkie prowadzone prace remontowe budynków będą przewidywały znaczne zwiększenie ich efektywności energetycznej.

2.5.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Drugim dokumentem mającym istotne znaczenie dla rozwoju Gminy jest przyjęte w 1999 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatówek (Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 117/99 Rady Gminy Opatówek z dnia 29.12.1999 roku).

Zgodnie z SUIKZP generalnym celem rozwoju Gminy jest zapewnienie mieszkańcom warunków umożliwiających wzrost poziomu życia przy jednoczesnej ochronie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz zachowaniu ładu przestrzennego. W cel ten wpisuje się zarówno misja, jak i cel główny Programu Rewitalizacji.

Z tak sformułowanego celu generalnego SUIKZP wypływają następujące cele główne:

- Ochrona walorów środowiska przyrodniczego,
- Ochrona walorów środowiska kulturowego,
- Zwiększenie atrakcyjności i walorów wypoczynkowych i rekreacyjnych Gminy,
- Rozwój bazy i zaplecza dla sportu, turystyki, wypoczynku i rekreacji,
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- Rozwój usług społecznych, zarówno podstawowych jak i ponadpodstawowych,
- Tworzenie warunków dla rozwoju szeroko rozumianej działalności gospodarczej,
- Tworzenie preferencji dla racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Efektywne wykorzystanie istniejącej sieci dróg i infrastruktury technicznej,
- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- Określenie polityki w zakresie unieszkodliwiania odpadów.

Przewidziane w LPR przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą wspierać przede wszystkim ochronę walorów środowiska kulturowego, zwiększenie atrakcyjności i walorów wypoczynkowych i rekreacyjnych Gminy oraz rozwój usług społecznych, zarówno podstawowych jak i ponadpodstawowych.

2.5.3 Gminna Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

W skład Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wchodzi cztery następujące dokumenty:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (przyjęty do realizacji na 2017 r.);
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii (przyjęty do realizacji na 2017 r.);
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie (przyjęty do realizacji na lata 2016-2018).

2.5.3.1 Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (przyjęty do realizacji na 2017 r.)

Program przyjęty uchwałą Nr 231/16 w oparciu o Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.) i Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1492). Program określa zakres i formę realizacji zadań wynikających z ustawy. Jego celem strategicznym jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do:

- ograniczenia szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu;
- zmniejszenia dostępności i zmiany struktury spożywanego alkoholu;
- ograniczenia zaburzeń życia rodzinnego, w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin z problemem alkoholowym;
- ograniczenia zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież;
- ograniczenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenia skuteczności pomocy rodzinom;
- poprawy jakości działań podejmowanych przez gminę w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- ograniczenia przypadków naruszeń prawa w związku z alkoholem;
- tworzenia bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej dla realizacji programu.

Działania i strategia osiągania wymienionych celów dotyczy przede wszystkim realizacji programów profilaktycznych, programów informacyjnych wpływających na postawy i umiejętności prozdrowotne z różnych grup wiekowych, a szczególnie wśród dzieci i młodzieży, oraz osób z grupy podwyższonego ryzyka. Obowiązujące poziomy profilaktyki określają granice między profilaktyką a promocją zdrowia, profilaktyką a leczeniem uzależnień oraz innych zaburzeń związanych z nadużywaniem alkoholu.

LPR dla Gminy Opatówek wpisuje się w ogólny kontekst podejmowanych działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych przede wszystkim poprzez realizację wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących wsparcie osób potrzebujących i integrację społeczną.

2.5.3.2 Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii (przyjęty do realizacji na 2017 r.)

Program przyjęty uchwałą Nr 232/16 w oparciu o art. 10 ust.1 - 4 z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224 ze zm.) oraz rozdziału VI. ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 –2020 (Dz. U. z 2016 poz. 1492) i art.17 ust.1 pkt.1, art. 110 ust.4 i 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 ze zm.).

Głównym celem gminnego programu jest profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Zadania ujęte w nim skoncentrowane są na rozwijaniu i popieraniu działalności edukacyjnej, informacyjnej podejmowanej w celu informowania społeczeństwa o szkodliwości narkomanii oraz prowadzeniu działalności wychowawczej i zapobiegawczej.

LPR dla Gminy Opatówek wpisuje się w ogólny kontekst podejmowanych działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przede wszystkim poprzez realizację wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących zagospodarowanie wolnego czasu osób młodych, w tym ich integrację społeczną oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i kulturalno-edukacyjnej.

2.5.3.3 Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018

Program przyjęty uchwałą Nr 110/15 w oparciu o art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej /Dz.U. z 2015 r. poz. 332 ze zm.

Cele szczegółowe Programu:

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych dziecka i rodziny

- Objęcie dożywianiem uczniów szkół: podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, dzieci uczęszczających do przedszkoli na terenie placówek oświatowych;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej z funduszy pomocy społecznej;
- Przyznawanie pomocy finansowej z systemu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego;
- Udzielanie rodzinom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych;
- Udzielanie pomocy rzeczowej w formie produktów żywnościowych oraz odzieży;
- Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez współpracę z placówkami służby zdrowia na terenie Gminy Opatówek;
- Regularne monitorowanie sytuacji rodzin przez pracowników GOPS.

Podnoszenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, dostęp do specjalistycznego poradnictwa i wsparcia

- Umożliwienie rodzinom korzystania ze wsparcia asystenta rodziny;
- Udzielenie pomocy dzieciom poprzez uczestnictwo w zajęciach Świetlicy Środowiskowej „Słoneczko” w Opatówku;
- Zapewnienie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego, prawnego, logopedycznego, medycznego rodzinom przeżywającym trudności;
- Promowanie wartości rodzinnej poprzez organizowanie spotkań edukacyjnych;
- Podejmowanie działań zapobiegających niedostosowaniu społecznemu dzieci;

- Zapewnienie współpracy z Sądem, w tym z kuratorami;
- Diagnozowanie deficytów w zakresie pełnionych ról rodzicielskich i zaniedbań wobec dzieci.

Utrzymanie dziecka w rodzinie i wzmacnianie trwałości rodziny

- Podejmowanie działań profilaktycznych edukacyjnych oraz wczesna interwencja w rodzinach zagrożonych uzależnieniami;
- Stałe diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin;
- Zapewnienie bezpieczeństwa materialno-bytowego rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej;
- Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych rodzinom tego wymagających.

Wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym

- Współpraca ze szkołami w zakresie pomocy wychowawczej i opiekuńczej;
- Udzielanie wsparcia pedagogicznego uczniom;
- Organizowanie dodatkowych zajęć dla uczniów z deficytami szkolnymi;
- Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez pomoc finansową;
- Realizowanie przez szkoły programów profilaktycznych;
- Prowadzenie świetlic szkolnych;
- Organizowanie konsultacji i poradnictwa dla rodziców z zakresu: uzależnień, radzenia sobie ze stresem i agresją, kompetencji wychowawczych.

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już występujących

- Systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, asystentów rodzin, pedagogów szkolnych, nauczycieli, przedstawicieli służby zdrowia oraz przedstawicieli innych zawodów pracujących z rodziną;
- Zapewnienie specjalistycznego wsparcia, psychologicznego, prawnego i terapeutycznego na rzecz rodzin zagrożonych kryzysem;
- Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców;
- Wzmocnienie współpracy pomiędzy Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej a instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzinie poprzez organizowanie szkoleń, konferencji i spotkań edukacyjnych;
- Ustawiczne doskonalenie umiejętności zawodowych pracowników socjalnych, asystentów rodzin poprzez udział w szkoleniach, warsztatach i innych formach edukacyjnych;
- Zapewnienie rodzinom poradnictwa informacyjnego w zakresie leczenia uzależnień, problemu przemocy i zagrożeń cywilizacyjnych.

LPR dla Gminy Opatówek wpisuje się w ogólny kontekst podejmowanych działań na rzecz wsparcia rodziny przede wszystkim poprzez realizację wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących pomoc osobom zagrożonym ubóstwem, zagospodarowanie wolnego czasu osób dzieci i młodzieży, integrację społeczną czy rozwój infrastruktury rekreacyjnej i kulturalno-edukacyjnej.

2.5.3.4 Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie (przyjęty do realizacji na lata 2016-2018)

Program przyjęty uchwałą Nr 111/15 w oparciu o art. 17 ust.1 pkt 1, art. 110 ust.4 i 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej / Dz.U. z 2015r. poz. 163 ze zm. / oraz art. 6 ust.1, 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz.U. z 2015 r. poz. 1390 ze zm.

Cele szczegółowe Programu obejmują:

- Podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- Zwiększenie dostępności działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Zapewnienie rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie kompleksowej pomocy;
- Dostosowanie istniejącej lub utworzenie nowej infrastruktury instytucjonalnej oraz zasobów na potrzeby działań profilaktycznych lub pomocowych dla ofiar przemocy domowej;
- Zintegrowanie środowisk oraz zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników;
- jednostek, służb oraz organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy.

LPR dla Gminy Opatówek wpisuje się w ogólny kontekst podejmowanych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przede wszystkim poprzez wsparcie grup społecznych, w których zagrożenie przemocą w rodzinie jest większe. Są to przede wszystkim projekty skierowane do osób zagrożonych ubóstwem oraz obejmujące integrację społeczną.

3. Podsumowanie delimitacji obszaru rewitalizacji

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły wyniki pomiaru negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. Pomiar zjawisk nastąpił na poziomie miasta Opatówek (podzielonego na 6 jednostek) oraz sołectw (27) (łącznie 33 jednostki analityczne).

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych będzie decydowała wartość syntetycznego wskaźnika społecznego, na który złożyło się łącznie 6 wystandaryzowanych wskaźników społecznych (ubóstwo, bezrobocie, kapitał społeczny, depopulacja, obciążenie demograficzne, uczestnictwo w życiu publicznym). Sytuację społeczną (zobrazowaną ww. syntetycznym wskaźnikiem społecznym) mniej korzystną od średnich wartości w Gminie zanotowano łącznie w 16 jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych jednostkach występowanie negatywnych zjawisk w minimum jednej z pozostałych sfer: gospodarczej i/lub przestrzenno-funkcjonalnej i/lub technicznej i/lub środowiskowej. Spośród 16-stu jednostek (gdzie zidentyfikowaną niekorzystną sytuację społeczną) stan kryzysowy zidentyfikowano w 15 jednostkach, które stanowią obszar zdegradowany.

Biorąc pod uwagę, że obszar zdegradowany przekraczał 30% mieszkańców Gminy nastąpiło jego zawężenie do mniejszej liczby mieszkańców.

W planowaniu procesu rewitalizacji najistotniejszą rolę odgrywają kwestie społeczne, dlatego do obszaru rewitalizacji zaliczono te jednostki, które charakteryzują się najmniej korzystną wartością syntetycznego wskaźnika społecznego. Na tej podstawie wskazano następujące jednostki analityczne (części miasta oraz sołectwa) stanowiące podobszary rewitalizacji (łącznie 10 jednostek – 9 podobszarów rewitalizacji):

1. **Opatówek Centrum–Szkolna;**⁶
2. **Cienia Pierwsza;**
3. **Cienia Druga;**
4. **Cienia Trzecia;**
5. **Dębe Kolonia;**
6. **Nędzrzew;**
7. **Rajsko;**
8. **Rożdżały;**
9. **Zawady.**

---

⁶ Biorąc pod uwagę, że jednostki Opatówek Centrum oraz Opatówek Szkolna mają wspólną granicę oraz znajdują się w jednej jednostce administracyjnej, jak również charakteryzują się zbliżonymi problemami rewitalizacyjnymi, zdecydowano o połączeniu tych dwóch jednostek (części miasta) w jeden podobszar rewitalizacji – Opatówek Centrum-Szkolna.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych jest jednym z głównych elementów programu rewitalizacji (czyli inicjowanego, opracowanego i uchwalonego przez radę gminy wieloletniego programu działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzającego do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiącego narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji). Zgodnie z *Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020* diagnoza ta obejmuje analizę następujących sfer:

- społeczną;
- gospodarczą;
- techniczną;
- przestrzenno-funkcjonalną;
- środowiskową.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej można wyznaczyć jako **obszar zdegradowany** w przypadku występowania na nim stanu kryzysowego w co najmniej jednej z pozostałych ww. sfer.

Natomiast część lub całość obszaru zdegradowanego, cechująca się wyjątkową koncentracją negatywnych zjawisk, mająca istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, stanowi **obszar rewitalizacji** - na tym obszarze będą realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Podsumowując, głównym celem diagnozy jest zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie.

4.1 Metodologia

4.1.1 Podział Gminy na jednostki analityczne/referencyjne

Zgodnie z obowiązującą praktyką przeprowadzono diagnozę Gminy odnosząc się do mniejszych jednostek analitycznych/referencyjnych. Uwzględniając fakt, że jednostki powinny być wyznaczone w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym, jak również możliwościom zebrania danych statystycznych je obejmujących, w części pozamiejskiej wykorzystano obowiązujący w Gminie podział na sołectwa.

Natomiast w celu przeprowadzenia analizy porównawczej obszaru miasta Opatówka wzięto pod uwagę różne warianty podziału, w tym okręgi wyborcze oraz obwody spisowe GUS. Jednak żaden z tych podziałów nie odpowiadał obowiązującej strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta czy też uwarunkowaniom historycznym. z tego też powodu zdecydowano się na autorskie opracowanie jednostek analitycznych na potrzeby LPR. W procesie wyznaczania granic jednostek przyjęto zasadę prowadzenia granic przede wszystkim po osiach ciągów komunikacyjnych, takich jak ulice i tereny kolejowe oraz cieki wodne. Jednocześnie starano się prowadzić granice w oparciu o obowiązujący podział geodezyjny. Ponadto dla jednostki Opatówek Centrum wykorzystano granice historycznego układu urbanistycznego obszaru wpisanego do rejestru zabytków. Ostatecznie m. Opatówek zostało

podzielone na 6 części: Opatówek Centrum, Opatówek Szkolna, Opatówek Północ, Opatówek Południe, Opatówek Zachód i Opatówek Wschód.

W prezentowanych zestawieniach jednostki zostały na ogół usystematyzowane w kolejności alfabetycznej, w podziale na osiedla i sołectwa.

Jednostki analityczne w Gminie, sołectwa:

1. Borów	15. Rajsko
2. Chełmce	16. Rożdżały
3. Cienia-Folwark	17. Sierzchów
4. Cienia Druga	18. Szale
5. Cienia Pierwsza	19. Szulec
6. Cienia Trzecia	20. Tłokinia Kościelna
7. Dębe-Kolonia	21. Tłokinia Mała
8. Janików	22. Tłokinia Nowa
9. Józefów	23. Tłokinia Wielka
10. Kobierno	24. Trojanów
11. Michałów Drugi	25. Warszaw
12. Michałów Trzeci	26. Zawady
13. Nędzrzew	27. Zduny
14. Porwity	

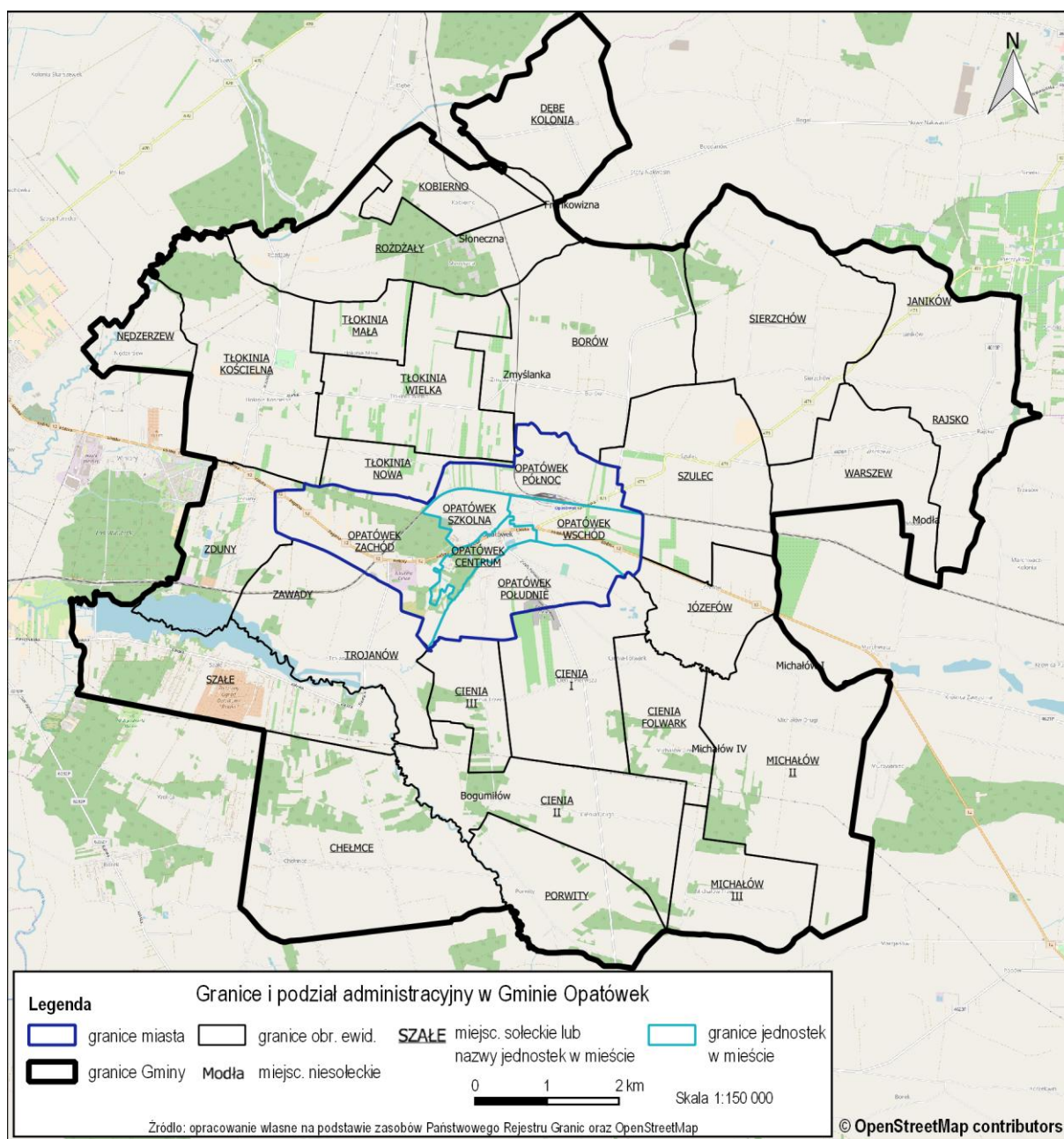
Jednostki analityczne w mieście, części miasta:

1. Opatówek Centrum	4. Opatówek Północ
2. Opatówek Szkolna	5. Opatówek Wschód
3. Opatówek Południe	6. Opatówek Zachód

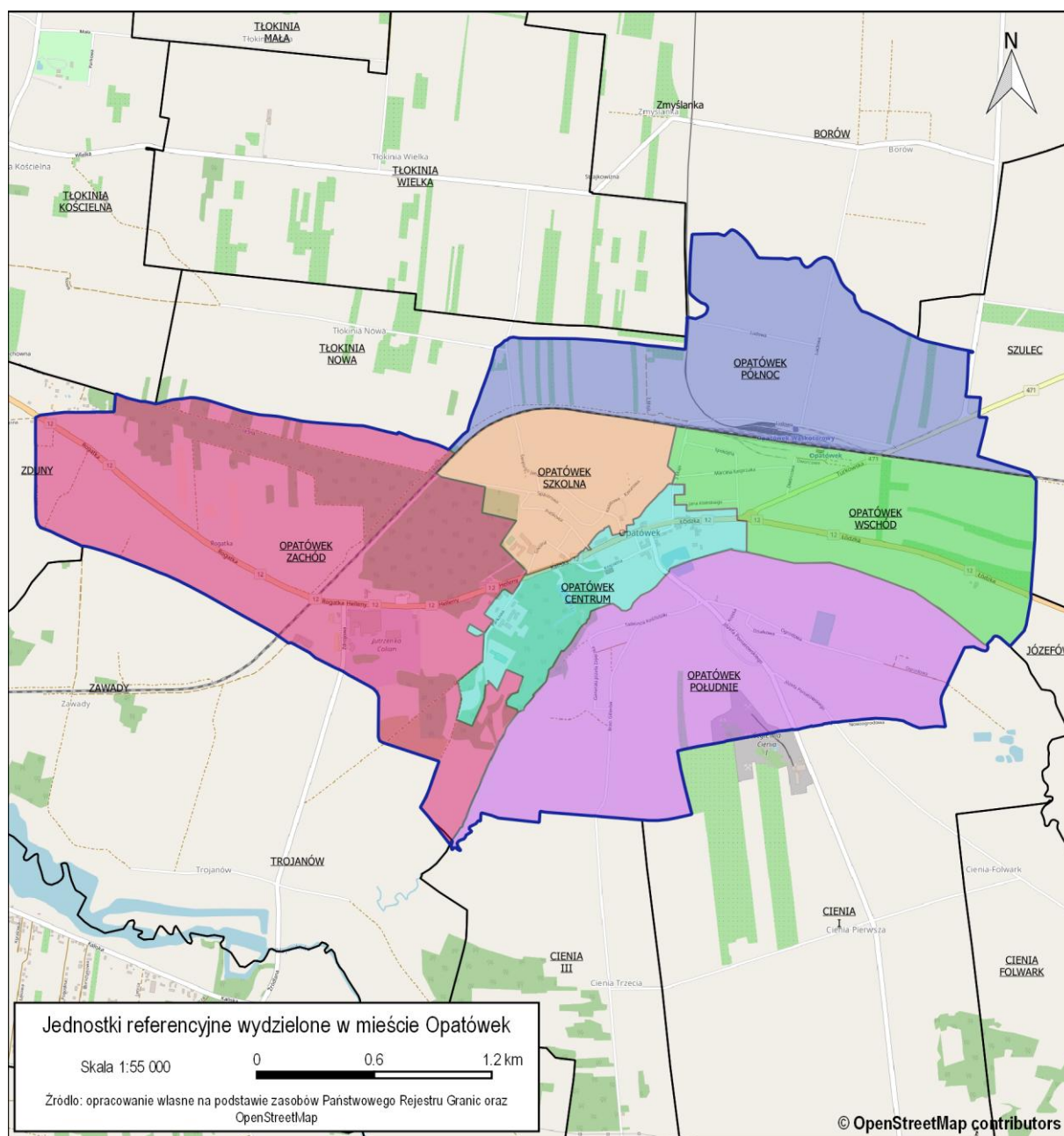
Wyznaczone jednostki referencyjne zostały wskazane na poniższej mapie.

Mapa 2 Jednostki referencyjne wydzielone w Gminie

Mapa 3 Jednostki referencyjne wydzielone w mieście

Poszczególne ulice/adresy zostały przypisane do poszczególnych jednostek zgodnie z poniższą tabelą:

Tabela 1 Przyporządkowanie ulic/punktów adresowych do poszczególnych jednostek wyznaczonych w Opatówku

nazwa ulicy	nazwa jednostki
3 Maja Część 1: nr parzyste od 2 do 6, nr nieparzyste od 1 do 13	CENTRUM
3 Maja Część 2: nr parzyste od 8 do 14 oraz nr 15	WSCHÓD
3 Maja Część 3: pozostałe numery	PÓŁNOC
Akcyjowa	ZACHÓD
Baśniowa	ZACHÓD
Braci Gillerów	POŁUDNIE
domy bez nazwy ulicy	ZACHÓD

nazwa ulicy	nazwa jednostki
Dworcowa	WSCHÓD
Działkowa	POŁUDNIE
Grabowa	ZACHÓD
Helleny	ZACHÓD
Kaliska	CENTRUM
Kasprzaka	WSCHÓD
Kilińskiego Część 1: 2 i 2a	CENTRUM
Kilińskiego Część 2: pozostałe numery	WSCHÓD

nazwa ulicy	nazwa jednostki
Kościelna	CENTRUM
Kościuszki	POŁUDNIE
Krótką	POŁUDNIE
Kwiatowa	SZKOLNA
Leśna	ZACHÓD
Ludowa	PÓLNOC
Łódzka Część 1: nr parzyste od 2 do 30B, nr nieparzyste od 1 do 35	CENTRUM
Łódzka Część 2: pozostałe numery	WSCHÓD
Marczewskiego	POŁUDNIE
Nowoogrodowa	POŁUDNIE
Ogrodowa	POŁUDNIE
Parkowa	CENTRUM
Piaskowa	SZKOLNA
Pl. Wolności	CENTRUM
Poniatowskiego Część 1: nr 1 i 1 od a do D oraz nr 2 i nr 2 od a do C	CENTRUM
Poniatowskiego Część 2: pozostałe numery	POŁUDNIE

nazwa ulicy	nazwa jednostki
Poprzeczna	CENTRUM
Rogatka	ZACHÓD
Rosochatki	POŁUDNIE
Sosnowa	ZACHÓD
Spacerowa	SZKOLNA
Spokojna	WSCHÓD
Szadkowskiego	POŁUDNIE
Szkolna	SZKOLNA
św. Jana Część 1: nr parzyste od 2 do 28D, nr nieprzejryste od 1 do 43	SZKOLNA
św. Jana Część 2: pozostałe numery	PÓLNOC
Turkowska Część 1: nr nieparzyste od 1 do 13	WSCHÓD
Turkowska Część 2: pozostałe numery	PÓLNOC
Zagórek	ZACHÓD
Zajączka	POŁUDNIE
Zdrojowa	ZACHÓD

Źródło: opracowanie własne

4.1.2 Podstawa analizy różnicowania jednostek referencyjnych

W celu przedstawienia przestrzennego różnicowania Gminy pod kątem występowania cech wskazujących na kumulację negatywnych zjawisk (społecznych, przestrzenno-funkcjonalnych gospodarczych, środowiskowych i technicznych) zastosowano analizę wskaźnikową. Dobór wskaźników miał charakter celowy i był ukierunkowany na optymalne zobrazowanie sytuacji w Gminie. Dane niezbędne do przeprowadzenia prac analitycznych pochodzą ze zbiorów statystycznych wewnętrznych jednostek Urzędu Miejskiego, jednostek organizacyjnych Gminy, innych źródeł (Powiatowego Urzędu Pracy, Policji), jak również ze zbiorów statystyki publicznej Głównego Urzędu Statystycznego.

Wskaźniki zostały podzielone na wskaźniki delimitacji i wskaźniki tła. Na podstawie wskaźników delimitacji wyznaczono obszar zdegradowany (tam, gdzie występuje koncentracja negatywnych zjawisk zobrazowana przyjętymi wskaźnikami delimitacyjnymi). z kolei wskaźniki tła obrazują sytuację w poszczególnych jednostkach i mogą wskazywać na nasilenie problemów w danej sferze, jednak ze względu na relatywnie niewielki zakres danych, jaki obrazują, nie stanowią podstawy do wyznaczania obszaru zdegradowanego.

W poszczególnych podrozdziałach wskaźniki obrazują sytuację kryzysową w poszczególnych sferach, przy czym sferę społeczną - ze względu na szeroki zakres analizy - dodatkowo podzielono na obszary tematyczne odpowiadające poszczególnym wskaźnikom. W każdym z rozdziałów i podrozdziałów znajdują się tabele, w których zestawiano szczegółowe wartości wszystkich wskaźników delimitacyjnych i tła w odniesieniu do poszczególnych części miasta i sołectw. Wartości mniej korzystne od średniej w Gminie zostały dodatkowo wyróżnione kolorem żółtym.

Szczegółowy opis wskaźników wraz z krótkim uzasadnieniem doboru i funkcji przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2 Wskaźniki służące analizie różnicowania jednostek analitycznych

sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
społeczna	depopulacja	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	odpływ ludności wskazuje na problemy natury społeczno-gospodarczej	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	ubóstwo	liczba osób w rodzinach korzystająca z pomocy społecznej	ubóstwo jest podstawowym problemem społecznym, a liczba świadczeniobiorców OPS podstawowym wskaźnikiem obrazującym skalę zjawiska poprzez wskazanie liczby osób korzystających ze wsparcia instytucjonalnego	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	osoby bezrobotne	liczba osób bezrobotnych	brak pracy jest często powiązany z biedą (a także ubóstwem), brak pracy zawsze prowadzi do występowania innych problemów społecznych, obok liczby świadczeniobiorców OPS jest to podstawowy wskaźnik mierzenia skali problemów społecznych	wskaźniki służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	młodzież	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności danego obszaru	z przeprowadzonych badań jakościowych wynika, że jednym z podstawowych problemów w Gminie Opatówek jest brak oferty aktywności dla młodzieży, co przekłada się na ograniczony rozwój kompetencji społecznych, w tym udział w życiu publicznym	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
	seniorzy	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	z przeprowadzonych badań jakościowych wynika, że jednym z podstawowych problemów w Gminie Opatówek jest brak oferty aktywności dla seniorów, co w połączeniu z zagrożeniem ubóstwem dla osób z tej grupy oraz ze słabą infrastrukturą komunikacyjną przekłada się na ich izolację i społeczną marginalizację	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	kapitał społeczny	średnia długość okresu zamieszkiwania	średnia długość zamieszkiwania w danym miejscu jest wskaźnikiem poziomu kapitału społecznego - przyjmuje się, że im dłuższa tym wskaźnik jest wyższy (mieszkańcy, sąsiedzi lepiej się znają, bardziej czują się odpowiedzialni za miejsce i otoczenie, w którym żyją, czują się z danym miejscem bardziej związani)	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	uczestnictwo w życiu publicznym	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 r.	frekwencja wyborcza jest jednym z podstawowych wskaźników ilościowych służących mierzeniu poziomu kapitału społecznego. Warto odnieść się do wyborów na najniższym poziomie – czyli w gminie wiejskiej do wyborów	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)

sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
			sołeckich	
	aktywność obywatelska	organizacje pozarządowe zarejestrowane na danym obszarze, inne niż OSP	aktywność społeczna mieszkańców (i liderów) przejawia się m.in. powstawaniem organizacji zrzeszających ludzi działających w tym samym obszarze, wspólnie realizujących jakieś działania. Jak wynika z badań jakościowych w Gminie aktywność społeczna jest niska, ten wskaźnik pozwoli to zweryfikować	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
	przestępczość	liczba przestępstw	przestępczość jest jednym ze wskaźników w sferze społecznej bezpośrednio obrazującym występowanie sytuacji kryzysowej poprzez naruszenia prawa	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
		liczba wydanych Niebieskich Kart	liczba Niebieskich Kart może obrazować skalę przemocy w rodzinie - ze względu na dotkliwość skutków i trudność we wspieraniu rodzin dotkniętych problemem przemocy jest to kwestia ważna społecznie	wskaźnik obrazujący specyfikę podobszarów (tło)
gospodarcza	przedsiębiorczość	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych	liczba przedsiębiorców zarejestrowanych w CEiDG obrazuje aktywność przedsiębiorczą mieszkańców. Wskaźnik wyrażony w ten sposób przedstawia obszary w Gminie, w obrębie których występują deficyty w sferze gospodarczej.	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
techniczna	obiekty zabytkowe	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba obiektów (w przeważającej mierze - budynków) w danej części miasta lub sołectwie o szczególnej wartości historycznej	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
	budynki komunalne	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	budynki komunalne na ogół są w standardzie niższym niż średni standard budynków Gminy, co dodatkowo pogłębia trudności życiowe zamieszkujących je lokatorów	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
przestrzenno - funkcjonalna	transport publiczny	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy	brak dostępu do transportu publicznego de facto izoluje mieszkańców i pozbawia ich możliwości dogodnego korzystania z instytucji, urzędów, usług, a tym samym pogłębia społeczne wykluczenie (lub znacznie zwiększa ryzyko jego wystąpienia) dla mieszkańców terenów położonych poza dużymi ośrodkami miejskimi	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)

sfera	rodzaj danych	szczegółowy zakres	uzasadnienie doboru	znaczenie wskaźnika
	obiekty rekreacyjne	liczba obiektów rekreacyjnych	brak lub deficyt na danym terenie obiektów rekreacyjnych pogarsza możliwości dla aktywności mieszkańców, w tym prowadzenia działalności społecznej w tym integracyjno-aktywizującej	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)
środowiskowa	azbest	występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest	Trudna sytuacja materialna mieszkańców Gminy może prowadzić do lekceważenia problemu występowania na budynkach materiałów azbestowych i tym samym do potencjalnego narażania zdrowia osób zamieszkujących w okolicznych gospodarstwach. Usunięcie płyt azbestowych, oprócz kosztu ich demontażu, wiąże się z koniecznością zakupu i montażu nowego dachu, co często przekracza możliwości finansowe gospodarstw domowych.	wskaźnik służący wyznaczeniu obszaru zdegradowanego (delimitacja)

Źródło: opracowanie własne

4.2 Sfera społeczna

Analiza sfery społecznej obejmuje demografię, kwestię bezrobocia, ubóstwa, przestępczości oraz kapitału społecznego (w tym poziomu uczestnictwa w życiu publicznym).

4.2.1 Demografia

4.2.1.1 Liczebność i migracje

Według stanu na dzień 31.12.2016 r. (dane Urzędu Miejskiego) w Gminie Opatówek zameldowanych na stałe było 10 718 osób. Istnieją duże różnice pomiędzy liczebnością populacji poszczególnych jednostek. Najliczniejsze jednostki to Opatówek Południe (972 os.), Opatówek Szkolna (952 os.) oraz Szale (850 os.). Najmniej liczne to Nędzrzew (47 os.) oraz Zawady (38 os.).

Szczegółowe zestawienie dotyczące liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach znajduje się w poniższej tabeli. Jednostki usystematyzowano według liczebności mieszkańców (od najliczniejszych do najmniej licznych).

Tabela 3 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek

Lp.	nazwa jednostki	liczba mieszkańców	Lp.	nazwa jednostki	liczba mieszkańców
1	Opatówek Południe	972	18	Michałów Drugi	220
2	Opatówek Szkolna	952	19	Cienia Pierwsza	162
3	Szale	850	20	Kobierno	161
4	Chelmce	734	21	Szulec	160
5	Opatówek Centrum	725	22	Dębe – Kolonia	158
6	Tłokinia Kościelna	636	23	Porwity	156
7	Opatówek Wschód	531	24	Warszew	154
8	Zduny	520	25	Tłokinia Mała	145
9	Sierzchów	463	26	Trojanów	132
10	Tłokinia Wielka	415	27	Cienia - Folwark	110
11	Borów	399	28	Cienia Trzecia	100
12	Rajsko	284	29	Michałów Trzeci	84
13	Opatówek Zachód	283	30	Tłokinia Nowa	84
14	Opatówek Północ	252	31	Janików	76
15	Józefów	246	32	Nędzrzew	47
16	Cienia Druga	244	33	Zawady	38
17	Rożdżały	225		łącznie	10 718

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Liczba mieszkańców Gminy nieznacznie, ale stale się zwiększa. W 2016 r. Gminę zamieszkiwało o 474 osób więcej niż w 2005 roku, i jest to przyrost ludności o 4,6% (w stosunku do liczby ludności w 2005 r.).

Wzrostem liczby ludności wyróżniają się sołectwa/miejscowości Zduny oraz Szale, które odnotowały w okresie 2005-2016 wzrost mieszkańców o ponad połowę. Są to miejscowości bezpośrednio graniczące z Kaliszem, o bardzo atrakcyjnym położeniu (lokalizacja nad sztucznym zbiornikiem wodnym stanowiącym atrakcyjny ośrodek rekreacyjny - zwłaszcza w okresie letnim). Natomiast największy spadek odnotował Warszaw (-13,5%), Janików (-11,6%) oraz Nędzrzew (-9,6%). Są to jednak miejscowości należące do mniej licznych w Gminie i z tego też powodu niewielkie zmiany w wartościach bezwzględnych mogą nieco zaburzać wskaźnik zmian procentowych na tle pozostałych jednostek. Natomiast warty odnotowania jest spadek mieszkańców m. Opatówka – porównywalny we wszystkich częściach miasta (od -1,0% do -2,6%).

Tabela 4 **WSKAŹNIK DELIMITACYJNY** - zmiany demograficzne w Gminie

Lp.	nazwa jednostki	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016
1	Opatówek Centrum	-1,0%
2	Opatówek Szkolna	-1,7%
3	Opatówek Południe	-1,7%
4	Opatówek Północ	-1,9%
5	Opatówek Wschód	-2,6%
6	Opatówek Zachód	-1,7%
7	Borów	-0,3%
8	Chelmce	10,0%
9	Cienia - Folwark	-4,3%
10	Cienia Druga	-1,6%
11	Cienia Pierwsza	-3,0%
12	Cienia Trzecia	6,4%
13	Dębe – Kolonia	-0,6%
14	Janików	-11,6%
15	Józefów	9,8%
16	Kobierno	9,5%
17	Michałów Drugi	-7,9%
18	Michałów Trzeci	6,3%

Lp.	nazwa jednostki	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016
19	Nędzrzew	-9,6%
20	Porwity	0,0%
21	Rajsko	-4,1%
22	Rożdżały	4,7%
23	Sierzchów	-0,9%
24	Szale	55,1%
25	Szulec	-4,8%
26	Tłokinia Kościelna	2,9%
27	Tłokinia Mała	-8,2%
28	Tłokinia Nowa	3,7%
29	Tłokinia Wielka	-4,4%
30	Trojanów	-4,3%
31	Warszew	-13,5%
32	Zawady	5,6%
33	Zduny	76,3%
	ŚREDNIA	4,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

4.2.1.2 Wiek

Na podstawie danych GUS obrazujących liczebność populacji w wybranych jednostkach (dane dla Gminy) i w wybranym przedziale czasowym (lata 2004-2016, notowane co cztery lata) można zobrazować zarówno przyrost nominalny i procentowy w liczbie ludności, jak i zmianę (dynamikę wzrostu) w poszczególnych grupach wiekowych. W tym celu wykorzystano zestawienie GUS BDL dla trzech grup:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej);
- Ludność w wieku produkcyjnym: mężczyźni: 18-64 lata, kobiety: 18-59 lat;

- Ludność w wieku poprodukcyjnym: mężczyźni: 65 lat i więcej, kobiety: 60 lat i więcej.

Szczegółowe dane dla poszczególnych lat przedstawia poniższa tabela. Dwa ostatnie wiersze (4 i 5) oraz podwójna ostatnia kolumna (różnica 2004-2016) zawierają analizę porównawczą dla wybranych zagadnień.

Tabela 5 Zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców Gminy

Lp.	ludność ogółem według grup wiekowych	2004	2008	2012	2016	różnica 2004-2016	
						liczba	%
	ogółem	9 968	10 353	10 769	10 833	865	8,7%
1	w wieku przedprodukcyjnym	2 229	2 140	2 103	2 020	-209	-9,4%
2	w wieku produkcyjnym	6 199	6 548	6 772	6 705	506	8,2%
3	w wieku poprodukcyjnym	1 540	1 665	1 894	2 108	568	36,9%
4	udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności	15,4%	16,1%	17,6%	19,5%	-	-
5	udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności	22,4%	20,7%	19,5%	18,6%	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższe zestawienie pokazuje dynamikę przyrostu liczby ludności dla poszczególnych grup wiekowych. W analizowanym przedziale czasowym widać, że liczba ludności ogółem zwiększyła się o blisko 9%⁷ (stosunek liczby ludności w 2016 r. do liczby ludności w 2004 r.). Jednak porównanie grup wiekowych (wiek aktywności zawodowej) pokazuje, że wzrost ogólny to jednocześnie spadek liczebności dzieci i młodzieży (osoby w wieku przedprodukcyjnym) - o 9,4%, przy jednoczesnym bardzo wysokim wzroście liczebności seniorów (36,9%).

Porównanie udziału poszczególnych grup (nieletni i seniorzy) w ludności ogółem w poszczególnych latach pokazuje, że wzrost odsetka seniorów jest stały i dynamiczny. W ciągu analizowanych 12 lat odsetek ten zwiększył się o ok. 4 punkty procentowe, a odsetek dzieci i młodzieży zmniejszył się w tym samym czasie o zbliżony procent.

Monitorowane zmiany demograficzne wskazują więc na stałą, rosnącą tendencję zwiększania się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem, a ujmując krócej - starzenie się mieszkańców Gminy, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby osób młodych.

Na podstawie danych z ewidencji ludności Urzędu Miejskiego można określić udział tych dwóch newralgicznych grup wiekowych.

⁷ Jest to więcej niż wskazują statystyki Gminy (wg. ewidencji ludności w latach 2005-2016 nastąpił przyrost na poziomie 4,6%). Może to wynikać z nieco odmiennej metodologii zbierania danych, w tym liczebności osób zameldowanych czasowo, którzy nie są brani pod uwagę w wykorzystywanej statystyce do celów opracowania LPR.

Tabela 6 Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych jednostek

Lp.	nazwa jednostki	ludność 2016	odsetek osób w wieku poprodukcyjnym	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym
1	Opatówek Centrum	725	21,9%	14,3%
2	Opatówek Szkolna	952	29,2%	13,3%
3	Opatówek Południe	972	19,7%	15,9%
4	Opatówek Północ	252	20,2%	16,7%
5	Opatówek Wschód	531	25,2%	13,0%
6	Opatówek Zachód	283	19,1%	19,1%
7	Borów	399	21,6%	20,8%
8	Chelmce	734	18,8%	19,8%
9	Cienia - Folwark	110	13,6%	17,3%
10	Cienia Druga	244	19,7%	21,7%
11	Cienia Pierwsza	162	21,0%	22,8%
12	Cienia Trzecia	100	27,0%	23,0%
13	Dębe – Kolonia	158	25,9%	18,4%
14	Janików	76	17,1%	23,7%
15	Józefów	246	18,7%	24,8%
16	Kobierno	161	19,3%	25,5%
17	Michałów Drugi	220	17,3%	15,5%
18	Michałów Trzeci	84	13,1%	25,0%

Lp.	nazwa jednostki	ludność 2016	odsetek osób w wieku poprodukcyjnym	odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym
19	Nędzerezew	47	21,3%	27,7%
20	Porwity	156	17,9%	18,6%
21	Rajsko	284	19,0%	21,5%
22	Rożdżały	225	16,0%	18,2%
23	Sierzchów	463	20,5%	19,7%
24	Szałe	850	20,9%	18,0%
25	Szulec	160	19,4%	13,1%
26	Tłokinia Kościelna	636	19,3%	17,6%
27	Tłokinia Mała	145	21,4%	13,1%
28	Tłokinia Nowa	84	20,2%	20,2%
29	Tłokinia Wielka	415	20,7%	18,1%
30	Trojanów	132	22,0%	15,2%
31	Warszew	154	19,5%	13,6%
32	Zawady	38	34,2%	23,7%
33	Zduny	520	13,7%	22,3%
	ŚREDNIA	10718	20,8%	17,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Osoby w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r.ż.) stanowią średnio mniej niż 1/5 ogółu mieszkańców Gminy. W perspektywie poszczególnych jednostek młodzież stanowi od 13,1% do blisko 28% mieszkańców. Najwięcej dzieci i młodzieży w porównaniu do ogółu mieszkańców mieszka w Nędzerezewie i Kobiernie (ponad 1/4). Najmniej - w Opatówku Wschód, Szulcu, Tłokini Małej i Opatówku Szkolna (ok. 13%).

Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią średnio blisko 21% ogółu mieszkańców wszystkich jednostek. Wyróżniają się sołectwa Zawady i Cienia Trzecia oraz Opatówek Szkolna, w których ok. 30% mieszkańców stanowią osoby w tej grupie wiekowej.

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wybrany jako jeden ze wskaźników służący delimitacji obszaru zdegradowanego, najmniej korzystnie wypadają podobnie Zawady, Cienia Trzecia oraz Opatówek Szkolna.

Tabela 7 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – wskaźnik obciążenia demograficznego

Lp.	nazwa jednostki	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
1	Opatówek Centrum	34,4
2	Opatówek Szkolna	50,8
3	Opatówek Południe	30,5
4	Opatówek Północ	32,1
5	Opatówek Wschód	40,9

Lp.	nazwa jednostki	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
6	Opatówek Zachód	30,9
7	Borów	37,4
8	Chelmce	30,6
9	Cienia-Folwark	19,7
10	Cienia Druga	33,6

Lp.	nazwa jednostki	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
11	Cienia Pierwsza	37,4
12	Cienia Trzecia	54,0
13	Dębe-Kolonia	46,6
14	Janików	28,9
15	Józefów	33,1
16	Kobierno	34,8
17	Michałów Drugi	25,7
18	Michałów Trzeci	21,2
19	Nędzierzew	41,7
20	Porwity	28,3
21	Rajsko	32,0
22	Rożdżały	24,3

Lp.	nazwa jednostki	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
23	Sierzychów	34,3
24	Szałe	34,3
25	Szulec	28,7
26	Tłokinia Kościelna	30,7
27	Tłokinia Mała	32,6
28	Tłokinia Nowa	34,0
29	Tłokinia Wielka	33,9
30	Trojanów	34,9
31	Warszew	29,1
32	Zawady	81,3
33	Zduny	21,3
	ŚREDNIA	33,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

PODSUMOWANIE

Monitorowane zmiany demograficzne wskazują na stałą, rosnącą tendencję zwiększania się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem, a ujmując krócej - starzenie się mieszkańców Gminy, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby osób młodych.

Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią średnio blisko 21% ogółu mieszkańców wszystkich jednostek. W tym zakresie wyróżniają się sołectwa Zawady i Cienia Trzecia oraz Opatówek Szkolna, w których ok. 30% mieszkańców stanowią osoby w tej grupie wiekowej.

Osoby w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r.ż.) stanowią średnio mniej niż 1/5 ogółu mieszkańców Gminy. Najmniej korzystnie pod tym względem wypadają: Opatówek Wschód, Szulec, Tłokinia Mała i Opatówek Szkolna.

Zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców Gminy wskazują potrzebę ukierunkowania działań społecznych na rozwój usług opiekuńczych i związanych z zagospodarowaniem czasu seniorów, oraz poprawę jakości infrastruktury aby umożliwić swobodne, bezpieczne poruszanie się i spędzanie czasu poza domem.

4.2.2 Ubóstwo

Podstawowym wskaźnikiem monitorowanym w kontekście występowania problemów społecznych jest ubóstwo. Dane dotyczące ubóstwa analizowane są na podstawie wskaźników gromadzonych w ramach realizowanej pomocy społecznej. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. 2016 r. poz. 930 ze zm.) wskazuje na maksymalną wysokość dochodu jako kryterium uprawniające do korzystania ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej. z tego powodu dane dotyczące świadczeniobiorców korzystających z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) są miernikiem ubóstwa.

Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej informują o liczbie świadczeniobiorców w poszczególnych jednostkach referencyjnych (stanowi wskaźnik delimitacyjny). Zestawienie danych za 2016 rok zawiera poniższa tabela, jasnym kolorem zaznaczono sołectwa i części miasta, w których odsetek świadczeniobiorców jest wyższy niż średnia dla Gminy.

Tabela 8 **WSKAŹNIK DELIMITACYJNY** – świadczeniobiorcy GOPS

Lp.	nazwa jednostki	liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych w przeliczeniu na 100 osób	Lp.	nazwa jednostki	liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych w przeliczeniu na 100 osób
1	Opatówek Centrum	25,0	18	Michałów Trzeci	0,0
2	Opatówek Szkolna	16,0	19	Nędzorzew	19,1
3	Opatówek Południe	6,4	20	Porwity	1,3
4	Opatówek Północ	6,3	21	Rajsko	15,8
5	Opatówek Wschód	7,2	22	Rożdżały	8,0
6	Opatówek Zachód	10,6	23	Sierzychów	16,2
7	Borów	14,5	24	Szałe	2,7
8	Chelmce	11,0	25	Szulec	1,9
9	Cienia-Folwark	28,2	26	Tłokinia Kościelna	11,2
10	Cienia Druga	34,4	27	Tłokinia Mała	9,7
11	Cienia Pierwsza	13,0	28	Tłokinia Nowa	4,8
12	Cienia Trzecia	12,0	29	Tłokinia Wielka	6,0
13	Dębe-Kolonia	47,5	30	Trojanów	13,6
14	Janików	0,0	31	Warszew	6,5
15	Józefów	17,5	32	Zawady	31,6
16	Kobierno	11,2	33	Zduny	5,2
17	Michałów Drugi	2,7		ŚREDNIA	11,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

PODSUMOWANIE

W 14 spośród 33 jednostek referencyjnych odnotowano wyższą wartość wskaźnika osób korzystających z OPS niż wynosi średnia dla Gminy.

Widoczna jest duża rozbieżność w kondycji materialnej mieszkańców. Najkorzystniejsza sytuacja jest w sołectwach Janików i Michałów Trzeci, gdzie monitorowany wskaźnik wynosi 0.

Najwyższy wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wynosi niemal 50 na 100 mieszkańców, i odnosi się do sołectwa Dębe-Kolonia. Średnio co trzeci mieszkaniec korzysta z GOPS także w Cieni Drugiej (34,4), Zawadach (31,6) i Cieni-Folwarku (28,2), a co piąty w Opatówku Centrum (25,0) i Nędzorzewie (19,1).

Ze względu na wielowymiarowość sytuacji życiowych osób korzystających ze wsparcia GOPS, konieczna jest pogłębiona analiza obejmująca strukturę przyznawanych świadczeń.

4.2.3 Bezrobocie

Poziom bezrobocia jest potencjalnie jednym z bardziej wartościowych wskaźników społecznych dla danego obszaru, i jest jedną z kluczowych kwestii społecznych. Na podstawie dostępnych danych PUP można ocenić skalę bezrobocia w poszczególnych jednostkach referencyjnych Gminy. Poniższa tabela zawiera dane obrazujące poziom bezrobocia (liczbę osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla każdej części miasta i sołectwa. Jasnym kolorem zaznaczono wartości przekraczające średnią dla Gminy.

Tabela 9 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – poziom bezrobocia

Lp.	nazwa jednostki	liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym	Lp.	nazwa jednostki	liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym
1	Opatówek Centrum	4,33	18	Michałów Trzeci	3,85
2	Opatówek Szkolna	1,83	19	Nędzrzew	0,00
3	Opatówek Południe	2,40	20	Porwity	0,00
4	Opatówek Północ	1,26	21	Rajsko	1,78
5	Opatówek Wschód	1,83	22	Rożdżały	6,08
6	Opatówek Zachód	2,29	23	Sierzychów	1,81
7	Borów	0,87	24	Szałe	1,54
8	Chelmce	2,44	25	Szulec	0,00
9	Cienia-Folwark	2,63	26	Tłokinia Kościelna	2,99
10	Cienia Druga	0,70	27	Tłokinia Mała	1,05
11	Cienia Pierwsza	3,30	28	Tłokinia Nowa	2,00
12	Cienia Trzecia	4,00	29	Tłokinia Wielka	0,79
13	Dębe-Kolonia	7,95	30	Trojanów	2,41
14	Janików	0,00	31	Warszew	0,00
15	Józefów	2,88	32	Zawady	0,00
16	Kobierno	1,12	33	Zduny	0,90
17	Michałów Drugi	0,00		ŚREDNIA	2,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

PODSUMOWANIE

Ponad 1/3 jednostek referencyjnych notuje poziom bezrobocia wyższy niż średnia dla Gminy.

Najwyższy, niemal 8-procentowy poziom bezrobocia występuje w jednostce Dębe-Kolonia i w Rożdżalach (6,08). Na względnie wysokim, około 4-procentowym poziomie lokuja się: Opatówek Centrum, Cienia Trzecia i Michałów Trzeci.

Należy zaznaczyć, że statystyczna średnia wartość dla Gminy jest kształtowana przez te jednostki, w których występuje zerowy poziom bezrobocia (Janików, Michałów Drugi, Nędzrzew, Porwity, Szulec, Warszew, Zawady i Zduny).

4.2.4 Przestępczość

W kontekście problematyki społecznej na szczególną uwagę w Gminie zasługuje kwestia przemocy w rodzinie. Zjawisko to jest często powiązane z problemem alkoholowym oraz niskim dochodem rodziny, niskim poziomem wykształcenia oraz małą świadomością społeczną. Przypadki przemocy domowej najczęściej występują w środowisku rodzinnym, gdzie sprawcami lub świadkami wydarzeń przemocowych są członkowie najbliższej rodziny. Osoby dotknięte przemocą domową niejednokrotnie boją się gdziekolwiek zgłosić po pomoc.

Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej znane są szczegółowe dane dotyczące przemocy w rodzinach oraz statystyki interwencji Komendy Policji w odniesieniu do poszczególnych jednostek. Ze względu na sposób gromadzenia danych, statystyka policyjna dotycząca miasta jest przedstawiona zbiorczo (Opatówek), a nie w podziale na poszczególne jednostki analityczne, natomiast statystyka GOPS uwzględnia podział miasta.

W poniższej tabeli zaprezentowane są dane dotyczące liczby „niebieskich kart” w latach 2011-2016 na podstawie danych GOPS oraz liczba wszystkich przestępstw odnotowanych przez KP w 2016 r.

Tabela 10 Liczba niebieskich kart w latach 2011-2016 i przestępstw w 2016 r.

nazwa jednostki	liczba niebieskich kart (dane GOPS)	liczba przestępstw (dane KP)	nazwa jednostki	liczba niebieskich kart (dane GOPS)	liczba przestępstw (dane KP)
Opatówek Centrum	5	25	Michałów Trzeci	-	-
Opatówek Szkolna	5		Nędzrzew	1	-
Opatówek Południe	2		Porwity	-	1
Opatówek Północ	1		Rajsko	4	1
Opatówek Wschód	-		Rożdżały	3	1
Opatówek Zachód	2		Sierzychów	1	2
Borów	1	1	Szałe	2	2
Chełmce	2	1	Szulec	-	6
Cienia Druga	-	-	Tłokinia Kościelna	3	2
Cienia - Folwark	-	-	Tłokinia Mała	-	-
Cienia Pierwsza	-	-	Tłokinia Nowa	-	-
Cienia Trzecia	2	2	Tłokinia Wielka	1	1
Dębe – Kolonia	-	-	Trojanów	1	1
Janików	-	1	Warszew	-	-
Józefów	-	-	Zawady	-	3
Kobierno	-	-	Zduny	1	-
Michałów Drugi	1	-	Łącznie	53	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS i KP w Opatówku

Dane w powyższej tabeli wskazują, że więcej niż połowie sołectw odnotowano naruszenie prawa lub uruchomiono procedurę „niebieskiej karty”. W 10-ciu sołectwach nie odnotowano tego typu zdarzeń.

W mieście Opatówku zgłoszono połowę odnotowanych przestępstw i ponad 1/3 zgłoszeń uruchamiających „niebieską kartę”.

Wśród pozostałych jednostek niekorzystnie wyróżniają się: Szulec, w którym zgłoszono 6 przestępstw w ub. roku, oraz Rajsko, w którym czterokrotnie uruchomiono procedurę niebieskiej karty w ciągu minionych 5-ciu lat.

PODSUMOWANIE

Zarówno liczba przestępstw jak i liczba rozpoczętych procedur „niebieskiej karty” nie wskazuje, aby stan bezpieczeństwa w Gminie stanowił problem. Również mieszkańcy w badaniu ankietowym nie wskazywali kwestii przestępczości jako poważny problem wymagający podjęcie działań rewitalizacyjnych.

4.2.5 Kapitał społeczny

Planowane działania rewitalizacyjne nie mogą zostać zrealizowane z sukcesem bez zaangażowania mieszkańców. z kolei niski poziom kapitału społecznego, brak zaangażowania w działania na rzecz lokalnej społeczności, niewielki stopień integracji i poczucia odpowiedzialności za lokalną społeczność to cechy świadczące o kryzysie w sytuacji społecznej i wymagające podjęcia działań interwencyjnych.

Jedną z cech wysokiego kapitału społecznego jest stabilność miejsca zamieszkania. W poniższej tabeli zestawiono średni czas zamieszkiwania w danej jednostce (łączna liczba dni dla statystycznego mieszkańca każdej części miasta i każdego sołectwa). Kolorem jasnym, tradycyjnie, zaznaczono te jednostki, w których wartość jest niższa niż średnia dla Gminy.

Tabela 11 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – kapitał społeczny

Lp.	nazwa jednostki	średnia długość okresu zamieszkiwania [łączna liczba dni]	Lp.	nazwa jednostki	średnia długość okresu zamieszkiwania [łączna liczba dni]
1	Opatówek Centrum	8 091	18	Michałów Trzeci	10 370
2	Opatówek Szkolna	8 895	19	Nędzrzew	11 030
3	Opatówek Południe	8 043	20	Porwity	10 962
4	Opatówek Północ	9 988	21	Rajsko	9 352
5	Opatówek Wschód	9 270	22	Rożdżały	8 834
6	Opatówek Zachód	7 364	23	Sierzchów	10 756
7	Borów	10 119	24	Szałe	5 481
8	Chelmce	9 194	25	Szulec	11 326
9	Cienia-Folwark	10 500	26	Tłokinia Kościelna	9 062
10	Cienia Druga	10 235	27	Tłokinia Mała	12 381
11	Cienia Pierwsza	10 746	28	Tłokinia Nowa	10 570
12	Cienia Trzecia	10 168	29	Tłokinia Wielka	10 770
13	Dębe-Kolonia	10 044	30	Trojanów	10 196
14	Janików	11 471	31	Warszew	11 232
15	Józefów	7 460	32	Zawady	12 426
16	Kobierno	9 214	33	Zduny	5 430
17	Michałów Drugi	11 078		ŚREDNIA	8 917

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

Innym wskaźnikiem obrazującym aktywność mieszkańców na lokalnym obszarze jest liczba działających organizacji pozarządowych (dalej także: NGO, z j. ang.: *non-government organization*). Formalnie

do organizacji pozarządowych zaliczają się także ochotnicze straże pożarne i kluby sportowe (także uczniowskie).

W poniższym zestawieniu wskazano te jednostki, w których zarejestrowane są organizacje pozarządowe, które zostały podzielone w odrębnych kolumnach na kluby uczniowskie, kluby i organizacje sportowe, inne fundacje i stowarzyszenia, oraz ochotnicze straże pożarne. Ostatnia kolumna zawiera łączną liczbę wszystkich organizacji.

Analizując zaprezentowane poniżej dane należy pamiętać, że organizacje policzono (według danych na dzień 28.08.2017 r.) przypisując je do adresu siedziby, jednak przestrzeń ich działalności może być większa i może obejmować np. kilka sołectw, całe miasto lub całą Gminę. Różna jest także skala zaangażowania obywatelskiego w różnych organizacjach, dlatego też w powyższej tabeli wyróżniono kolorem „inne fundacje i stowarzyszenia” zarejestrowane w analizowanych jednostkach, ponieważ to w tej grupie mieszczą się inicjatywy podejmowane i realizowane w największym zakresie przez mieszkańców.

Tabela 12 Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych w poszczególnych jednostkach

lp.	jednostka referencyjna	klub uczniowski	klub / organizacja sportowa	inne fundacje / stowarzyszenia	OSP	NGO łącznie
1	Opatówek	-	1	6	1	8
2	Opatówek Szkolna	-	-	1	-	1
3	Opatówek	-	1	2	-	3
4	Opatówek Północ	--	-	-	-	-
5	Opatówek Wschód	-	1	-	-	1
6	Opatówek Zachód	-	1	-	-	1
7	Borów	-	-	-	1	1
8	Cienia Pierwsza	-	-	1	1	2
9	Cienia Druga	-	-	1	1	2
10	Cienia Trzecia	-	-	-	-	-
11	Cienia-Folwark	-	-	-	-	-
12	Chelmce	-	1	-	1	2
13	Janików	-	-	-	-	-
14	Józefów	-	-	-	-	-
15	Kobierno	-	-	-	1	1
16	Dębe-Kolonia	-	-	-	1	1
17	Michałów Drugi	-	-	-	1	1
18	Michałów Trzeci	-	-	-	-	-
19	Nędzrzew	-	-	-	-	-
20	Porwity	-	-	-	1	1
21	Rajsko	1	1	1	1	4
22	Rożdżały	-	-	-	-	-
23	Sierzchów	-	-	-	1	1

lp.	jednostka referencyjna	klub uczniowski	klub / organizacja sportowa	inne fundacje / stowarzyszenia	OSP	NGO łącznie
24	Szulec	-	-	-	-	-
25	Szałe	-	-	2	1	3
26	Tłokinia Kościelna	1	1	1	-	3
27	Tłokinia Mała	-	-	-	-	-
28	Tłokinia Nowa	-	-	-	-	-
29	Tłokinia Wielka	-	1	-	1	2
30	Trojanów	-	-	-	1	1
31	Warszew	-	-	-	-	-
32	Zduny	-	-	-	1	1
33	Zawady	-	-	-	-	-
ogółem		1	8	15	15	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.bazy.ngo.pl

PODSUMOWANIE

W ośmiu jednostkach referencyjnych długość zamieszkiwania (zameldowania) w tym samym miejscu jest niższa niż średnia dla Gminy, która wynosi 8 917 dni, czyli nieco ponad 24 lata. Najkrótszy średni czas zamieszkiwania (niepełna 15 lat) odnotowano w sołectwach Zduny i Szałe, a średnio nieco ponad 20 lat w Opatówku Zachód i Józefowie. Dla porównania warto dodać, że najdłuższy czas zamieszkiwania wynosi nieco ponad 34 lata i jest odnotowany w Zawadach oraz niecałe 34 lata (33,9) w Tłokinii Małej.

Z kolei zestawienie organizacji pozarządowych wskazuje, że najwięcej fundacji i stowarzyszeń jest zarejestrowanych w jednostce Opatówek Centrum. Na wyróżnienie zasługują mieszkańcy pięciu sołectw, w których także działają takie organizacje pozarządowe, w tym Szałe z dwiema organizacjami na swoim terenie. Niestety, w siedmiu sołectwach są tylko ochotnicza straż pożarna, a w dwunastu - nie działa żadna fundacja, klub sportowy czy OSP.

4.2.6 Uczestnictwo w życiu publicznym

Uczestnictwo w życiu publicznym jest oznaką zaangażowania obywatelskiego mieszkańców i ich włączenia się m. in. w proces wyboru władz lokalnych. Aktywność i znaczny udział mieszkańców w wyborach oznacza, że mają oni poczucie wpływu na działalność lokalnego samorządu i chcą uczestniczyć w kształtowaniu życia publicznego w jego lokalnym wymiarze.

Udział mieszkańców w życiu publicznym mierzony skalą frekwencji wyborczej stanowi wskaźnik delimitacyjny. Kolorem zaznaczono te jednostki, w których jego wartość jest niższa niż średnia dla Gminy.

Tabela 13 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – frekwencja wyborcza

Lp.	nazwa jednostki	frekwencja w wyborach samorządowych 2014 r.	Lp.	nazwa jednostki	frekwencja w wyborach samorządowych 2014 r.
1	Opatówek Centrum	53,1	18	Michałów Trzeci	56,0
2	Opatówek Szkolna	52,9	19	Nędzrzew	41,9
3	Opatówek Południe	50,5	20	Porwity	55,8
4	Opatówek Północ	57,3	21	Rajsko	42,8
5	Opatówek Wschód	58,2	22	Rożdżały	38,8
6	Opatówek Zachód	47,8	23	Sierzychów	42,8
7	Borów	49,9	24	Szale	47,8
8	Chelmce	55,8	25	Szulec	49,9
9	Cienia-Folwark	56,0	26	Tłokinia Kościelna	41,9
10	Cienia Druga	45,6	27	Tłokinia Mała	50,6
11	Cienia Pierwsza	45,6	28	Tłokinia Nowa	50,6
12	Cienia Trzecia	45,6	29	Tłokinia Wielka	50,6
13	Dębe-Kolonia	38,8	30	Trojanów	45,6
14	Janików	42,8	31	Warszew	42,8
15	Józefów	49,9	32	Zawady	36,1
16	Kobierno	38,8	33	Zduny	36,1
17	Michałów Drugi	56,0		ŚREDNIA	48,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

PODSUMOWANIE

Średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. dla Gminy wynosi 48,9% ogółu uprawnionych do głosowania. Najwyższy poziom przekracza średnią o niespełna 10 punktów procentowych i odnosi się do jednostki Opatówek Wschód, w której frekwencja wyniosła 58,2%. Najniższy udział w wyborach odnotowano w Zdunach i Zawadach, w obu jednostkach poziom był taki sam i wyniósł 36,1, niewiele więcej w Rożdżalach, Kobiernie i Dębem-Kolonii – po 38,8%.

Frekwencję niższą niż średnia dla Gminy odnotowano w sumie w 17-stu jednostkach, w tym 16 sołectwach i jednej części miasta (Opatówek Zachód).

4.3 Sfera gospodarcza

Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki narodowej, czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz zgłoszone przez jednostkę prawną jednostki lokalne.

Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób to wskaźnik delimitacyjny, rozłożenie w poszczególnych jednostkach referencyjnych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 14 **WSKAŹNIK DELIMITACYJNY** – podmioty gospodarcze

Lp.	nazwa jednostki	liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	Lp.	nazwa jednostki	liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób
1	Opatówek Centrum	9,10	18	Michałów Trzeci	0,00
2	Opatówek Szkolna	5,15	19	Nędzrzew	4,26
3	Opatówek Południe	5,56	20	Porwity	5,77
4	Opatówek Północ	4,37	21	Rajsko	5,28
5	Opatówek Wschód	5,65	22	Rożdżały	3,11
6	Opatówek Zachód	21,55	23	Sierzychów	3,24
7	Borów	5,26	24	Szale	7,18
8	Chelmce	4,09	25	Szulec	10,63
9	Cienia-Folwark	2,73	26	Tłokinia Kościelna	5,35
10	Cienia Druga	3,28	27	Tłokinia Mała	7,59
11	Cienia Pierwsza	2,47	28	Tłokinia Nowa	11,90
12	Cienia Trzecia	2,00	29	Tłokinia Wielka	4,58
13	Dębe-Kolonia	3,16	30	Trojanów	5,30
14	Janików	1,32	31	Warszew	0,65
15	Józefów	4,47	32	Zawady	2,63
16	Kobierno	1,24	33	Zduny	8,08
17	Michałów Drugi	7,73		ŚREDNIA	5,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bazafirmceidg.pl

PODSUMOWANIE

W powyższym zestawieniu jednostki referencyjne, w których liczba podmiotów przekracza średnią dla Gminy, stanowią zdecydowaną mniejszość – taka sytuacja występuje w dwóch częściach miasta i sześciu osiedlach. Średnią statystyczną podnosi jednostka Opatówek Zachód, gdzie na sto osób przypada 20 podmiotów (jedno przedsiębiorstwo lub osoba prowadząca działalność na pięciu mieszkańców). Znaczący udział jest odnotowany także w sołectwach Tłokinia Nowa i Szulec, gdzie przedsiębiorstwo przypada średnio na dziesięciu mieszkańców.

We wszystkich pozostałych jednostkach referencyjnych aktywne podmioty gospodarcze są statystycznie mniej liczne niż średnio w Gminie, czyli jest mniej niż niespełna 6 aktywnych podmiotów na 100 mieszkańców. Najsłabiej statystyka wygląda w sołectwach Kobierno i Janików – jedno przedsiębiorstwo na stu mieszkańców, a także w Cieni Trzeciej, Cieni Pierwszej, Zawadach, Cieni-Folwark, gdzie średnio przypada między 2 a 3 przedsiębiorstwa na sto osób. W kolejnych dziewięciu jednostkach notowane jest jedno przedsiębiorstwo średnio na dwudziestu mieszkańców (4-5 na sto osób).

4.4 Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej pod uwagę przeanalizowano stan techniczny obiektów. Zastosowane w budynkach materiały zmieniały się wraz z upływem czasu i rozwojem technologii wykonania materiałów budowlanych oraz wymogów normatywnych. Począwszy od najstarszych budynków,

w których zastosowano mury wykonane z cegły oraz kamienia z drewnianymi stropami, kończąc na budynkach najnowocześniejszych, gdzie zastosowano ocieplenie przegród budowlanych materiałami termoizolacyjnymi.

W Gminie występuje zarówno zabudowa jednorodzinna jak i osiedla skupiające zabudowę wielorodzinną.

Wśród budynków na szczególną uwagę zasługują te wpisane do rejestru zabytków oraz stanowiące zasoby miejskie.

Liczba zabytków ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków stanowi wskaźnik delimitacyjny, podobnie jak liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych. Lokalizację budynków w obu kryteriach w poszczególnych jednostkach referencyjnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15 **WSKAŹNIKI DELIMITACYJNE** – zabytki i budynki komunalne

Lp.	nazwa jednostki	liczba zabytków ujętych w ewidencji wojewódzkiej	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	Lp.	nazwa jednostki	liczba zabytków ujętych w ewidencji wojewódzkiej	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych
1	Opatówek Centrum	13,00	8,00	18	Michałów Trzeci	0,00	0,00
2	Opatówek Szkolna	0,00	3,00	19	Nędzrzew	0,00	0,00
3	Opatówek Południe	0,00	0,00	20	Porwity	0,00	0,00
4	Opatówek Północ	0,00	0,00	21	Rajsko	1,00	0,00
5	Opatówek Wschód	0,00	1,00	22	Różdżały	0,00	0,00
6	Opatówek Zachód	0,00	0,00	23	Sierzychów	0,00	0,00
7	Borów	0,00	0,00	24	Szałe	0,00	0,00
8	Chelmce	0,00	0,00	25	Szulec	0,00	0,00
9	Cienia-Folwark	0,00	0,00	26	Tłokinia Kościelna	4,00	0,00
10	Cienia Druga	0,00	0,00	27	Tłokinia Mała	0,00	0,00
11	Cienia Pierwsza	0,00	0,00	28	Tłokinia Nowa	0,00	0,00
12	Cienia Trzecia	0,00	0,00	29	Tłokinia Wielka	0,00	0,00
13	Dębe-Kolonia	0,00	0,00	30	Trojanów	0,00	0,00
14	Janików	0,00	0,00	31	Warszew	0,00	0,00
15	Józefów	0,00	0,00	32	Zawady	0,00	0,00
16	Kobierno	0,00	0,00	33	Zduny	0,00	0,00
17	Michałów Drugi	0,00	0,00		ŚREDNIA	0,55	0,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu www.poznan.wuoz.gov.pl (zabytki) oraz danych Urzędu Miejskiego w Opatówku (budynki komunalne)

PODSUMOWANIE

Zabytki i budynki komunalne występują na terenie Gminy w trzech jednostkach. Najwięcej tego typu budynków jest w jednostce Opatówek Centrum – łącznie 21. Wszystkie budynki komunalne zlokalizowane są na terenie miasta – 8 w Centrum, 3 w jednostce Opatówek Szkolna i jeden w Opatówek Wschód. Budynki zabytkowe – poza Opatówkiem Centrum – znajdują się w dwóch sołectwach: Rajsko i Tłokinia Kościelna.

4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Odnosząc się do kwestii przestrzennych nie można pominąć zagadnienia tak ważnego dla mieszkańców podobszarów jak poruszanie się, komunikacja - w tym nie tylko dróg i połączeń autobusowych, ale także infrastruktury przyjaznej pieszym i rowerzystom. Dla wielu mieszkańców obszarów wiejskich szczególnie ważna jest dostępność komunikacji publicznej, która umożliwiłaby przemieszczanie się pomiędzy różnymi miejscowościami Gminy oraz dotarcie do miast.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące dostępności transportowej dla poszczególnych sołectw i części miasta.

Tabela 16 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – dostępność transportu publicznego

Lp.	nazwa jednostki	liczba połączeń komunikacją	Lp.	nazwa jednostki	liczba połączeń komunikacją
1	Opatówek Centrum	6,07	18	Michałów Trzeci	0,00
2	Opatówek Szkolna	4,62	19	Nędzrzew	0,00
3	Opatówek Południe	0,00	20	Porwity	0,00
4	Opatówek Północ	0,00	21	Rajsko	0,00
5	Opatówek Wschód	1,51	22	Różdżały	2,67
6	Opatówek Zachód	8,48	23	Sierzychów	0,00
7	Borów	0,00	24	Szałe	1,65
8	Chelmce	0,00	25	Szulec	0,00
9	Cienia - Folwark	0,00	26	Tłokinia Kościelna	0,94
10	Cienia Druga	0,00	27	Tłokinia Mała	6,21
11	Cienia Pierwsza	0,00	28	Tłokinia Nowa	7,14
12	Cienia Trzecia	0,00	29	Tłokinia Wielka	2,17
13	Dębe – Kolonia	0,00	30	Trojanów	0,00
14	Janików	0,00	31	Warszew	0,00
15	Józefów	0,00	32	Zawady	0,00
16	Kobierno	0,00	33	Zduny	8,85
17	Michałów Drugi	0,00		ŚREDNIA	1,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy przewoźników komunikacji publicznej

W sferze funkcjonalno-przestrzennej ważna jest, oprócz możliwości sprawnego przemieszczania się, także dostępność do infrastruktury rekreacyjnej. Obiekty rekreacyjne (place zabaw, boiska, itp.) są przestrzenią do zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, mogą także być perspektywą aktywności dla seniorów. Liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na sto osób stanowi wskaźnik delimitacyjny, a rozkład obiektów w poszczególnych jednostkach obrazuje poniższa tabela.

Tabela 17 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY - liczba obiektów rekreacyjnych

Lp.	nazwa jednostki	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	Lp.	nazwa jednostki	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób
1	Opatówek Centrum	0,69	7	Borów	0,25
2	Opatówek Szkolna	0,42	8	Chelmce	0,41
3	Opatówek Południe	0,10	9	Cienia-Folwark	0,00
4	Opatówek Północ	0,00	10	Cienia Druga	0,00
5	Opatówek Wschód	0,00	11	Cienia Pierwsza	0,00
6	Opatówek Zachód	0,00	12	Cienia Trzecia	0,00

Lp.	nazwa jednostki	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	Lp.	nazwa jednostki	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób
13	Dębe-Kolonia	0,00	24	Szale	0,24
14	Janików	0,00	25	Szulec	0,00
15	Józefów	0,00	26	Tłokinia Kościelna	0,16
16	Kobierno	0,00	27	Tłokinia Mała	0,00
17	Michałów Drugi	0,45	28	Tłokinia Nowa	0,00
18	Michałów Trzeci	0,00	29	Tłokinia Wielka	0,48
19	Nędzrzew	2,13	30	Trojanów	0,00
20	Porwity	0,00	31	Warszew	0,00
21	Rajsko	1,06	32	Zawady	0,00
22	Rożdżały	0,00	33	Zduny	0,00
23	Sierzychów	0,00		ŚREDNIA	0,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego

PODSUMOWANIE

W przeważającej większości jednostek referencyjnych liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza przypadających na 100 osób w dzień roboczy jest niższa niż (i tak bardzo niska) średnia dla Gminy. W 22 jednostkach statystycznie nie ma żadnego połączenia komunikacyjnego.

Podobnie sytuacja wygląda w odniesieniu do obiektów rekreacyjnych. 21 jednostek (sołectw i części miasta) nie ma na swoim terenie żadnego obiektu rekreacyjnego. Przy średniej na poziomie 0,19 obiektu na stu mieszkańców pozytywnie wyróżnia się Nędzrzew z ponad dwoma obiektami (w statystycznym przeliczeniu) i Rajsko z ponad jednym.

4.6 Sfera środowiskowa

Poważnym problemem na terenie Gminy w sferze środowiskowej jest występowanie wyrobów zawierających azbest. Na podstawie danych zgromadzonych podczas wizyt terenowych w trakcie inwentaryzacji przeprowadzonych w ostatnim czasie przez Gminę, oszacowano, iż łącznie waga dachów i elewacji obiektów pokrytych płytami azbestowo-cementowymi wynosi blisko 3 400 ton.

Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób jest wskaźnikiem delimitacyjnym, rozkład w poszczególnych jednostkach jest zobrazowany w poniższej tabeli.

Tabela 18 **WSKAŹNIK DELIMITACYJNY** – materiały budowlane zawierające azbest

Lp.	nazwa jednostki	występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób	Lp.	nazwa jednostki	występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
1	Opatówek Centrum	4,89	7	Borów	55,99
2	Opatówek Szkolna	2,65	8	Chelmce	39,70
3	Opatówek Południe	9,23	9	Cienia - Folwark	42,82
4	Opatówek Północ	31,49	10	Cienia Druga	38,20
5	Opatówek Wschód	18,45	11	Cienia Pierwsza	55,92
6	Opatówek Zachód	8,25	12	Cienia Trzecia	72,81

Lp.	nazwa jednostki	występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
13	Dębe – Kolonia	56,16
14	Janików	0,00
15	Józefów	0,00
16	Kobierno	68,37
17	Michałów Drugi	177,35
18	Michałów Trzeci	77,43
19	Nędzrzew	10,24
20	Porwity	87,15
21	Rajsko	59,10
22	Rożdżały	17,80
23	Sierzchów	54,87
24	Szałe	27,45

Lp.	nazwa jednostki	występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
25	Szulec	97,00
26	Tłokinia Kościelna	18,56
27	Tłokinia Mała	26,18
28	Tłokinia Nowa	70,17
29	Tłokinia Wielka	22,07
30	Trojanów	91,71
31	Warszew	58,54
32	Zawady	0,00
33	Zduny	12,77
	ŚREDNIA	31,72

Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Opatówek, sierpień 2015 r.

PODSUMOWANIE

W Gminie Opatówek najpoważniejszym problemem w sferze środowiskowej jest występowanie wyrobów azbestowych na obiektach budowlanych, w tym najczęściej na pokryciach dachowych. Wyroby azbestowe w największej ilości w przeliczeniu na liczbę mieszkańców zlokalizowano w Michałowie Drugim. Również w większości pozostałych jednostek części pozamiejskiej Gminy wyroby azbestowe stanowią istotny problem.

Trudna sytuacja materialna mieszkańców Gminy może prowadzić do lekceważenia problemu występowania na budynkach materiałów azbestowych i tym samym do potencjalnego narażania zdrowia osób zamieszkujących w okolicznych gospodarstwach. Usunięcie płyt azbestowych, oprócz kosztu ich demontażu, wiąże się z koniecznością zakupu i montażu nowego dachu, co często przekracza możliwości finansowe gospodarstw domowych.

5. Opinie mieszkańców

Opinie mieszkańców zostały zebrane w trakcie konsultacji w różnych formach: spotkań i ankiety. Podczas spotkania informacyjnego przedstawiono mieszkańcom i interesariuszom podstawowe zagadnienia dotyczące rewitalizacji oraz plan działań związanych z opracowaniem programu rewitalizacji. Cykl działań partycypacyjnych został zakończony spotkaniem warsztatowym, podczas którego mieszkańcy mogli zgłaszać propozycje projektów do wskazanego obszaru rewitalizacji.

5.1 Spotkania warsztatowe

Pierwsze dwa spotkania (25 lipca oraz 8 sierpnia 2017 r.) dotyczyły zagadnień ogólnych związanych z przygotowaniem LPR w Gminie Opatówek. Spotkania odbyły się w sali konferencyjnej Gminnego Ośrodka Kultury przy ul. Kościelnej w Opatówku. W każdym spotkaniu uczestniczyło około 15 osób, mieszkańców Gminy (w tym także mieszkańców sołectw), radnych, przedstawicieli instytucji i organizacji działających na terenie Gminy. Pierwsza część przedstawionej na spotkaniach prezentacji dotyczyła ogólnych zagadnień: czym jest rewitalizacja, jakiego rodzaju działania rewitalizacyjne były dotychczas realizowane, jakie są powiązania kwestii rewitalizacji ze środkami z Unii Europejskiej. Druga część poświęcona była przygotowaniu programu rewitalizacji oraz specyfice diagnozy.

Najważniejsze zagadnienia wskazane w prezentacji to:

- rewitalizacja jest procesem;
- rewitalizacja ma służyć przede wszystkim rozwiązaniu problemów społecznych;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy;
- rewitalizacja prowadzona jest w oparciu o szczegółową diagnozę, na podstawie której zostaje wyznaczony obszar zdegradowany (na którym zidentyfikowano destruktoryjne procesy społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze oraz środowiskowe; skalę negatywnych zjawisk powinny odzwierciedlać wskaźniki opisujące powyższe sfery);
- planowanie rewitalizacji obejmuje przygotowanie programu rewitalizacji, w tym określenie wizji, celów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- rewitalizacja powinna być prowadzona przez interesariuszy (mieszkańców, przedstawicieli organizacji, instytucji i przedsiębiorstw we współpracy z lokalną administracją).

Główne kwestie wskazywane przez uczestników spotkania to:

- konieczne są remonty dróg;
- znaczną grupę wśród mieszkańców stanowią seniorzy, w tym seniorzy w podeszłym wieku (około 90 lat) wymagających opieki oraz „młodzi seniorzy” (około 60 lat);
- brak oferty aktywności społecznej i kulturalnej, bardzo ograniczona dostępność do placówek kultury;

Ponadto mieszkańcy zgłaszali potrzebę wsparcia - np. ze strony urzędu - w realizacji procedur formalno-administracyjnych związanych z dopracowaniem koncepcji zgłaszanych przedsięwzięć

rewitalizacyjnych, w tym także przygotowaniem wniosków o dofinansowanie, oraz poszukiwaniem potencjalnych źródeł finansowania dla różnych działań możliwych do realizacji w poszczególnych sołectwach.

Trzecie spotkanie odbyło się w dn. 21 sierpnia 2017 r. również w sali konferencyjnej Gminnego Ośrodka Kultury. Spotkanie to miało charakter warsztatowy. Na wstępie zaprezentowano wyniki przeprowadzonej diagnozy oraz proponowany obszar rewitalizacji. W spotkaniu wzięło udział około 25 osób, mieszkańców Gminy, przedstawicieli instytucji i organizacji działających na terenie Gminy oraz radni. Po zakończeniu części informacyjnej rozpoczęto dyskusję nad pomysłami projektów dla proponowanego obszaru rewitalizacji.

Zebrane propozycje działań w ramach rewitalizacji objęły takie projekty jak:

- zapewnienie dla Towarzystwo Przyjaciół Opatówka lokalu do działalności (może na stałe);
- święto ul. Kościelnej;
- projekt międzypokoleniowy;
- zajęcia sportowe (animatory);
- zajęcia edukacyjne (rozpoznanie potrzeb uczniów, odpowiednia motywacja);
- cykl wydarzeń np. koncertów;
- uniwersytet III wieku;
- zatrudnienie animatora kultury w ramach GOK-u (angażowanie innych osób niż nauczycieli), miejska plaża, kino letnie, boisko do piłki siatkowej;
- cykliczne spotkania (jako uzupełnienie projektów twardych) np. spotkania uczące logicznego myślenia;
- reaktywacja kolejki wąskotorowej;
- rozwój współpracy z innymi miastami zagranicznymi.

5.2 Ankieta

W dniach 25-30 sierpnia dla mieszkańców była dostępna ankieta (w formie on-line, wersji elektronicznej i papierowej), w której można było m.in. wskazać najważniejsze kwestie, które należałoby rozwiązać w Programie Rewitalizacji. Za pośrednictwem ankiety można było również zgłosić uwagi do proponowanego w prezentacji obszaru rewitalizacji. Łącznie zebrano 55 odpowiedzi.

30 osób wypełniających ankietę to mieszkańcy Opatówka, 24 zamieszkują sołectwa. Zdecydowanie przeważają kobiety – mężczyźni stanowili 22% ogółu respondentów (42K, 13M). Dominują osoby w przedziale wiekowym 46 – 60 lat (26 odpowiedzi) oraz 26 – 45 (18 osób), najmniej wśród respondentów było osób w wieku powyżej 60 r.ż. (5) oraz przedziale 16 – 25 (6).

Pierwsze z pytań ankiety odnosiło się do kwestii problemowych występujących na terenie Gminy lub sołectwa, była także możliwość aby wskazać obie odpowiedzi. Ankietowani mieli do wyboru 13 zagadnień, można było wybrać dowolną liczbę zagadnień.

Najczęściej wskazywaną kwestią było:

- brak inicjatyw, oferty spędzania czasu dla młodzieży – 42 odpowiedzi, oraz
- występowanie problemów społecznych (ubóstwo, przemoc, alkoholizm itp.) – łącznie 39 wskazań.

Pozostałe, bardzo często wskazywane kwestie to:

- brak inicjatyw, oferty spędzania czasu wolnego dla seniorów (35);
- brakuje miejsc i oferty spędzania czasu dla rodzin z dziećmi (35);
- mieszkańcy nie angażują się w sprawy gminy i sołectwa (34);
- brakuje miejsc spotkań dla mieszkańców (32).

Odpowiadając na kolejne pytanie ankietowani pisali czego najbardziej brakuje w miejscu ich zamieszkania. Zdecydowanie przeważały wypowiedzi dotyczące miejsc spotkań dla mieszkańców, aktywności młodzieży i seniorów, rekreacji i aktywności sportowej. Nieco mniej odpowiedzi odnosiło się do zagospodarowania przestrzeni publicznej, możliwości korzystania z usług, rozbudowy infrastruktury ruchu komunikacyjnego (głównie pieszego). Część wypowiedzi nie daje się pogrupować (jak np. kino, praca, żłobek, cisza i spokój etc.).

Trzecie pytanie odnosiło się do grup społecznych wymagających największego wsparcia. Zdecydowanie najczęściej wskazywano młodzież (25 odpowiedzi), nieco rzadziej seniorów (21). Wśród wymienianych grup znalazły się także: dzieci (9), bezrobotni (3), osoby ubogie (3), rodziny (3).

W czwartym pytaniu poproszono osoby wypełniające ankietę, aby napisały co należy zrobić, aby szybko i tanio poprawić miejscowość / część miasta, w której zamieszkują. Wpisywane odpowiedzi obejmowały:

- a) Działania tzw. „miękkie” kierowane do mieszkańców,
- b) Ofertę i przestrzeń spędzania czasu wolnego, szczególnie dzieci, młodzieży i seniorów,
- c) Większą i skuteczniejszą ofertę dla osób (i grup społecznych) doświadczających trudności,
- d) Działania usprawniające i poprawiające jakość życia,
- e) Budowę / remont chodników, dróg, ścieżek rowerowych,
- f) Rozbudowę infrastruktury,
- g) inne propozycje.

W dalszej części ankietowani wskazywali, w którym obszarze (sołectwie/części miasta) należy podjąć działania w ramach rewitalizacji (było to jedyne pytanie obowiązkowe, można było zaznaczać więcej niż jedną jednostkę referencyjną). Niemal połowa respondentów wskazała na Opatówek Centrum (25 osób) i Opatówek Szkolna (19). Pozostałe jednostki miejskie także były stosunkowo często wskazywane (11-8 osób). Najczęściej wskazywane sołectwo to Cienia Pierwsza i Tłokinia Mała (po 7 osób), oraz Józefów, Szale i Zduny (po 6).

W kolejnym pytaniu ankietowani byli proszeni, aby napisać jakie działania należy podjąć we wskazanym sołectwie /części Miasta. Wpisywane odpowiedzi grupują się w takie zagadnienia jak:

- a) Stworzenie miejsca spotkań,
- b) Włączenie mieszkańców,
- c) Remonty budynków, odnowienie infrastruktury,
- d) Rozbudowa infrastruktury,
- e) Inne.

Pytanie nr 7 zawierało mapę obrazującą proponowany obszar rewitalizacji, nazwy poszczególnych części miasta i sołectw. Ankietowani odnosili się do tej propozycji wskazując czy należy obszar zmienić czy nie. Wiele propozycji zawierało uzasadnienie proponowanych zmian. 10 stwierdziło, że obszar należy zostawić bez zmian, 18 osób przedstawiło swoje propozycje i /lub komentarze (odniesienie do każdej ze zgłoszonych propozycji jest zawarte w tabeli w Aneksie).

W punkcie przeznaczonym na inne uwagi, komentarze, propozycje, związane z Programem Rewitalizacji respondenci pisali o kwestiach organizacyjnych, proponowali działania „miękkie” kierowane do mieszkańców oraz działania inwestycyjne, a także pisali uwagi ogólne kierowane do władz samorządowych.

Szczegółowe podsumowanie badania ankietowego znajduje się w Załączniku do LPR.

5.3 Nabór projektów

Od 18 do 30 sierpnia prowadzone były rozmowy z przedstawicielami różnych środowisk na temat możliwości zgłaszania projektów do Programu. Dodatkowo w dniach 25-30 sierpnia trwał publicznie ogłoszony nabór projektów. Ostatecznie, mimo wielu deklaracji dot. konieczności realizacji wielu przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jako jedyny podmiot spoza jednostek gminnych, projekty zgłosiła Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”. Wszystkie propozycje Fundacji zostały uwzględnione w projektach podstawowych LPR.

6. Podsumowanie diagnozy oraz wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

6.1 Podsumowanie wniosków z analizy wskaźnikowej

Z przeprowadzonej analizy wskaźnikowej wynikają następujące wnioski:

1. Monitorowane zmiany demograficzne wskazują na stałą, rosnącą tendencję zwiększania się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem, a ujmując krócej - starzenie się mieszkańców Gminy, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby osób młodych.

Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią średnio blisko 21% ogółu mieszkańców wszystkich jednostek. W tym zakresie wyróżniają się sołectwa Zawady i Cienia Trzecia oraz Opatówek Szkolna, w których ok. 30% mieszkańców stanowią osoby w tej grupie wiekowej.

Osoby w wieku przedprodukcyjnym (do 17 r.ż.) stanowią średnio mniej niż 1/5 ogółu mieszkańców Gminy. Najmniej korzystnie pod tym względem wypadają: Opatówek Wschód, Szulec, Tłokinia Mała i Opatówek Szkolna.

Zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców Gminy wskazują potrzebę ukierunkowania działań społecznych na rozwój usług opiekuńczych i związanych z zagospodarowaniem czasu seniorów, oraz poprawę jakości infrastruktury aby umożliwić swobodne, bezpieczne poruszanie się i spędzanie czasu poza domem.

2. W 14 spośród 33 jednostek referencyjnych odnotowano wyższą wartość wskaźnika osób korzystających z GOPS niż wynosi średnia dla Gminy.

Widoczna jest duża rozbieżność w kondycji materialnej mieszkańców. Najkorzystniejsza sytuacja jest w sołectwach Janików i Michałów Trzeci, gdzie monitorowany wskaźnik wynosi 0.

Najwyższy wskaźnik osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wynosi niemal 50 na 100 mieszkańców, i odnosi się do sołectwa Dębe-Kolonia. Średnio co trzeci mieszkaniec korzysta z GOPS także w Cieni Drugiej (34,4), Zawadach (31,6) i Cieni-Folwarku (28,2), a co piąty w Opatówku Centrum (25,0) i Nędzierzewie (19,1).

Ze względu na wielowymiarowość sytuacji życiowych osób korzystających ze wsparcia GOPS, konieczna jest pogłębiona analiza obejmująca strukturę przyznawanych świadczeń.

3. Ponad 1/3 jednostek referencyjnych notuje poziom bezrobocia wyższy niż średnia dla Gminy.

Najwyższy, niemal 8-procentowy poziom bezrobocia występuje w jednostce Dębe-Kolonia i w Rożdzałach (6,08). Na względnie wysokim, około 4-procentowym poziomie lokują się: Opatówek Centrum, Cienia Trzecia i Michałów Trzeci.

Należy zaznaczyć, że statystyczna średnia wartość dla Gminy jest kształtowana przez te jednostki, w których występuje zerowy poziom bezrobocia (Janików, Michałów Drugi, Nędzierzew, Porwity, Szulec, Warszaw, Zawady i Zduny).

4. Zarówno liczba przestępstw jak i liczba rozpoczętych procedur „niebieskiej karty” nie wskazuje,

aby stan bezpieczeństwa w Gminie stanowił problem. Również mieszkańcy w badaniu ankietowym nie wskazywali kwestii przestępczości jako poważny problem wymagający podjęcia działań rewitalizacyjnych.

5. W ośmiu jednostkach referencyjnych długość zamieszkiwania (zameldowania) w tym samym miejscu jest niższa niż średnia dla Gminy, która wynosi 8 917 dni, czyli nieco ponad 24 lata. Najkrótszy średni czas zamieszkiwania (niespełna 15 lat) odnotowano w sołectwach Zduny i Szale, a średnio nieco ponad 20 lat w Opatówku Zachód i Józefowie. Dla porównania warto dodać, że najdłuższy czas zamieszkiwania wynosi nieco ponad 34 lata i jest odnotowany w Zawadach oraz niecałe 34 lata (33,9) w Tłokini Małej.

Z kolei zestawienie organizacji pozarządowych wskazuje, że najwięcej fundacji i stowarzyszeń jest zarejestrowanych w jednostce Opatówek Centrum. Na wyróżnienie zasługują mieszkańcy pięciu sołectw, w których także działają takie organizacje pozarządowe, w tym Szale z dwiema organizacjami na swoim terenie. Niestety, w siedmiu sołectwach są tylko ochotnicza straż pożarna, a w dwunastu - nie działa żadna fundacja, klub sportowy czy OSP.

6. W zestawieniu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą liczba jednostek przekraczające średnią dla Gminy stanowią zdecydowaną mniejszość – taka sytuacja występuje w dwóch częściach miasta i sześciu osiedlach. Średnią statystyczną podnosi jednostka Opatówek Zachód, gdzie na sto osób przypada 20 podmiotów. Znaczący udział jest odnotowany także w sołectwach Tłokinia Nowa i Szulec, gdzie przedsiębiorstwo przypada średnio na dziesięciu mieszkańców.

We wszystkich pozostałych jednostkach referencyjnych aktywne podmioty gospodarcze są statystycznie mniej liczne niż średnio w Gminie, czyli jest mniej niż niespełna 6 aktywnych podmiotów na 100 mieszkańców. Najslabiej statystyka wygląda w sołectwach Kobierno i Janików – jedno przedsiębiorstwo na stu mieszkańców, a także w Cieni Trzeciej, Cieni Pierwszej, Zawadach, Cieni-Folwark, gdzie średnio przypada między 2 a 3 przedsiębiorstwa na sto osób. W kolejnych dziewięciu jednostkach notowane jest jedno przedsiębiorstwo średnio na dwudziestu mieszkańców (4-5 na sto osób).

7. Zabytki i budynki komunalne występują na terenie Gminy w trzech jednostkach. Najwięcej tego typu budynków jest w jednostce Opatówek Centrum – łącznie 21. Wszystkie budynki komunalne zlokalizowane są na terenie miasta – 8 w Centrum, 3 w jednostce Opatówek Szkolna i jeden w Opatówku Wschód. Budynki zabytkowe – poza Opatówkiem Centrum – znajdują się w dwóch sołectwach: Rajsko i Tłokinia Kościelna.
8. W przeważającej większości jednostek referencyjnych liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza przypadających na 100 osób w dzień roboczy jest niższa niż (i tak bardzo niska) średnia dla Gminy. W 22 jednostkach statystycznie nie ma żadnego połączenia komunikacyjnego.

Podobnie sytuacja wygląda w odniesieniu do obiektów rekreacyjnych. 21 jednostek (sołectw i części miasta) nie ma na swoim terenie żadnego obiektu rekreacyjnego. Przy średniej na poziomie 0,19 obiektu na stu mieszkańców pozytywnie wyróżnia się Nędzerzew z ponad dwoma obiektami (w statystycznym przeliczeniu) i Rajsko z ponad jednym.

9. W Gminie Opatówek najpoważniejszym problemem w sferze środowiskowej jest występowanie

wyrobów azbestowych na obiektach budowlanych, w tym najczęściej na pokryciach dachowych. Wyroby azbestowe w największej ilości w przeliczeniu na liczbę mieszkańców zlokalizowano w Michałowie Drugim. Również w większości pozostałych jednostek części pozamiejskiej Gminy wyroby azbestowe stanowią istotny problem.

Trudna sytuacja materialna mieszkańców Gminy może prowadzić do lekceważenia problemu występowania na budynkach materiałów azbestowych i tym samym do potencjalnego narażania zdrowia osób zamieszkujących w okolicznych gospodarstwach. Usunięcie płyt azbestowych, oprócz kosztu ich demontażu, wiąże się z koniecznością zakupu i montażu nowego dachu, co często przekracza możliwości finansowe gospodarstw domowych.

Na pierwszy plan z przeprowadzonej diagnozy wysuwają się negatywne trendy demograficzne, których dominującą przyczyną jest fakt, że część Gminy stanowi mało atrakcyjne miejsca do zamieszkania, głównie z powodu:

1. słabej dostępności komunikacyjnej,
2. braku miejsc pracy/słabej kondycji lokalnej przedsiębiorczości,
3. braku miejsc spędzania wolnego czasu,
4. niskiej aktywności społecznej.

Przyczyny te pogłębiają problemy części mieszkańców związanych z:

1. ubóstwem,
2. bezrobociem.

6.2 Podsumowanie zebranych opinii – badania jakościowe

Z badań jakościowych, w tym przede wszystkim przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety wynikają następujące problemy wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych:

- W rodzinach występują problemy społeczne (ubóstwo, przemoc, alkoholizm itp.) (30 odpowiedzi);
- Brakuje inicjatyw, oferty spędzania czasu dla młodzieży (27 odpowiedzi);
- Brakuje aktywnych mieszkańców, którzy angażowaliby innych (24 odpowiedzi);
- Brakuje miejsc i oferty spędzania czasu dla rodzin z dziećmi (22 odpowiedzi);
- Brakuje inicjatyw, oferty spędzania czasu dla seniorów (21 odpowiedzi);
- Wielu mieszkańców nie ma pracy (20 odpowiedzi);
- Mieszkańcy nie angażują się w sprawy gminy i sołectwa (20 odpowiedzi);
- Brakuje miejsc spotkań dla mieszkańców (pomieszczenia, w którym można się spotkać i coś zorganizować) (19 odpowiedzi);
- Brakuje zagospodarowanych miejsc do spędzania czasu w przestrzeni publicznej, np. uprawiania sportu, rekreacji, zabaw z dziećmi (19 odpowiedzi);
- Drogi i chodniki wymagają naprawy (18 odpowiedzi).

6.3 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

6.3.1 Obszar zdegradowany

Pierwszym etapem wyznaczenia obszaru zdegradowanego była identyfikacja i pomiar negatywnych zjawisk na obszarze Gminy. Do wyznaczenia obszaru zdegradowanego (w którym zawiera się całość lub część obszaru rewitalizacji) posłużyły wyniki pomiaru negatywnych zjawisk (analiza wskaźnikowa) w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Przyjęte wskaźniki delimitacji to:

społeczne:

- zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016 (depopulacja);
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (obciążenie demograficzne);
- liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych w przeliczeniu na 100 osób (ubóstwo);
- liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym (bezrobocie);
- średnia długość okresu zamieszkiwania (kapitał społeczny);
- frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 r. (uczestnictwo w życiu publicznym);

gospodarczy:

- liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób;

techniczne:

- liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych;

przestrzenno-funkcjonalne:

- liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza przypadających na 100 osób w dzień roboczy;
- liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób;

środowiskowy:

- ilość materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] na 100 osób.

Warunkiem koniecznym do zaliczenia danego obszaru do obszaru zdegradowanego jest koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (tzn. do obszaru zdegradowanego nie można zaliczyć obszaru, na którym nie zidentyfikowano stanu kryzysowego w sferze społecznej). Przyjęto, że o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych będzie decydowała wartość syntetycznego wskaźnika społecznego, na który złożyło się łącznie 6 wystandaryzowanych wskaźników społecznych (ubóstwo, bezrobocie, kapitał społeczny, depopulacja, obciążenie demograficzne, uczestnictwo w życiu publicznym).

Standaryzacja wskaźników polegała na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wyniki ujemne przedstawiają sytuację lepszą niż średnia dla gminy, natomiast wyniki dodatnie sytuację gorszą.

Sytuację społeczną mniej korzystną od średnich wartości w Gminie zanotowano łącznie w 16 jednostkach. Następnie przeanalizowano w tych jednostkach występowanie negatywnych zjawisk w minimum jednej z pozostałych sfer: gospodarczej i/lub przestrzenno-funkcjonalnej i/lub technicznej i/lub środowiskowej. W przypadku sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej również dokonano zsumowania wystandaryzowanych wskaźników, które złożyły się na syntetyczny wskaźnik techniczny oraz przestrzenno-funkcjonalny. Spośród 16-stu jednostek (gdzie zidentyfikowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych) stan kryzysowy w pozostałych sferach zidentyfikowano w 15 jednostkach, które stanowią obszar zdegradowany. Są to następujące jednostki:

1. Dębe – Kolonia;	9. Opatówek Szkolna;
2. Zawady;	10. Rajsko;
3. Cienia Trzecia;	11. Tłokinia Kościelna;
4. Rożdżały;	12. Trojanów;
5. Opatówek Centrum;	13. Sierzchów;
6. Cienia Druga;	14. Kobierno;
7. Nędzrzew;	15. Józefów.
8. Cienia Pierwsza;	

Poniższe tabele przedstawiają zestawienie wskaźników delimitacyjnych dla poszczególnych jednostek wraz z ilustracją poszczególnych kroków wyznaczania obszaru zdegradowanego. Kolorem żółtym wyróżniono niekorzystne dla jednostek przekroczenia średniej dla Gminy.

Tabela 19 Podsumowanie analizy wskaźnikowej w zakresie sfery społecznej

nazwa jednostki	Liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w przeliczeniu na 100 osób (wystandaryzowany)	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym (wystandaryzowany)	liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wystandaryzowany)	średnia długość okresu zamieszkiwania (wystandaryzowany)	Zmiana % liczby ludności w latach 2005-2016 (wystandaryzowany)	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 r. (wystandaryzowany)	Sumaryczny wskaźnik społeczny	Jednostki, w których ma miejsce koncentracja negatywnych zjawisk społecznych
Dębe – Kolonia	3,34	3,22	1,13	-0,16	0,30	1,57	9,40	Dębe – Kolonia
Zawady	1,85	-1,15	4,22	-0,51	-0,05	1,97	6,33	Zawady
Cienia Trzecia	0,02	1,05	1,79	-0,18	-0,10	0,51	3,09	Cienia Trzecia
Rożdżały	-0,35	2,19	-0,85	0,01	0,00	1,57	2,57	Rożdżały
Opatówek Centrum	1,23	1,23	0,05	0,12	0,32	-0,66	2,29	Opatówek Centrum
Cienia Druga	2,12	-0,77	-0,03	-0,19	0,36	0,51	2,00	Cienia Druga
Nędzrzew	0,69	-1,15	0,69	-0,30	0,82	1,08	1,82	Nędzrzew
Cienia Pierwsza	0,11	0,66	0,31	-0,26	0,44	0,51	1,77	Cienia Pierwsza
Opatówek Szkolna	0,39	-0,15	1,51	0,00	0,36	-0,63	1,49	Opatówek Szkolna
Rajsko	0,38	-0,18	-0,17	-0,06	0,50	0,93	1,40	Rajsko
Tłokinia Kościelna	-0,06	0,49	-0,28	-0,02	0,10	1,08	1,31	Tłokinia Kościelna
Trojanów	0,17	0,17	0,10	-0,18	0,52	0,51	1,29	Trojanów
Sierzchów	0,41	-0,16	0,04	-0,26	0,32	0,93	1,28	Sierzchów
Kobierno	-0,06	-0,54	0,09	-0,04	-0,28	1,57	0,74	Kobierno
Józefów	0,53	0,43	-0,07	0,21	-0,30	-0,16	0,64	Józefów
Opatówek Zachód	-0,11	0,10	-0,27	0,22	0,37	0,16	0,47	Opatówek Zachód
Borów	0,26	-0,68	0,31	-0,17	0,28	-0,16	-0,16	
Cienia - Folwark	1,53	0,29	-1,26	-0,23	0,52	-1,11	-0,25	
Opatówek Południe	-0,51	0,16	-0,30	0,13	0,37	-0,25	-0,40	
Warszew	-0,50	-1,15	-0,42	-0,33	1,04	0,93	-0,43	
Tłokinia Mała	-0,20	-0,57	-0,11	-0,50	0,74	-0,26	-0,90	
Opatówek Wschód	-0,43	-0,15	0,62	-0,05	0,41	-1,44	-1,04	
Tłokinia Nowa	-0,66	-0,05	0,01	-0,24	0,05	-0,26	-1,15	
Janików	-1,10	-1,15	-0,44	-0,37	0,94	0,93	-1,20	
Tłokinia Wielka	-0,54	-0,72	0,00	-0,27	0,52	-0,26	-1,27	
Chelmce	-0,07	0,19	-0,29	-0,04	-0,31	-1,08	-1,60	
Opatówek Północ	-0,51	-0,46	-0,16	-0,15	0,38	-1,30	-2,21	
Szulec	-0,93	-1,15	-0,46	-0,35	0,54	-0,16	-2,51	
Michałów Trzeci	-1,10	0,96	-1,13	-0,21	-0,10	-1,11	-2,69	
Szałe	-0,85	-0,31	0,04	0,49	-2,91	0,16	-3,37	
Michałów Drugi	-0,85	-1,15	-0,73	-0,31	0,72	-1,11	-3,42	
Porwity	-0,98	-1,15	-0,50	-0,29	0,27	-1,08	-3,74	
Zduny	-0,62	-0,66	-1,12	0,50	-4,12	1,97	-4,04	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20 Podsumowanie analizy wskaźnikowej w zakresie pozostałych sfer

JEDNOSTKI, W KTÓRYCH MA MIEJSCE KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	AKTYWNE PODMIOTY CEIDG NA 100 OSÓB (wystandaryzowany)	SYNTETYCZNY WSKAŹNIK TECHNICZNY	SYNTETYCZNY WSKAŹNIK PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNY	WYSTĘPOWANIE ODPADÓW AZBESTOWYCH [MG] W GMINIE NA 100 OSÓB (wystandaryzowany)	OBSZAR ZDEGRADOWANY
Dębe – Kolonia	0,67	-0,48	1,01	0,65	Dębe – Kolonia
Zawady	0,80	-0,48	1,01	-0,84	Zawady
Cienia Trzecia	0,96	-0,48	1,01	1,09	Cienia Trzecia
Rożdżały	0,68	-0,48	0,04	-0,37	Rożdżały
Opatówek Centrum	-0,82	10,48	-2,83	-0,71	Opatówek Centrum
Cienia Druga	0,64	-0,48	1,01	0,17	Cienia Druga
Nędzrzew	0,40	-0,48	-3,98	-0,57	Nędzrzew
Cienia Pierwsza	0,84	-0,48	1,01	0,64	Cienia Pierwsza
Opatówek Szkolna	0,17	1,55	-1,66	-0,77	Opatówek Szkolna
Rajsko	0,14	-0,05	-1,46	0,72	Rajsko
Tłokinia Kościelna	0,12	1,23	0,30	-0,35	Tłokinia Kościelna
Trojanów	0,13	-0,48	1,01	1,59	Trojanów
Sierzchów	0,65	-0,48	1,01	0,61	Sierzchów
Kobierno	1,15	-0,48	1,01	0,97	Kobierno
Józefów	0,34	-0,48	1,01	-0,84	Józefów
Opatówek Zachód	-3,93	-0,48	-2,09	-0,62	

Źródło: opracowanie własne

6.3.2 Obszar rewitalizacji

Zidentyfikowany obszar zdegradowany wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych, jednak przekracza dopuszczalną wielkość obszaru rewitalizacji (stanowi 42,6% mieszkańców Gminy) tj. maksymalnie 30% mieszkańców gminy.

Biorąc pod uwagę, że w planowaniu procesu rewitalizacji najistotniejszą rolę odgrywają kwestie społeczne do obszaru rewitalizacji zaliczono te jednostki, które charakteryzują się najmniej korzystną wartością syntetycznego wskaźnika społecznego. Na tej podstawie wskazano następujące jednostki analityczne (części miasta oraz sołectwa) stanowiące podobszary rewitalizacji (łącznie 10 jednostek – 9 podobszarów rewitalizacji):

1. Opatówek Centrum–Szkolna ⁸ ;	6. Nędzerzew;
2. Cienia Pierwsza;	7. Rajsko;
3. Cienia Druga;	8. Rożdżały;
4. Cienia Trzecia;	9. Zawady.
5. Dębe Kolonia;	

Ze względu na specyfikę obszaru wiejskiego w Gminie Opatówek (rozproszona zabudowa) do obszaru rewitalizacji zaliczono tylko te części sołectw (obrębów geodezyjnych), w których znajdują się zabudowania mieszkalne (zwarty obszar zabudowy) oraz układ przestrzeni funkcjonalnie powiązanych z nimi. Zawężenia dokonano w oparciu o podziały geodezyjne, zachowując zasadę, że obszar rewitalizacji w danym sołectwie musi być przestrzennie zwarty.

W ten sposób w każdym z sołectw wyznaczono obszar, w granicach którego znajduje się zabudowa mieszkaniowa tej miejscowości, oraz przestrzeń niezbędna do realizacji przewidzianych projektów rewitalizacyjnych. Wyznaczony w taki sposób obszar rewitalizacji obejmuje wszystkich mieszkańców danego sołectwa.

Dane dotyczące obszaru rewitalizacji w Gminie są zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 21 Obszar rewitalizacji w Gminie Opatówek

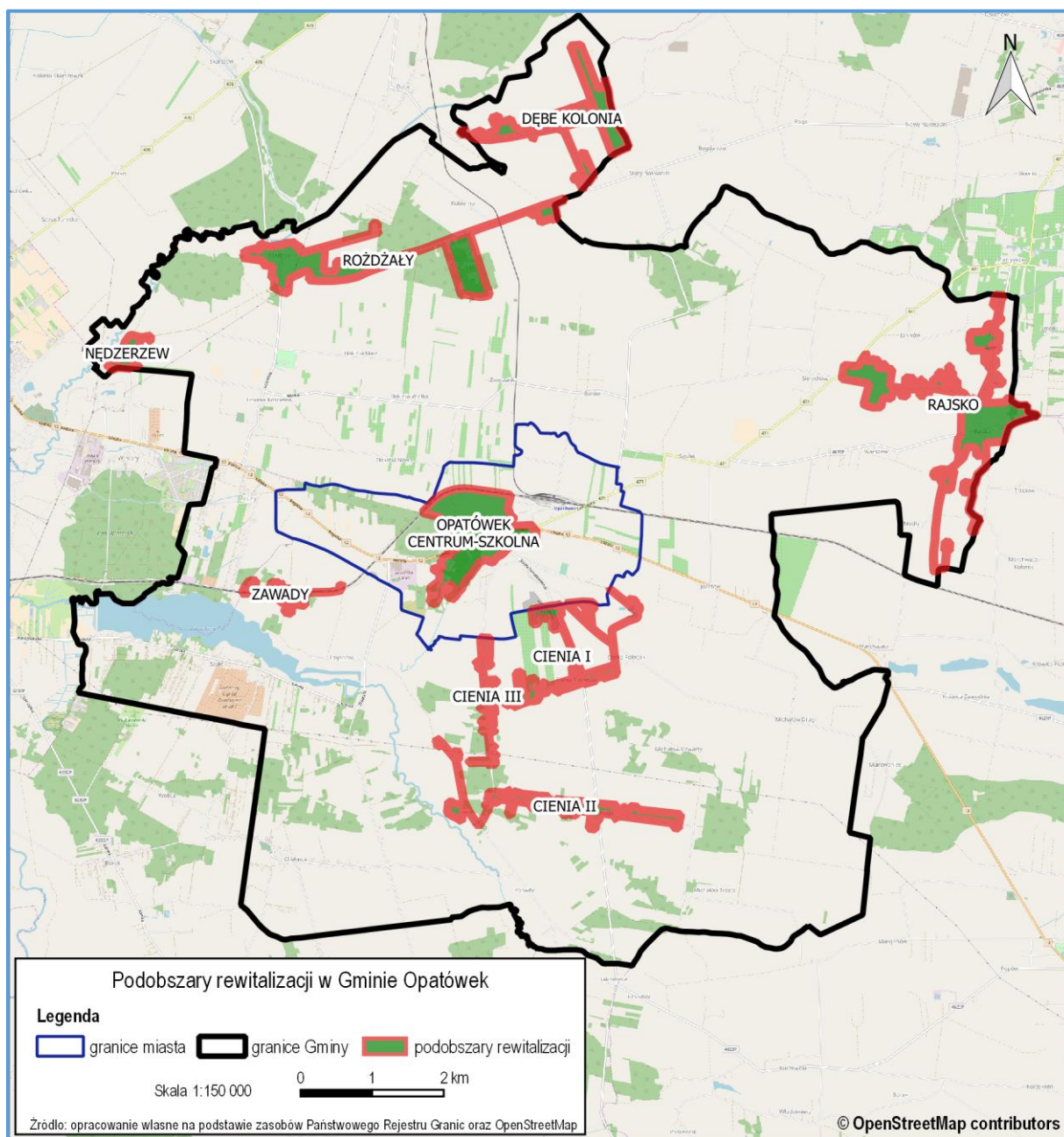
Obszar	Powierzchnia		Mieszkańcy	
	km ²	% ogółu	liczba osób	% ogółu
Gmina - ogółem	104,3	-	10 718	-
Obszar rewitalizacji	5,3	5,1	2935	27,4

Źródło: opracowanie własne

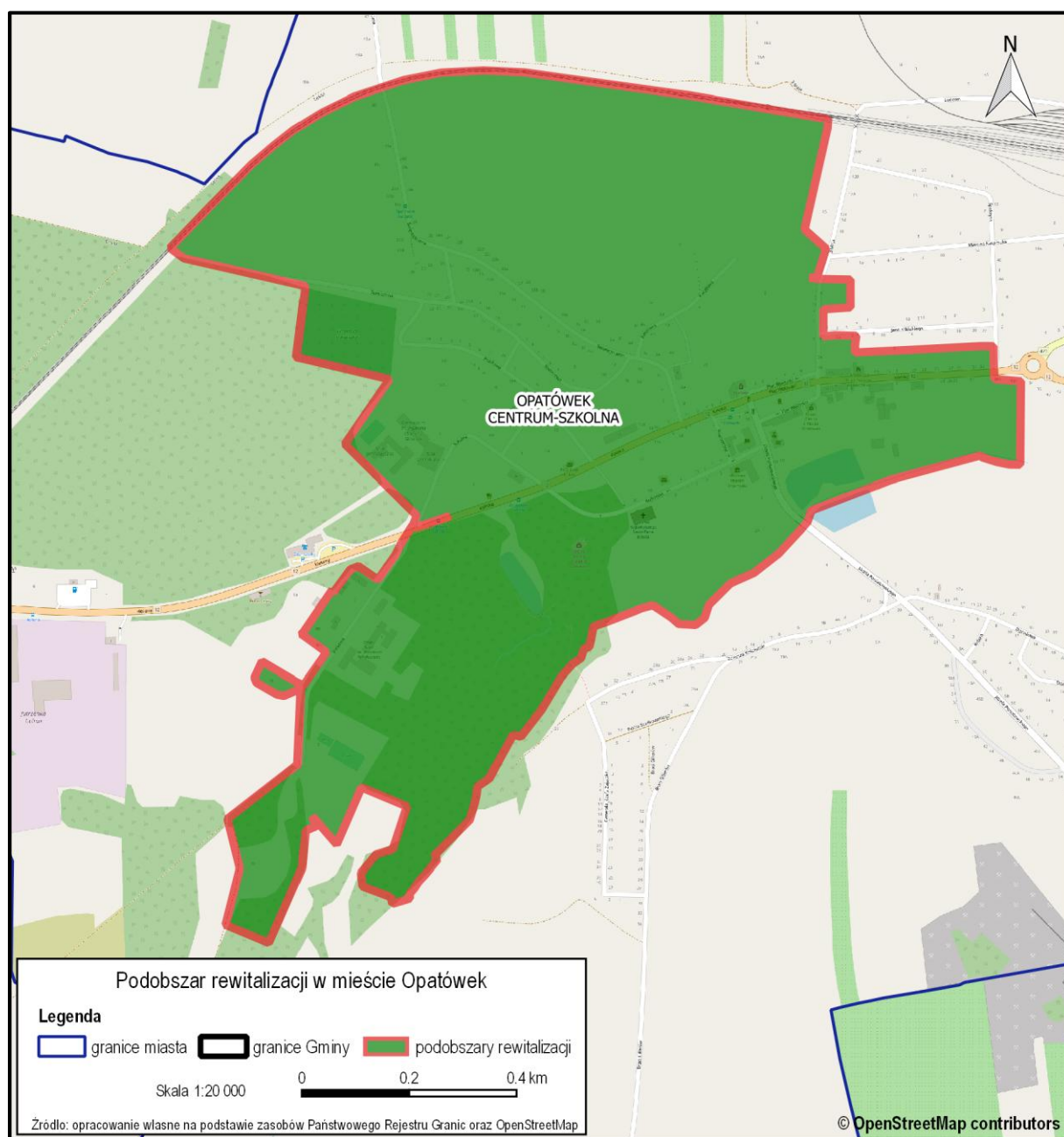
Poniższe mapy obrazują granice obszaru rewitalizacji.

⁸ Biorąc pod uwagę, że jednostki Opatówek Centrum oraz Opatówek Szkolna mają wspólną granicę oraz znajdują się w jednej jednostce administracyjnej, jak również charakteryzują się zbliżonymi problemami rewitalizacyjnymi, zdecydowano o połączeniu tych dwóch jednostek (części miasta) w jeden podobszar rewitalizacji.

Mapa 4 Obszary rewitalizacji na terenie Gminy

Mapa 5 Obszar rewitalizacji na terenie miasta

7. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji podzielony został na dziewięć podobszarów, obejmujących najbardziej zdegradowane części Gminy. W mieście Opatówek zostały zidentyfikowane dwie jednostki, które ze względu na znaczne przekroczenie średniej wartości syntetycznego wskaźnika społecznego oraz kluczowe znaczenie dla rozwoju Gminy zostały objęte obszarem rewitalizacji tj. Opatówek Centrum i Opatówek Szkolna. Ze względu na to, że oba obszary bezpośrednio sąsiadują ze sobą został dla nich ustanowiony wspólny podobszar rewitalizacji o nazwie Opatówek Centrum-Szkolna. Pozostałe jednostki, które zostały wybrane do rewitalizacji znajdują się poza obszarem miasta i obejmują następujące sołectwa: Cienia Pierwsza, Cienia Druga, Cienia Trzecia, Dębe Kolonia, Nędzrzew, Rajsko, Rożdżały i Zawady.

Wszystkie podobszary rewitalizacji obejmują łącznie 2 935 mieszkańców, co stanowi 27,4% ogółu mieszkańców Gminy oraz zajmują łącznie 5,3 km² powierzchni (5,1% powierzchni Gminy). W poniższych podrozdziałach zostały zestawione wszystkie dane statystyczne dot. poszczególnych podobszarów, zarówno wykorzystane do delimitacji obszaru zdegradowanego/rewitalizacji jak również dodatkowe dane zebrane do pogłębionej analizy sytuacji w poszczególnych podobszarach. W tabelach na żółto zaznaczono wartości, które charakteryzują się wartością mniej korzystną niż średnia w Gminie.

Biorąc pod uwagę rolniczy charakter części wiejskiej Gminy w obszarze rewitalizacji poszczególnych sołectw znalazły się zabudowania mieszkalne i gospodarcze (zwarty obszar zabudowy) oraz układ przestrzeni funkcjonalnie powiązanych z nimi. W przypadku pojedynczych gospodarstw obszarem rewitalizacji objęto układ komunikacyjny zapewniający dojazd do nich.

7.1 Podobszar rewitalizacji Opatówek Centrum–Szkolna

Podobszar rewitalizacji Opatówek Centrum-Szkolna obejmuje centralną część i jednocześnie pełni centrum społeczno-gospodarczo-kulturalne Gminy. Znajdują się tu najważniejsze instytucje gminne: Urząd Miejski, przedszkole publiczne oraz jeden z jego czterech w Gminie oddziałów, jedna z pięciu w Gminie szkół podstawowych, Zespół Szkół im. Stanisława Mikołajczyka (liceum, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa), oddział zamiejscowy Wyższej Szkoły Informatyki w Łodzi, hala sportowa, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminy Ośrodek Kultury, Komisariat Policji, Gminny Ośrodek Zdrowia, Ochotnicza Straż Pożarna, Muzeum Historii Przemysłu, urząd pocztowy, jeden z czterech w Gminie kościołów rzymsko-katolickich, oraz jeden z czterech w Gminie cmentarzy rzymsko-katolickich.

Najbardziej znaną instytucją kultury jest Muzeum Historii Przemysłu utworzone w 1981 r. w budynku dawnej fabryki Fiedlera i wpisane na listę Międzynarodowego Komitetu Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego. Najcenniejszą ekspozycją jest kolekcja zabytkowych pianin i fortepianów firm polskich. Oprócz działalności wystawienniczej, muzeum jest miejscem, gdzie odbywają się koncerty, konferencje i różnego rodzaju imprezy kulturalne.

Jest to również podobszar cechujący się najlepszym skomunikowaniem w Gminie, zarówno transportem indywidualnym drogowym (droga krajowa nr 12⁹) jak i zbiorowym – autobusowym (głównie dzięki autobusom dojeżdżającym z Kalisza) i kolejowym (ok. 10 minut pieszo od podobszaru znajduje się stacja PKP Opatówek, z której można dostać się bezpośrednio do Łodzi czy Kalisza).

W podobszarze Centrum-Szkolna znajduje się największa koncentracja zabudowy wielorodzinnej w Gminie, w tym wielorodzinnych budynków komunalnych. Mieszkalne budynki komunalne znajdują się przy ul. Łódzkiej 21 i 27, Kościelnej 1B i 2, Szkolnej 2, 2A i 4, św. Jana 4A, Poniatowskiego 2 i 2A oraz Pl. Wolności 2 i 9. Spośród pozostałej zabudowy wielorodzinnej należy wskazać dwu- i trzypiętrowe bloki z lat 70. przy ul. Piaskowej i ul. Szkolnej.

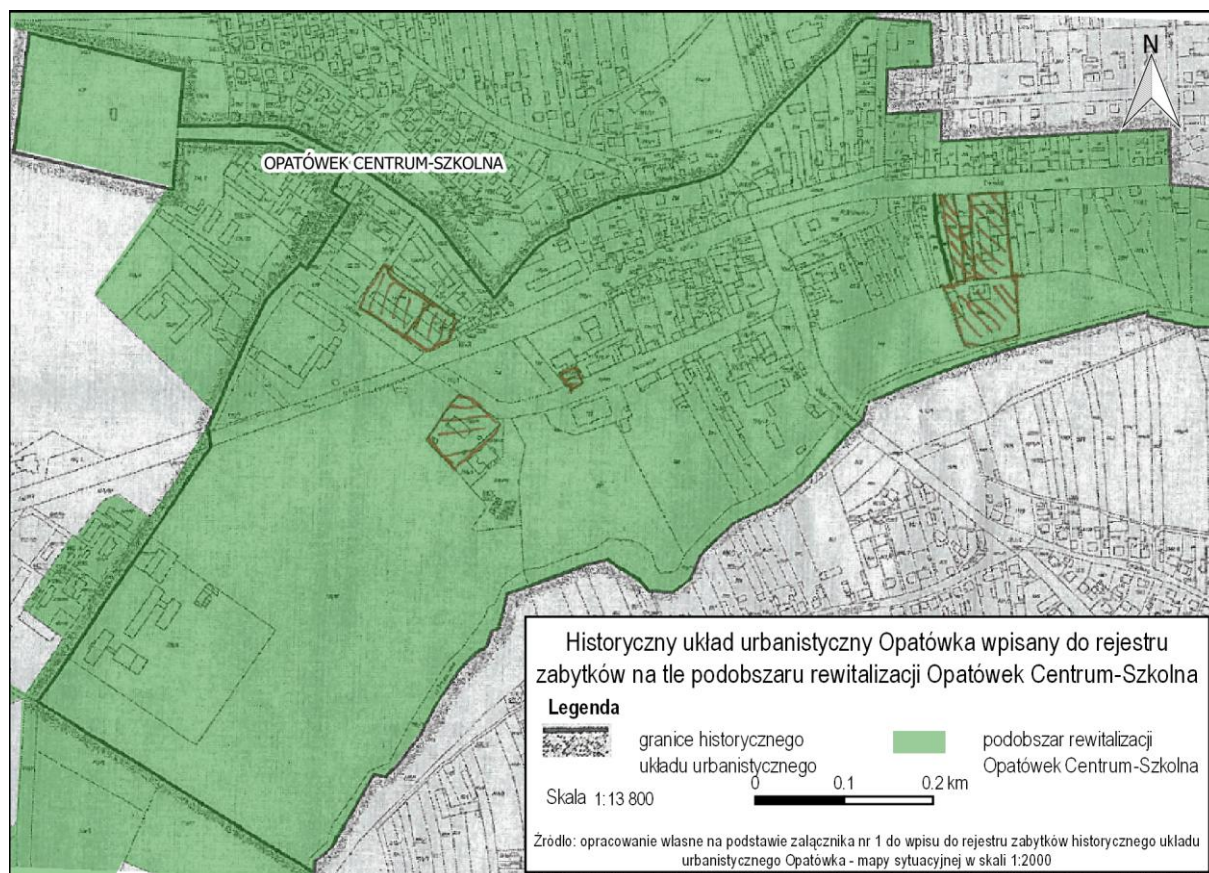
Decyzją Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 17 kwietnia 2007 r. do wojewódzkiej ewidencji zabytków pod Nr rejestru 487/Wlkp/A wpisany został historyczny układ urbanistyczny miasta Opatówka (por. mapa poniżej) obejmujący:

- nawarstwienia kulturowo-osadnicze od czasów pradziejowych po okres nowożytny,
- znajdujący się w centrum miasta dawny, obecnie przekształcony, ćwierćkolisty rynek, obecnie plac Wolności,
- układ ulic stanowiących granicę średniowiecznej lokacji: ul. Kościelna (d. Pałacowa), ul. Poniatowskiego (d. Sieradzka), ul. Łódzka (d. Wartka), ul. Kaliska,
- ulice odchodzące od rynku stanowiącego najstarszy element przestrzenny Opatówka z ulicami dopełniającymi i łączącymi: ul. Poprzeczna, ul. św. Jana, ul. Dziubińskiego, ul. Szkolna, ul. Piaskowa, ul. 3 Maja, ul. Kilińskiego,
- tereny zielone pl. Wolności, placu przykościelnego, park w zachodniej części miasta z zachowanymi elementami małej architektury,
- zespół kościoła par. p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa,
- zabudowę mieszkalną przy wymienionych wyżej placu i ulicach, o przeważającym typie domów parterowych z dachami dwuspadowymi z zachowanym detalem architektonicznym w formie m.in. boniowania, gzymsów, opasek, wielorodzinne kamienice jedno- i dwukondygnacyjne z wystawami dachowymi oraz domy wolnostojące, parterowe, w części drewniane nakryte dachami dwuspadowymi,
- zabudowę gospodarczą z dominującym typem wąskiego parterowego budynku, wznoszonego przy bocznych granicach działek zabudowy,
- zabudowę użyteczności publicznej,
- zabudowę przemysłową.

---

⁹ Droga krajowa o długości ok. 757 km łącząca granicę państwa z Niemcami w miejscowości Łęknica, województwo lubuskie, z granicą państwa z Ukrainą koło miejscowości Dorohusk, województwo lubelskie

Mapa 6 Historyczny układ urbanistyczny Opatówka wpisany do rejestru zabytków na tle podobszaru rewitalizacji Opatówek Centrum-Szkolna

W podobszarze znajdują się wszystkie na terenie miasta zabytki nieruchome (z wyjątkiem Rogatki nr rej. 476/A z 03.02.1969 r.) o najwyższym znaczeniu dla Gminy wpisane do rejestru zabytków tj.:

1. wcześniej wspomniany UKŁAD URBANISTYCZNY, nr rej. 487/Wlkp/Az 17.04.2007 r.
2. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA i ŚW. DOROTY:
  - a. kościół, XIV w., przebud. 1817-1820 r., 1905-1910 r., nr rej. 236/Wlkp/A z 30.06.2005 r.,
  - b. cmentarz przykościelny, XIV w., nr rej. 236/Wlkp/Az 30.06.2005 r.,
  - c. ogrodzenie z bramą pocz. XX w., nr rej. 236/Wlkp/Az 30.06.2005 r.,
  - d. kaplica grobowa gen. Zajączka, 1 poł. XIX w., nr rej. 1152/Az 06.06.1970 r.
3. ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY:
  - a. park, 1815-1820 r., nr rej. 33/Az 14.12.1964 r.,
  - b. folwark (stodoły, spichlerz), 1 ćw. XIX w., nr rej. 33/Az 14.12.1964 r.,
  - c. oficyna pałacowa, 1825 r., Kl.111-885/18/61 z 27.12.1961 r.,
  - d. czworaki, XIX w., nr rej. 33/Az 14.12.1964 r.,
  - e. dom, tzw. „domek gotycki” lub „cukiernia”, 1 ćw. XIX w., nr rej. 475/A z 03.02.1969 r.
4. ZESPÓŁ FABRYKI SUKNA, 1824-1834 r.:
  - a. fabryka sukna, nr rej. 35/Az 14.12.1964 r.,
  - b. dom robotników, nr rej. 35/Az 14.12.1964 r.

Pod względem analizy wskaźnikowej Opatówek Centrum-Szkolna charakteryzuje się przede wszystkim niekorzystnymi wskaźnikami w zakresie obciążenia demograficznego oraz wysokim udziałem osób korzystających z pomocy społecznej. Również pozyskane dane dot. zaległości mieszkańców budynków komunalnych z tytułu opłat czynszowych (łącznie ok. 158 tys. zł) wskazują, że mamy do czynienia z poważnym problemem ubóstwa.

Łączna liczba osób w rodzinach korzystająca ze świadczeń GOPS wynosi 333 osoby co stanowi 25% ogółu mieszkańców tego podobszaru. Głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczna jest ubóstwo (28%), ale również długotrwała lub ciężka choroba (19%), niepełnosprawność (16%) oraz bezrobocie (14%). Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 22 Dane demograficzne dla podobszaru Opatówek Centrum-Szkolna

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Opatówek Centrum	725	732	-1,0%	6,8%	104	462	159	21,9%	14,3%
Opatówek Szkolna	952	968	-1,7%	8,9%	127	547	278	29,2%	13,3%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

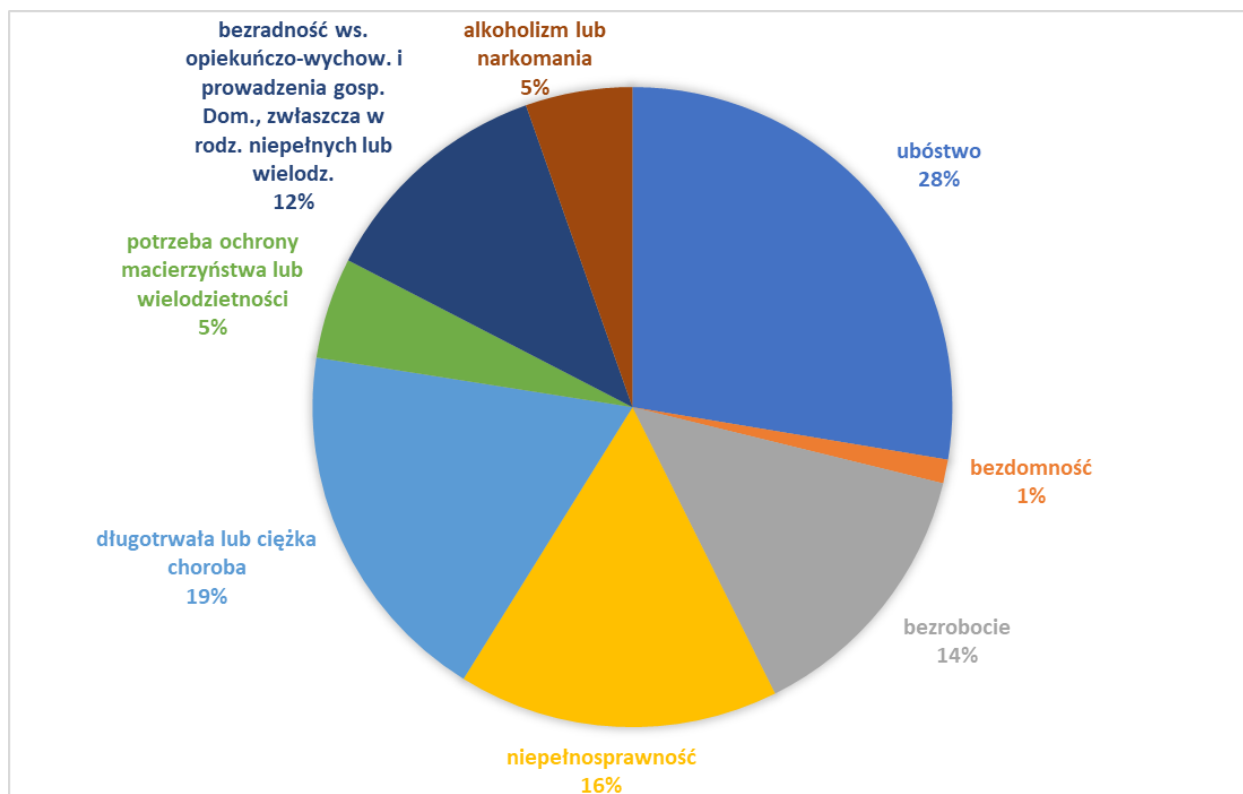
Źródło: opracowanie własne

Tabela 23 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Opatówek Centrum-Szkolna

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej liczbie	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Opatówek Centrum	181	25,0%	20	4,3%	15	3,2%	5	8091	53,14
Opatówek Szkolna	152	16,0%	10	1,8%	4	0,7%	5	8895	52,93
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 1 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Opatówek Centrum-Szkolna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 24 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Opatówek Centrum-Szkolna

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Opatówek Centrum	9,10	13,00	8,00	0,69	6,07	4,86
Opatówek Szkolna	5,15	0,00	3,00	0,42	4,62	2,65
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.2 Podobszar rewitalizacji Cienia Pierwsza

Sołectwo Cienia Pierwsza znajduje się na południe od m. Opatówka. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkały 162 osoby.

Główna zabudowa Cieni Pierwszej, znajdująca się centralnej części obrębu geodezyjnego to tzw. ulicówka - zabudowa liniowa wzdłuż głównej drogi. Biorąc pod uwagę wyposażenie w usługi i zainwestowanie gospodarcze oraz obsługę ludności podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to produkcja rolna, mieszkalnictwo oraz obsługa ludności.

W północnej części sołectwa (przy granicy z Opatówkiem) znajduje się prywatna Cegielnia Cienia I, w ramach której eksploatowane są złoża ilów ceramicznych.

Spośród obiektów użyteczności publicznej we wsi znajduje się budynek ochotniczej straży pożarnej, z którą Gmina podpisała umowę użyczenia części budynku na cele świetlicy wiejskiej. W ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidziano remont budynku świetlicy, w tym wymianę pokrycia dachowego, wykonanie elewacji, remont korytarza i schodów, malowanie pomieszczeń.

W sołectwie brak innych miejsc, w których mieszkańcy mogliby się spotkać lub spędzić wolny czas.

Dzieci z Cieni Pierwszej uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Opatówku. Sołectwo podlega pod parafię w mieście.

Pod względem analizy wskaźnikowej Cienia Pierwsza wyróżnia się przede wszystkim wysokim udziałem świadczeniobiorców GOPS, łącznie stanowiących 13% ogółu mieszkańców. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 25 Dane demograficzne dla podobszaru Cienia Pierwsza

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Cienia Pierwsza	162	167	-3,0%	1,5%	37	91	34	21,0%	22,8%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

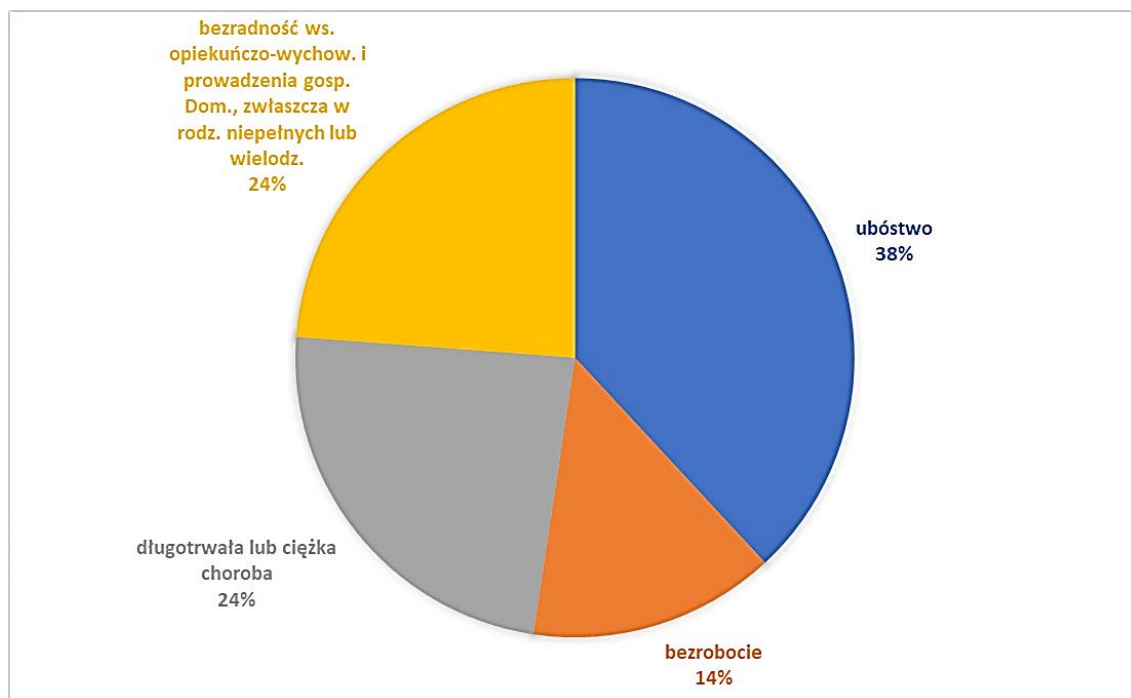
Źródło: opracowanie własne

Tabela 26 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Cienia Pierwsza

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej ludności	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Cienia Pierwsza	21	13,0%	3	3,3%	2	2,2%	0	10746	45,56
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 2 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Cienia Pierwsza

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 27 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Cienia Pierwsza

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Cienia Pierwsza	2,47	0,00	0,00	0,00	0,00	55,92
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.3 Podobszar rewitalizacji Cienia Druga

Sołectwo Cienia Druga znajduje się na południe od sołectwa Cienia Pierwsza. Oprócz wsi Cienia Druga w skład sołectwa wchodzi przysiółek Bogumiłów. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkały 244 osoby.

Główna zabudowa Cieni Drugiej, znajdująca się centralnej części obrębu geodezyjnego, to tzw. ulicówka - zabudowa liniowa wzdłuż głównej drogi. Biorąc pod uwagę wyposażenie w usługi i zainwestowanie gospodarcze oraz obsługę ludności podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to produkcja rolna i mieszkalnictwo.

Spośród obiektów użyteczności publicznej we wsi znajduje się budynek ochotniczej straży pożarnej, z którą Gmina podpisała umowę użyczenia części budynku na cele świetlicy wiejskiej. W ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidziano remont budynku świetlicy, w tym wymianę pokrycia dachowego, wykonanie elewacji, remont schodów, remont pomieszczenia kuchennego, remont podłogi – sala, wykonanie sufitu podwieszanego – sala, malowanie pomieszczeń.

Do 2014 r. funkcjonowała w sołectwie szkoła podstawowa. Jednak z dniem 31 sierpnia 2014 r. uległa ona likwidacji. Obecnie dzieci z Cieni Drugiej uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Opatówku. Sołectwo podlega pod parafię w mieście.

Pod względem analizy wskaźnikowej Cienia Druga wyróżnia się przede wszystkim jednym z najwyższym w Gminie udziałem świadczeniobiorców GOPS, łącznie stanowiących 34,4% ogółu mieszkańców – 84 osoby. Głównymi powodami korzystania ze świadczeń są ubóstwo, choroba lub bezradność. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 28 Dane demograficzne dla podobszaru Cienia Druga

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Cienia Druga	244	248	-1,6%	2,3%	53	143	48	19,7%	21,7%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

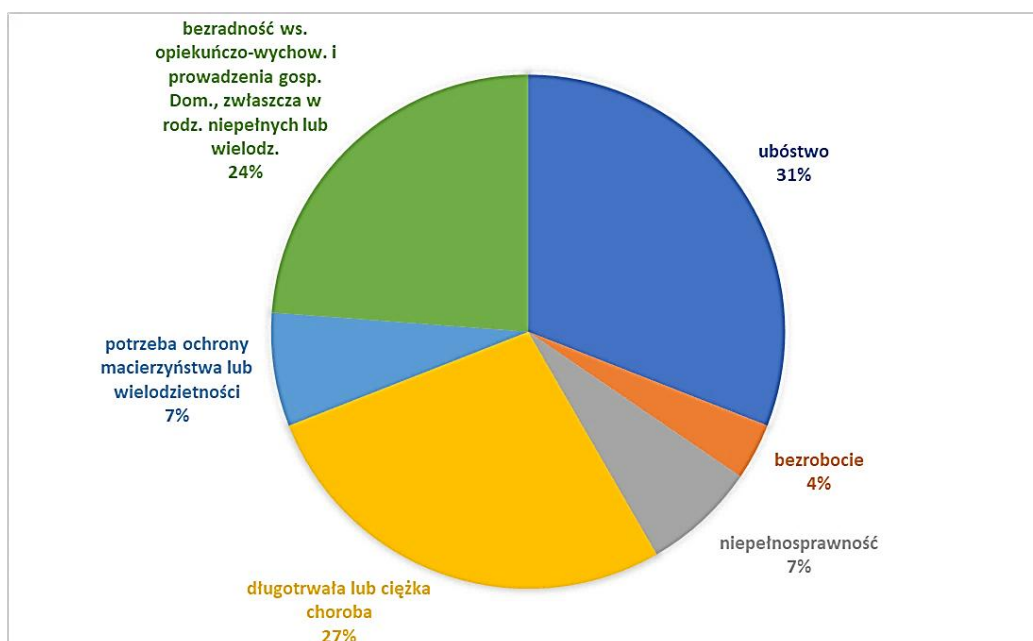
Źródło: opracowanie własne

Tabela 29 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Cienia Druga

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej ludności	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Cienia Druga	84	34,4%	1	0,7%	1	0,7%	0	10235	45,56
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 3 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Cienia Druga

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 30 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Cienia Druga

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Cienia Druga	3,28	0,00	0,00	0,00	0,00	38,20
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.4 Podobszar rewitalizacji Cienia Trzecia

Sołectwo Cienia Trzecia znajduje się na południe od miasta oraz na zachód od sołectwa Cienia Pierwsza. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkało 100 osób.

Główna zabudowa Cieni Trzeciej, znajdująca się centralnej części obrębu geodezyjnego to tzw. ulicówka - zabudowa liniowa wzdłuż głównej drogi. Biorąc pod uwagę wyposażenie w usługi i zainwestowanie gospodarcze oraz obsługę ludności, podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to produkcja rolna i mieszkalnictwo.

W sołectwie brak obiektów lub użyteczności publicznej w których mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas lub organizować spotkania. W ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewiduje się dokończenie budowy budynku świetlicy. W tym momencie są wyłącznie same mury (brak stropu, dachu itd.).

Dzieci z Cieni Trzeciej uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Opatówku. Sołectwo podlega pod parafię w mieście.

Pod względem analizy wskaźnikowej Cienia Trzecia wyróżnia się przede wszystkim nieco wyższym niż średnia w Gminie wskaźnikiem udziału świadczeniobiorców GOPS, wysokim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym, niższą frekwencją wyborczą niż w pozostałych częściach Gminy oraz znaczną ilością materiałów budowlanych zawierających azbest. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 31 Dane demograficzne dla podobszaru Cienia Trzecia

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Cienia Trzecia	100	94	6,4%	0,9%	23	50	27	27,0%	23,0%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

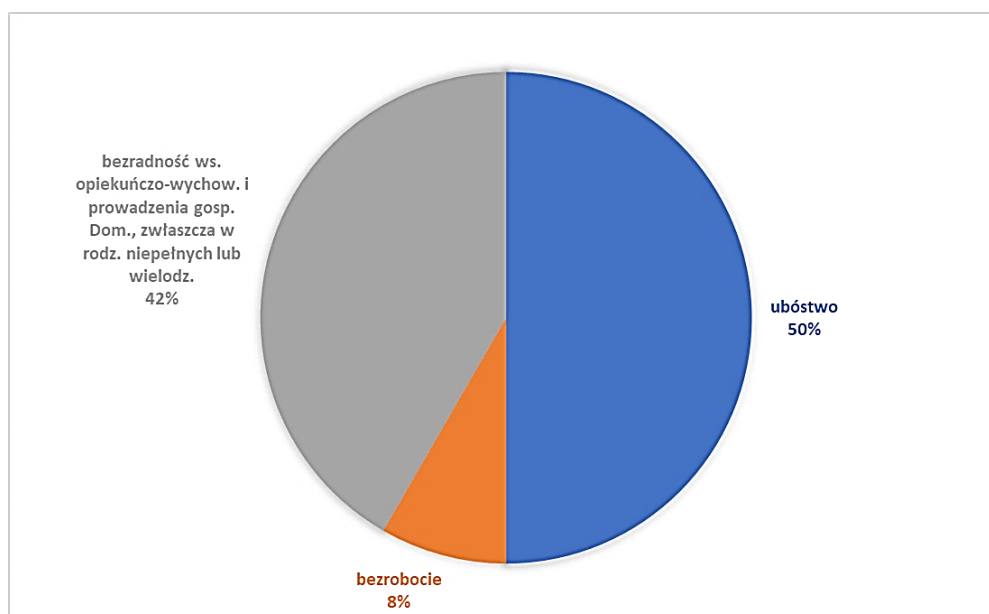
Źródło: opracowanie własne

Tabela 32 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Cienia Trzecia

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej liczbie	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie	liczba niespełniających kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Cienia Trzecia	12	12,0%	2	4,0%	1	2,0%	2	10168	45,56
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 4 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Cienia Trzecia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 33 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Cienia Trzecia

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Cienia Trzecia	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	72,81
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.5 Podobszar rewitalizacji Dębe Kolonia

Sołectwo Dębe Kolonia jest najbardziej na północ wysuniętą częścią Gminy. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkało 158 osób.

Tak odległe położenie sołectwa od miasta, w tym brak wewnątrzgminnej komunikacji powoduje, że mieszkańcy, w tym dzieci/młodzież czy seniorzy nie mają dużych możliwości rozwoju osobistego/społecznego czy atrakcyjnego/rozwijającego spędzania wolnego czasu.

Główna zabudowa sołectwa, znajdująca się centralnej części obrębu geodezyjnego to tzw. ulicówka - zabudowa liniowa wzdłuż głównej drogi. Biorąc pod uwagę wyposażenie w usługi i zainwestowanie gospodarcze oraz obsługę ludności, podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to produkcja rolna i mieszkalnictwo.

Dzieci z Kolonii Dębe uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Opatówku. Sołectwo podlega pod parafię w Dębe - w sąsiedniej gminie Żelazków.

Pod względem analizy wskaźnikowej Dębe Kolonia wyróżnia się bardzo wysokim (najwyższym w Gminie) wskaźnikiem udziału świadczeniobiorców GOPS. Głównym powodem przyznawania świadczeń jest ubóstwo. Przyczyną tego stanu rzeczy jest po części trudne uwarunkowania prowadzenia produkcji rolniczej (niskie klasy gleb oraz małe gospodarstwa). Ponadto analiza wskaźnikowa wykazała wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym, wysoką stopę bezrobocia, niższą frekwencją wyborczą niż w pozostałych częściach Gminy oraz znaczną ilością materiałów budowlanych zawierających azbest. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 34 Dane demograficzne dla podobszaru Dębe Kolonia

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Dębe – Kolonia	158	159	-0,6%	1,5%	29	88	41	25,9%	18,4%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

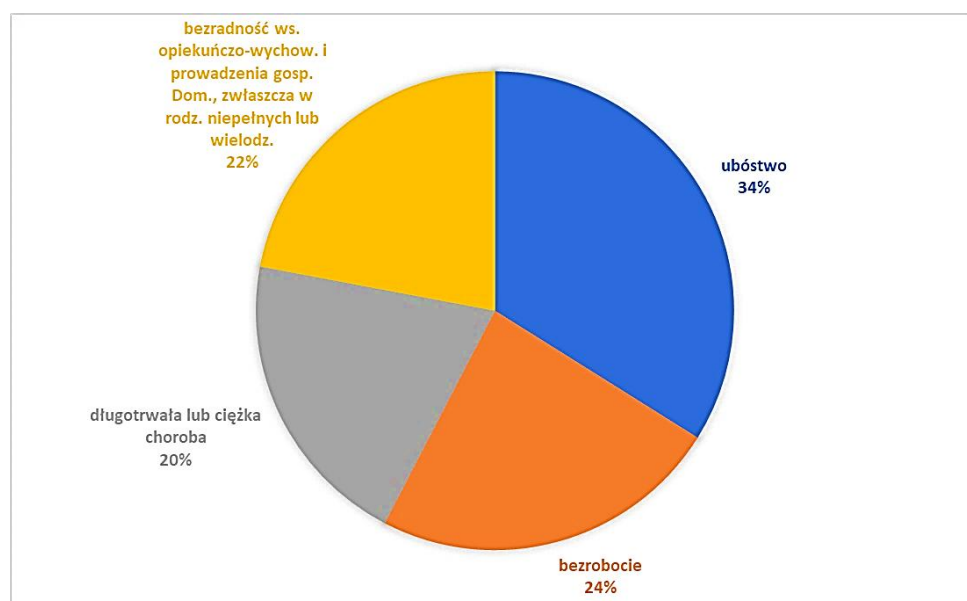
Źródło: opracowanie własne

Tabela 35 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Dębe Kolonia

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej liczbie	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Dębe – Kolonia	75	47,5%	7	8,0%	4	4,5%	0	10044	38,76
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 5 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Dębe Kolonia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 36 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Dębe Kolonia

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Dębe – Kolonia	3,16	0,00	0,00	0,00	0,00	56,16
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.6 Podobszar rewitalizacji Nędzierzew

Sołectwo Nędzierzew znajduje się w zachodniej części Gminy i sąsiaduje z miastem Kaliszem. Nędzierzew należy do jednych z najmniejszych sołectw w Gminie. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkało 47 osób.

Biorąc pod uwagę charakter zabudowy jest to wieś siedliskowo zwarta. Podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to produkcja rolna i mieszkalnictwo.

W sołectwie brak obiektów lub użyteczności publicznej w których mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas lub organizować spotkania.

Dzieci z Nędzierzewa uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Tłokini Wielkiej. Sołectwo podlega pod parafię w Kaliszu.

Pod względem analizy wskaźnikowej Nędzierzew wyróżnia się dosyć wysokim udziałem świadczeniobiorców GOPS w ogóle ludności. Głównym powodem przyznawania świadczeń jest choroba, bezradność i niepełnosprawność. Łącznie ze świadczeń GOPS w 2016 r. skorzystało 9 osób. Ponadto analiza wskaźnikowa wykazała m.in. niższą frekwencją wyborczą oraz połączeń komunikacją zbiorową z Opatówką czy z Kaliszem. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 37 Dane demograficzne dla podobszaru Nędzerezew

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Nędzerezew	47	52	-9,6%	0,4%	13	24	10	21,3%	27,7%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

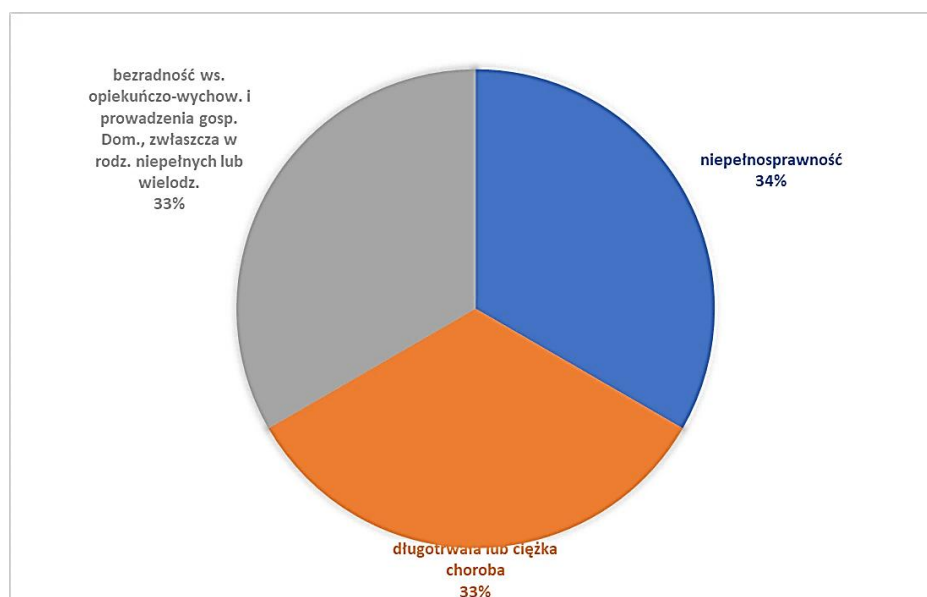
Źródło: opracowanie własne

Tabela 38 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Nędzerezew

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej liczbie	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Nędzerezew	9	19,1%	0	0,0%	0	0,0%	1	11030	41,91
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 6 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Nędzerezew

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 39 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Nędzerezew

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Nędzerezew	4,26	0,00	0,00	2,13	0,00	10,24
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.7 Podobszar rewitalizacji Rajsko

Sołectwo Rajsko znajduje się we wschodniej części Gminy i sąsiaduje z gminami Szczytniki oraz Koźminek. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkało 284 osoby.

Biorąc pod uwagę charakter zabudowy jest to wieś siedliskowo rozproszona z ośrodkami zasiedlenia skoncentrowanego. Podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to obsługa ludności, produkcja rolna, obsługa rolnictwa i mieszkalnictwo.

W sołectwie znajduje się budynek ochotniczej straży pożarnej, w którym jest również miejsce na aktywność lokalną.

W Rajsku znajduje się oddział przedszkolny oraz szkoła podstawowa. Przy szkole podstawowej znajdują się tereny rekreacyjne oraz boiska sportowe.

W Rajsku znajduje się również kościół parafialny, który jest najstarszym kościołem na terenie Gminy i został wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków (Kościół par. p.w. św. Michała Archanioła, 1607 r. rozbud. 1917-1924 r, nr rej. 66 z 24.09.1930 r.).

Pod względem analizy wskaźnikowej Rajsko wyróżnia się dosyć wysokim udziałem świadczeniobiorców GOPS w ogóle ludności. Głównym powodem przyznawania świadczeń jest choroba, ubóstwo i niepełnosprawność. Łącznie ze świadczeń GOPS w 2016 r. skorzystało 45 osób. Ponadto analiza wskaźnikowa wykazała m.in. niższą frekwencję wyborczą oraz brak połączeń komunikacją zbiorową z Opatówkiem czy z Kaliszem. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 40 Dane demograficzne dla podobszaru Rajsko

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Rajsko	284	296	-4,1%	2,6%	61	169	54	19,0%	21,5%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

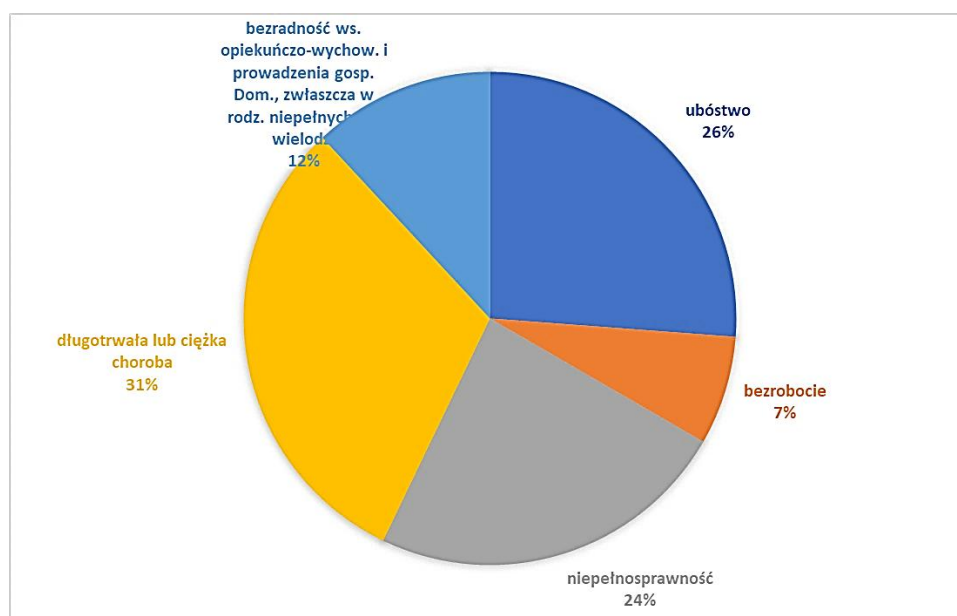
Źródło: opracowanie własne

Tabela 41 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Rajsko

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej ludności	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Rajsko	45	15,8%	3	1,8%	3	1,8%	4	9352	42,84
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 7 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Rajsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 42 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Rajsko

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Rajsko	5,28	1,00	0,00	1,06	0,00	59,10
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.8 Podobszar rewitalizacji Rożdżały

Sołectwo Rożdżały znajduje się w północnej części Gminy i sąsiaduje z gminą Żelazków. Według stanu na koniec 2016 r. w sołectwie mieszkało 225 osób. W skład sołectwa wchodzi dwa przysiółki: Słoneczna i Frankowizna.

Biorąc pod uwagę charakter zabudowy jest to wieś siedliskowo rozproszona z ośrodkami zasiedlenia skoncentrowanego. Podstawowe funkcje przypisane sołectwu w obowiązującym SUIKZP to produkcja rolna i mieszkalnictwo.

W sołectwie brak obiektów lub miejsc użyteczności publicznej w których mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas lub organizować spotkania.

Dzieci z Rożdżał uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Tłokini Wielkiej. Sołectwo podlega pod parafię w Tłokini Kościelnej.

W Rożdżalach znajduje się Zespół dworski, który jest wpisany do wojewódzkiej ewidencji zabytków (dwór z 1870 r., nr rej. 747/Az 25.03.1998 r. oraz park z 2 poł. XIX w., nr rej. 747/Az 25.03.1998 r.)

Pod względem analizy wskaźnikowej Rożdżały wyróżnia się względnie wysoką stopą bezrobocia niższą frekwencją wyborczą oraz brakiem połączeń komunikacją zbiorową z Opatówkiem czy z Kaliszem. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 43 Dane demograficzne dla podobszaru Rożdżały

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-2016	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Rożdżały	225	215	4,7%	2,1%	41	148	36	16,0%	18,2%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

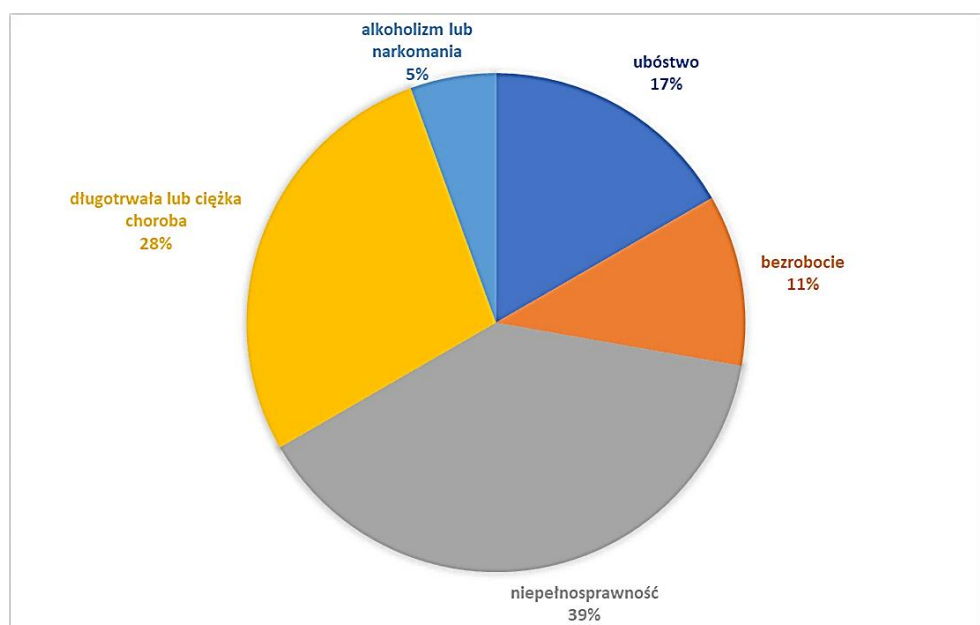
Źródło: opracowanie własne

Tabela 44 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Rożdżały

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej ludności	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	liczba niespełniających kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Rożdżały	18	8,0%	9	6,1%	4	2,7%	3	8834	38,76
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 8 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Rożdżały

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 45 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Rożdżały

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Rożdżały	3,11	0,00	0,00	0,00	2,67	17,80
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

7.9 Podobszar rewitalizacji Zawady

Zawady to najmniejsze sołectwo w Gminie liczące 38 mieszkańców. Sołectwo znajduje się na południowy zachód od Opatówka.

Sołectwo składa się kilku gospodarstw w bliskim sąsiedztwie linii kolejowej prowadzącej do Kalisza.

W sołectwie brak obiektów lub miejsc użyteczności publicznej w których mieszkańcy mogliby spędzać wolny czas lub organizować spotkania.

Dzieci z Zawad uczęszczają do placówek opiekuńczo-oświatowych w Opatówku. Sołectwo podlega pod parafię w mieście.

Pod względem analizy wskaźnikowej Zawady wyróżniają dużym udziałem świadczeniobiorców GOPS, niższą frekwencją wyborczą oraz brakiem połączeń komunikacją zbiorową z Opatówkiem czy z Kaliszem. Podsumowania analizy wskaźnikowej znajduje się w poniższych tabelach/wykresie.

Tabela 46 Dane demograficzne dla podobszaru Zawady

nazwa jednostki	ludność 2016	ludność 2005	zmiana liczby mieszkańców w latach 2005-16	udział w ogólnej liczbie mieszkańców gminy	liczba osób w wieku przedprod.	liczba osób w wieku prod.	liczba osób w wieku poprod.	udział osób w wieku poprod.	udział osób w wieku przedprod.
Zawady	38	36	5,6%	0,4%	9	16	13	34,2%	23,7%
średnia/łącznie w Gminie	10718	10244	4,6%	100%	1913	6578	2227	20,8%	17,8%

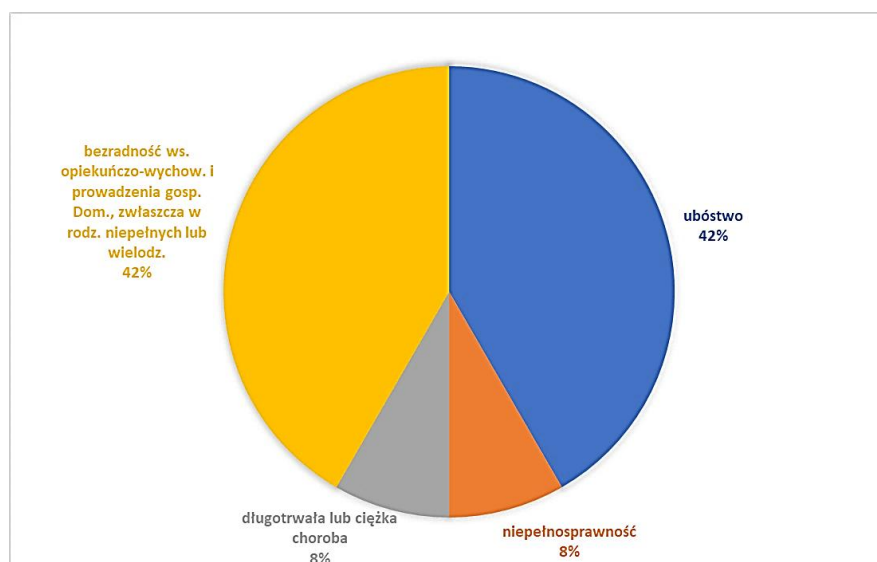
Źródło: opracowanie własne

Tabela 47 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Zawady

nazwa jednostki	liczba świadczeniobiorców GOPS	udział świadczeniobiorców GOPS w ogólnej liczności	liczba osób bezrobotnych	stopa bezrobocia	liczba osób długotrwale bezrobotnych	udział osób długotrwale bezrobotnych w liczności w wieku produkcyjnym	liczba niebieskich kart w latach 2011-2016	średnia długość zameldowania [liczba dni]	frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych 2014 [%]
Zawady	12	31,6%	0	0,0%	0	0,0%	0	12426	36,13
średnia/łącznie w Gminie	1264	11,8%	138	2,1%	80	1,2%	38	8917	48,87

Źródło: opracowanie własne

Wykres 9 Powody przyznania świadczenia z pomocy społecznej w podobszarze rewitalizacji Zawady

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 48 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Zawady

nazwa jednostki	Liczba zarejestrowanych aktywnych podmiotów gospodarczych na 100 osób	liczba zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	liczba budynków komunalnych wymagających prac remontowych	liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	liczba połączeń komunikacją zbiorową do Kalisza w dzień roboczy przypadających na 100 osób	Występowanie materiałów budowlanych zawierających azbest [Mg] w Gminie na 100 osób
Zawady	2,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
średnia/łącznie w Gminie	5,84	0,55	0,36	0,19	1,52	31,72

Źródło: opracowanie własne

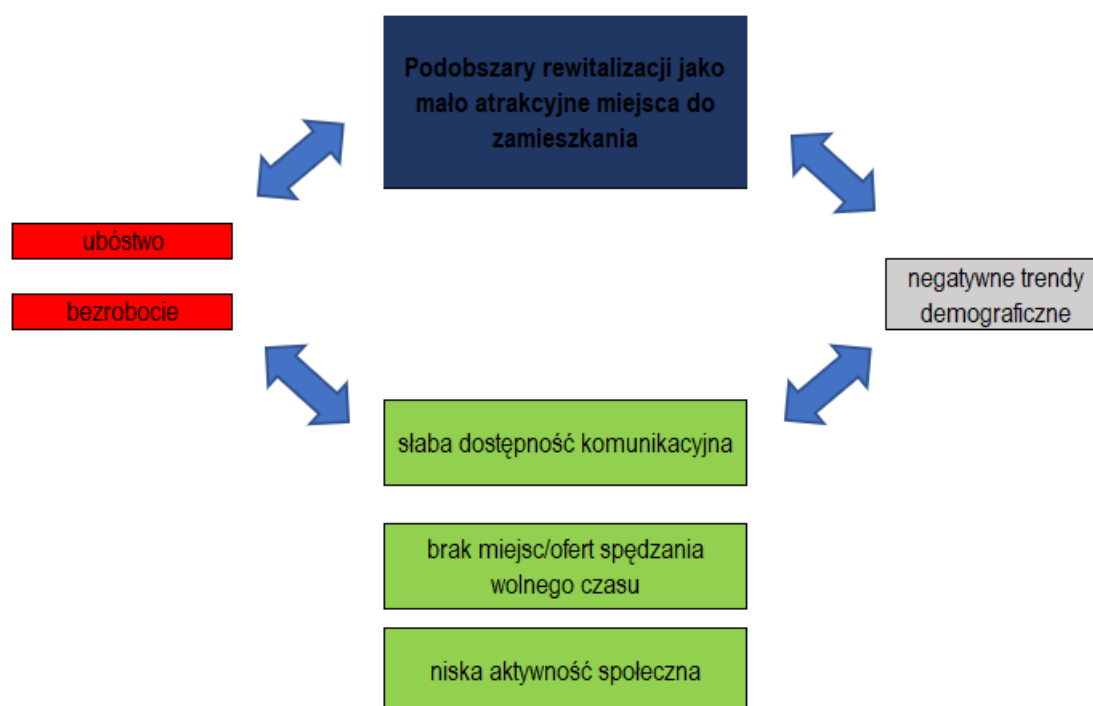
8. Założenia Programu Rewitalizacji

8.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Przeprowadzona analiza Gminy wykazała występowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w sferach gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. Potrzeby mieszkańców odnoszą się przede wszystkim do sfery społecznej i obejmują przede wszystkim przeciwdziałaniu ubóstwu i bezrobociu, aktywizację społeczną w odniesieniu do różnych grup, szczególnie mieszkańców wsi, seniorów oraz aktywizację społeczną i obywatelską mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Dodatkowo ważnym dla mieszkańców zagadnieniem jest podniesienie jakości życia poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej i udostępnienie miejsc wspólnych na cele działań wspólnych mieszkańców.

Podsumowanie zachodzących relacji problemów i ich przyczyn zdiagnozowanych w poprzednich rozdziałach zostało zilustrowane poniższym schematem.

Schemat 1 Problemy podobszarów rewitalizacji i ich przyczyny

Źródło: opracowanie własne

Powyższy schemat jednocześnie wskazuje na te zagadnienie (zaznaczone w schemacie na zielono), które powinny zostać w pierwszej kolejności zaadresowane odpowiednimi działaniami rewitalizacyjnymi, w celu zmiany podobszarów rewitalizacji w atrakcyjne miejsca do życia i zamieszkania. Jednocześnie działania te spowodują ograniczenie ubóstwa i bezrobocia (na czerwono) oraz przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów demograficznych (na szaro).

WIZJA REWITALIZACJI:

Podobszary rewitalizacji Gminy Opatówek stają się przyjazną, atrakcyjną przestrzenią do życia, mieszkania i pracy.

Po realizacji poszczególnych przedsięwzięć mieszkańcy wybranych obszarów rewitalizacji są aktywni społecznie, a poszczególne części miasta i sołectwa oferują zbliżony wysoki poziom oferty aktywności kulturalnej i społecznej. Mieszkańcy angażują się w działania na rzecz lokalnej społeczności, liczba osób korzystających z pomocy społecznej stale się zmniejsza.

Podobszary rewitalizacji są przestrzenią zintegrowaną, mieszkańcy poszczególnych części miasta i sołectw żyją na porównywalnym poziomie, pojawiające się problemy społeczne mają charakter krótkotrwały i są szybko rozwiązywane.

Podobszary rewitalizacji po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych charakteryzują się:

- wysokim poziomem aktywności i integracji mieszkańców, którzy mają pracę i żyją na satysfakcjonującym poziomie, posiadają kompetencje zawodowe i społeczne umożliwiające aktywny udział w życiu społecznym i pracę zarobkową;
- jest szeroka oferta aktywności społecznej i integracyjnej dla osób z różnych grup, w tym w szczególności dla seniorów i młodzieży;
- budynki użyteczności publicznej są ogólnodostępne, dla wszystkich zainteresowanych, są dostosowane i wyposażone na potrzeby podejmowania działań na rzecz różnych grup mieszkańców i ogółu lokalnej społeczności;
- jest wysoki poziom kapitału społecznego, mieszkańcy angażują się w działania na rzecz osiedli i sołectw, aktywnie działają organizacje pozarządowe, w których mieszkańcy rozwijają zainteresowania;
- przestrzeń publiczna jest dostępna, estetycznie i użytecznie zagospodarowana, stanowi miejsce rekreacji oraz możliwość i inspirację do podejmowania wspólnych działań dla mieszkańców.

8.2 Cele rewitalizacji oraz kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom

Wizja obszaru rewitalizacji realizowana będzie poprzez przedsięwzięcia rewitalizacyjne, z których każdy wypełnia przyjęty kierunek działań, a wszystkie kierunki dążą do osiągnięcia wspólnego celu. Cel główny został sformułowany na podstawie potrzeb zawartych w przeprowadzonej diagnozie.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność podjęcia przede wszystkim działań, które muszą zostać właściwie zaplanowane i nakierowane na osoby najbardziej potrzebujące wsparcia. Tym działaniom powinny towarzyszyć również działania inwestycyjne, związane z rozbudową /modernizacją różnego

rodzaju infrastruktury, przede wszystkim infrastruktury ukierunkowanej na rozwijanie kompetencji społecznych, obywatelskich i zawodowych dorosłych mieszkańców, zagospodarowanie potencjału seniorów i młodzieży. Tak określone kierunki działań zostały zawarte w poniżej określonych kierunkach rewitalizacji.

Cel główny: Podniesienie jakości życia, integracji oraz aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców podobszarów rewitalizacji

Zapewnienie uwarunkowań do aktywności społecznej mieszkańców oraz zrównoważonego, długotrwałego rozwoju obszarów rewitalizacji, a tym samym podniesienie jakości życia, mieszkania i pracy. Wsparcie mieszkańców podobszarów rewitalizacji w nabywaniu kompetencji społecznych i pobudzanie aktywności społecznej. Wspieranie grup społecznych najbardziej zagrożonych marginalizacją. Dla wsparcia realizacji inicjatyw społecznych zostanie zagospodarowana i zaadaptowana przestrzeń publiczna i zagospodarowane będą budynki gminne, służące mieszkańcom. W szczególności realizowane będą działania ukierunkowane na:

- rozwiązanie dotkliwych problemów społecznych, m. in. poprzez środowiskową pracę socjalną;
- wsparcie aktywności osób zamieszkujących na wsi, utworzenie klubów i świetlic wiejskich, animację działań społecznych;
- wsparcie aktywności społecznej mieszkańców, rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego i podejmowania inicjatyw integrujących mieszkańców.

9. Lista planowanych przedsięwzięć

Podstawowym kryterium doboru przedsięwzięć była zgodność z wnioskami płynącymi z diagnozy Gminy rozumianymi jako problemy społeczne, gospodarcze, techniczne funkcjonalno-przestrzenne i środowiskowe. Wybrane projekty będą zlokalizowane na podobszarach rewitalizacji lub ich oddziaływanie będzie skierowane głównie do mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Projekty inwestycyjne będą wspierające wobec działań o charakterze nieinwestycyjnym, które będą oddziaływać na dany podobszar rewitalizacji.

Poniżej przedstawiono wykaz podstawowych i pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lista podstawowych projektów zawiera ich opis obejmujący dla każdego projektu/ przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość oraz źródło sfinansowania projektu. Natomiast prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji zostały przedstawione w rozdziale dot. systemu monitorowania LPR.

Oprócz działań podstawowych, planowane do realizacji są także działania uzupełniające, których realizacja będzie wspierać osiągnięcie zakładanych celów. Ze względu na ograniczony ich wpływ na realizację Programu zostały one przedstawione w bardziej ogólnym zarysie.

Wskazane do realizacji przedsięwzięcia określone są w perspektywie czasowej dostępności środków unijnych, ponieważ ona determinuje w dużej mierze korzystanie z zewnętrznego źródła finansowania. Nie oznacza to jednak zamknięcia procesu rewitalizacji w tej perspektywie czasowej. Planowane do realizacji przedsięwzięcia będą realizowane zależnie od dostępnych środków. Wszystkie poniższe projekty są planowane do realizacji w perspektywie najbliższych lat.

Tabela 49 Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
1.	GOPS Opatówek	Krok w przyszłość	<p>Jednym z podstawowych problemów na podobszarach rewitalizacji w Gminie Opatówek są trudności życiowe osób i rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, osób stale korzystających ze wsparcia GOPS i długotrwale bezrobotnych. Projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne jakimi są zidentyfikowane w podobszarach rewitalizacji: marginalizacja społeczna osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej (w tym często niezaradność życiowa, brak wiedzy lub perspektyw, niewystarczające lub nieadekwatne kompetencje społeczne), ograniczone możliwości podejmowania działań wspierających w ramach zasobów własnych.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się działania integracji społecznej kierowane do osób ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia, działania interwencyjne i profilaktyczne, animacja działań społecznych i zagospodarowanie otoczenia. Planuje się działania w zakresie aktywnej integracji oraz aktywizujące lokalną społeczność - działania o charakterze wspomagającym i towarzyszącym. Animowanie aktywności społeczności lokalnej, organizowanie działań wspierających więzi sąsiedzkie i ukierunkowanych na zwiększenie społecznej aktywności.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się m.in. następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prace społecznie użyteczne oraz warsztaty umiejętności i kompetencji społecznych, warsztaty poszukiwania i utrzymania pracy z elementami ekonomii społecznej; - kurs zawodowe; - warsztaty komputerowe; - coaching rodzicielski; - samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych i dzieci; - warsztaty kreatywne i integracyjne; - poradnictwo prawne i obywatelskie; - wakacje podwórkowe – półkolonie dla dzieci uczestników projektu i najbliższego otoczenia; - praca socjalna; - zasiłki i pomoc w naturze. 	wszystkie podobszary rewitalizacji (projekt będzie realizowany głównie w pomieszczeniach należących do Gminy, w tym GOPS oraz świetlicach wiejskich)	<p>liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 300 os.</p> <p>liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po zakończeniu projektu – 150 os.</p>	800.000,00	95% - Poddziałanie 7.1.2 WRPO 2014+, 5% - wkład własny/budżet Gminy
2.	Fundacja „Inicjatywa dla	Centrum Wolontariatu	Jednym z bardziej poważnych problemów w Gminie, w tym na podobszarach rewitalizacji jest niski poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy Gminy czy danego sołectwa, co po części jest wynikiem braku liderów/mieszkańców, którzy potrafili zaangażować innych.	Opatówek Centrum (projekt będzie	liczba zorganizowanych spotkań/	200 000,00 (40 000 tys.	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
	Opatówka”; Gmina Opatówek, szkoły		Biorąc pod uwagę zakładane celu rewitalizacji związane przede wszystkim z zagadnieniami społecznymi istotne jest rozpoczęcie procesu, który docelowo spowodowałby, że zwiększyłaby się liczba liderów/aktywnych mieszkańców (w szczególności osób młodych i seniorów), a tym samym zainteresowanie ogółu sprawami Gminy byłoby większe. W tym celu planuje się utworzenie w Gminie Centrum Wolontariatu (CW), który w pierwszej kolejności skieruje swoje działania w wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Misją CW będzie wsparcie inicjatyw mieszkańców i wszelkich działań społecznych, co wpłynie pozytywnie na funkcjonowanie organizacji oraz grup nieformalnych działających na terenie Gminy Opatówek. Centrum Wolontariatu będzie miejscem spotkań, przede wszystkim młodych ludzi, którzy będą szkoleni w zakresie działalności społecznej, a następnie będą wspierali wg potrzeb organizacje pozarządowe z Gminy Opatówek. Projekt zakłada organizację i prowadzenie Centrum Wolontariatu, utworzenie CW i jego funkcjonowanie przez kolejnych 5 lat.	realizowany głównie w pomieszczeniach należących do Gminy, w tym GOPS oraz świetlicach wiejskich)	warsztatów/ wydarzeń – 60 szt. liczba wspartych inicjatyw – 20 szt.	rocznie * 5 lat)	fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%
3.	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; organizacje pozarządowe z Gminy Opatówek; Gmina Opatówek	Święto Ulicy / Święto Sołectwa	Jednym z bardziej poważnych problemów w Gminie, w tym na podobszarach rewitalizacji jest niski poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy Gminy czy danego sołectwa. Po części wynika ten problem z braku atrakcyjnych form zachęcania mieszkańców w życiu publicznym. W tym celu przewidziano projekt, który będzie obejmował przez okres min. 5 lat cykl spotkań sąsiedzkich w formule „święto ulicy / święto sołectwa”. Od kilku lat realizowane jest Święto Ulicy Kościelnej, rozpoznawalne wśród mieszkańców. Jest to wydarzenie aktywizujące lokalną społeczność skupione wokół jednej z najstarszych ulic, podzielone jest na kilka części: plenerową (ze stoiskami organizacji, swojskim jadłem, namiotem zdrowia, samochodami zabytkowymi, itd.), tematyczne warsztaty w GOK-u oraz koncert młodych talentów w Muzeum. Będzie to kulminacyjne wydarzenie w cyklu wydarzeń organizowanych w każdym z podobszarów rewitalizacji, gdzie zostaną zorganizowane analogiczne wydarzenia integrujące lokalną społeczność. W celu zwiększenia skuteczności planowanego przedsięwzięcia, projekt będzie skoordynowany (w możliwie najszerszym zakresie) z projektem dot. Centrum Wolontariatu oraz „Spotkanie ze Sztuką”.	Opatówek Centrum-Szkolna (ul. Kościelna w Opatówku oraz przestrzenie publiczne w pozostałych podobszarach rewitalizacji)	liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wydarzeń – 45 szt. liczba osób uczestniczących w spotkaniach/ warsztatach/ wydarzeniach – 450 os./rok	50 000,00 (10 000 tys. rocznie * 5 lat)	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%
4.	Towarzystwo przyjaciół Opatówka GOPS Opatówek	Aktywny Senior	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak inicjatyw, ofert spędzania czasu dla seniorów. W celu poszerzenia tej oferty TPO wspólnie z GOPS planuje zrealizować projekt skierowany do seniorów mający na celu zorganizowanie im czasu wolnego, w tym wzajemną integrację. W ramach projektu przewidziano również spotkanie (biesiada) międzypokoleniowe, mające na celu integrację seniorów z młodszą	wszystkie podobszary rewitalizacji (projekt będzie realizowany głównie	liczba zorganizowanych zajęć – 300 szt. liczba osób	120.000,00	90% - ASOS Rządowy Program Aktywizacji Osób

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
			częścią społeczności Gminy. W ramach projektu przewiduje się: - kurs tańca ZUMBA; - warsztaty podnoszące zdolności manualne; - biesiada wielopokoleniowa; - wyjazd edukacyjno-rekreacyjny.	w pomieszczeniach należących do Gminy, w tym GOPS oraz świetlicach wiejskich – ew. poza obszarem rewitalizacji (wyjazd edukacyjno-rekreacyjny))	uczestniczących w zajęciach – 50 os./rok		Starszych 10% - wkład własny/budżet Gminy
5.	GOPS Opatówek	Zawsze Młodzi	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak inicjatyw, ofert spędzania czasu dla seniorów. W celu poszerzenia tej oferty GOPS planuje zrealizować projekt skierowany do seniorów mający na celu zorganizowanie im czasu wolnego, w tym wzajemną integrację. W ramach projektu przewidziano: - wyjazd do teatru do Kalisza w celu zwiększenia dostępności do dóbr kultury; - wyjazd kulturalno-edukacyjny do Warszawy , w tym przelot samolotem na trasie Poznań – Warszawa; - WIZYTA w teatrze BUFFO w Warszawie / udział w spektaklu /; - spotkanie mające na celu poznanie kultur innych narodów; - spotkanie mające na celu poznanie zwyczajów z innych stron Polski np. Podlasia, Podhala.	wszystkie podobszary rewitalizacji (projekt będzie realizowany głównie w pomieszczeniach należących do Gminy, w tym GOPS oraz świetlicach wiejskich)	liczba zorganizowanych zajęć – 20 szt. liczba osób uczestniczących w zajęciach – 25 os./rok	55.000,00	90% - ASOS Rządowy Program Aktywizacji Osób Starszych 10% - wkład własny/budżet Gminy
6.	GOK Opatówek	Seniorzy razem	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak inicjatyw, ofert spędzania czasu dla seniorów. W celu poszerzenia tej oferty GOK Opatówek planuje zrealizować projekt skierowany do seniorów mający na celu zorganizowanie im czasu wolnego, w tym wzajemną integrację. W ramach projektu przewidziano również spotkanie (ognisko) międzypokoleniowe, mające na celu integrację całej społeczności Gminy. W ramach projektu przewiduje się: - nauka tańca dla seniorów, w tym zatrudnienie instruktora tańca; - spotkania osób starszych w GOK na różne tematy: zdrowia, wycieczki krajoznawcze, wycieczki rekreacyjne, zajęcia kulinarne, zajęcia z twórcami ludowymi, spotkania integracyjne i wiele innych. Spotkania 1 raz w tygodniu; - wycieczki krajoznawcze dla seniorów. Poznajemy powiat, województwo, kraj; - ognisko dla mieszkańców z pieczeniem kiełbasek i śpiewami. Przygotowanie śpiewnika,	Opatówek Centrum-Szkolna (projekt będzie realizowany w pomieszczeniach należących do GOK)	liczba zorganizowanych zajęć – 10 szt. liczba osób uczestniczących w zajęciach – 15 os./rok	31 500,00	80% - programy MKiDN (ew. MRPiPS, w tym FIO, fundacje korporacyjne) 20% - wkład własny/budżet Gminy

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
			aby wszyscy włączyli się w śpiew.				
7.	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, rady sołeckie poszczególnych miejscowości z OR	„Spotkania ze sztuką”	Rozwinięcie realizowanego od 2014 r. projektu „Spotkania ze sztuką” poprzez organizację wydarzeń kulturalnych (przede wszystkim koncertów, a także wystaw, warsztatów, wieczorów literackich, itd.) na terenie sołectw objętych LPR. Dzięki organizacji wydarzeń w ciągu kolejnych 5 lat mieszkańcy będą mieli możliwość aby wziąć udział w ciekawych wydarzeniach kulturalno-społeczne, które odbędą się w ich miejscowości. Projekt będzie stanowił bodziec do wyjścia z domu, budowy relacji sąsiedzkich, zaspokoi potrzeby kulturalne i rozbudzi zainteresowanie kulturą młodzieży. Realizowane od kilku lat działania są rozpoznawalne wśród mieszkańców, teraz zostaną skoncentrowane w podobszarach rewitalizacji, aby przyczynić się do zmniejszenia skali występujących problemów społecznych.	wszystkie podobszary rewitalizacji (projekt będzie realizowany głównie w pomieszczeniach należących do Gminy, w tym GOK oraz świetlicach wiejskich)	liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wydarzeń – 30 szt. liczba osób uczestniczących w spotkaniach/ warsztatach/ wydarzeniach – 150 os./rok	100 000,00 (20 000 tys. rocznie * 5 lat)	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%
8.	KGW Opatówek Zespół Opatowianie ew. GOK Opatówek	Warsztaty z muzyką	Zespół Śpiewaczy „Opatowanie” został reaktywowany w 2002 roku z zespołów działających przy Kole Gospodyń Wiejskich Opatówek i Sierzychów. Obecnie działa przy Gminnym Ośrodku Kultury w Opatówku. Zespół składa się z 16 osób i wykonuje repertuar z regionu kaliskiego, według pieśni opracowanych przez profesora J. Lisakowskiego i K. Zegarka. W swojej działalności występuje na wielu imprezach w Gminie i na terenie powiatu kaliskiego. Wsparcie Zespołu w kontekście rewitalizacji ma na celu podtrzymanie tradycji uatrakcyjniania wielu wydarzeń w Gminie występami Zespołu (w tym związanymi z integracją społeczną i rekreacją), ale również zachęcanie kolejnych osób do uczestnictwa w nim – stanowiąc formę zagospodarowania wolnego czasu, szczególnie seniorów. W ramach projektu przewiduje się przede wszystkim: - warsztaty muzyczne dla zespołu Opatowianie; - wyjazd studyjny dla zespołu Opatowianie i spotkanie z innymi zespołami z innych rejonów Polski.	Opatówek Centrum-Szkolna (projekt będzie realizowany w pomieszczeniach należących do GOK)	liczba zorganizowanych zajęć – 5 szt. liczba osób uczestniczących w zajęciach – 16 os./rok	20.000,00	80% - programy MKiDN 20% - wkład własny/budżet Gminy
9.	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Pierwsza	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. W Cieni Pierwszej znajduje się budynek ochotniczej straży pożarnej, z którą Gmina podpisała umowę użyczenia części budynku na cele świetlicy wiejskiej. Niestety budynek wymaga generalnego remontu, aby mógł pełnić podstawowe funkcje przewidziane dla tego typu obiektów. W ramach obiektu konieczne są następujące prace budowlane: - wymiana pokrycia dachowego; - wykonanie elewacji;	Cienia Pierwsza (Cienia Pierwsza 25)	ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt. liczba osób	128 211,82	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
			<ul style="list-style-type: none"> - remont korytarza i schodów; - malowanie pomieszczeń. <p>Oprócz dotychczasowych funkcji, w świetlicy będzie realizowana część zadań związanych z realizacją projektów dot. integracji oraz aktywizacji społecznej.</p>		korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 50 os./rok		
10.	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Druga	<p>Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. W Cieni Drugiej znajduje się budynek ochotniczej straży pożarnej, z którą Gmina podpisała umowę użyczenia części budynku na cele świetlicy wiejskiej. Niestety budynek wymaga generalnego remontu, aby mógł pełnić podstawowe funkcje przewidziane dla tego typu obiektów. W ramach obiektu konieczne są następujące prace budowlane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana pokrycia dachowego; - wykonanie elewacji; - remont schodów; - remont pomieszczenia kuchennego; - remont podłogi – sala; - wykonanie sufitu podwieszanego – sala; - malowanie pomieszczeń. <p>Oprócz dotychczasowych funkcji, w świetlicy będzie realizowana część zadań związanych z realizacją projektów dot. integracji oraz aktywizacji społecznej.</p>	Cienia Druga (Cienia Druga 22B)	<p>ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt.</p> <p>liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 80 os./rok</p>	219 610,62	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
11.	Gmina Opatówek	Budowa świetlicy – Cienia Trzecia	<p>Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. W Cieni Trzeciej w ogóle brak takiego obiektu. Są jedynie fundamenty oraz mury. Konieczna jest budowa całego obiektu niemal od podstaw.</p> <p>W świetlicy, oprócz tradycyjnych jej funkcji (głównie zajęcia dla dzieci i młodzieży) będzie realizowana część zadań związanych z realizacją projektów dot. integracji oraz aktywizacji społecznej.</p>	Cienia Trzecia (działka ew. nr 68/1 – obręb Cienia Trzecia)	<p>ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt.</p> <p>liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 40 os./rok</p>	~ 500 000,00	środki zewnętrzne – ~50%, budżet Gminy – ~50%

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
12.	Gmina Opatówek	Remont przebudowa elewacji oraz pomieszczeń wraz z wymianą pokrycia dachu zabytkowych budynków mieszkalnych wraz z modernizacją ulicy Szkolnej w Opatówku i budowa miejsca integracji mieszkańców	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest zagrożenie ubóstwem. Jednym z takich podobszarów rewitalizacji gdzie wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu jest wyższy niż średnia w Gminie jest podobszar Centrum-Szkolna. Osoby te zamieszkują główne domy komunalne, które są w złym stanie technicznym. Oprócz złego stanu budynków na komfort i warunki życia mieszkańców wpływa również bezpośrednie otoczenie. Jednym z takich miejsc na ww. podobszarze rewitalizacji jest ulica Szkolna (jej początkowy fragment). Przy tej ulicy zlokalizowane są 3 budynki komunalne (nr porządkowe 2, 2A i 4). W celu zapewnienia skutecznej realizacji projektu integracyjnego „Krok w przyszłość” konieczne jest jednocześnie przeprowadzenie remontu tych budynków, w tym ich bezpośredniego otoczenia. W ramach projektu zostanie wykonana: - wymiana pokrycia dachu na 3 budynkach; - remont elewacji zewnętrznej 3 budynków; - remont instalacji grzewczych, elektrycznych i wodno-kanalizacyjnych w 3 budynkach; - modernizacja ulicy Szkolnej (350 m) przez wymianę nawierzchni, chodnika, budowę parkingu oraz placu manewrowego - miejsce integracji mieszkańców (np: elementy małej architektury)	Opatówek Centrum-Szkolna (ul. Szkolna oraz budynki przy ul. Szkolnej 2, 2A i 4)	ilość zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych – 3 szt. liczba osób mieszkających w zmodernizowanych wielorodzinnych budynkach mieszkalnych – 72 os. ilość wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt. liczba osób korzystających z wybudowanego obiektu użyteczności publicznej – 100 os./rok	2 511 703,42	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
13.	Gmina Opatówek	Remont Oficyny Pałacowej w Opatówku i budowa miejsca integracji mieszkańców	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest zagrożenie ubóstwem. Jednym z takich podobszarów rewitalizacji gdzie wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej z tego tytułu jest wyższy niż średnia w Gminie jest podobszar Centrum-Szkolna. Osoby te zamieszkują główne domy komunalne, które są w złym stanie technicznym. Oprócz złego stanu budynków na komfort i warunki życia mieszkańców wpływa również bezpośrednie otoczenie. Jednym z takich budynków komunalnych jest budynek oficyny pałacowej przy ul. Kościelnej 17. W celu zapewnienia skutecznej realizacji projektu integracyjnego „Krok w przyszłość” konieczne jest jednocześnie przeprowadzenie remontu tego budynku. W ramach remontu przewiduje się	Opatówek Centrum-Szkolna ul. Kościelna 17 (park, przy ośrodku zdrowia)	ilość zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych – 1 szt. liczba osób mieszkających	1 036 692,16	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
			<p>wykonanie robót budowlanych i prac konserwatorsko-restauratorskich wraz z kolorystyką elewacji zabytkowego budynku oficyny pałacowej. W ramach poprawy bezpośredniego otoczenia mieszkańców a tym samym poprawy komfortu ich życia planuje się wykonać na terenie parku w którym znajduje się Oficyna Pałacowa miejsce spotkań i integracji. W ramach projektu wykonane zostaną np:</p> <ul style="list-style-type: none"> -elementy małej architektury - inwentaryzacja drzewostanu parku, pielęgnacja oraz nasadzenia - przebudowa alejek 		<p>w zmodernizowanych wielorodzinnych budynkach mieszkalnych – 27 os. ilość wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt. liczba osób korzystających z wybudowanego obiektu użyteczności publicznej – 50 os./rok</p>		
14.	Gmina Opatówek	Remont Domku Gotyckiego tzw. "cukierenki" (dom Zajęczka)	<p>Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. Jednym z takich placówek zapewniających w miarę swoich możliwości ciekawe formy spędzania wolnego czasu jest miejska biblioteka. Niestety jej obecna siedziba jest niewystarczająca, aby w pełni móc realizować swoje obecne funkcje, a tym bardziej rozwijać swoją działalność. W tym celu planuje się przeniesienie biblioteki z jej obecnej lokalizacji do zabytkowy obiektu tzw. „Cukierenki”. Jest to zabytkowy budynek z początku XIX wieku, w którym mieszkała rodzina generała Józefa Zajęczka.</p> <p>Prace budowlane przewidują przeprowadzenie poniższych prac/wymianę lub instalację poniższych elementów: roboty ziemne, żelbetowe i murowe, stropy, stolarka okiennie-drzwiowa, podłoga, posadzki, tynki, okładziny ścian, malowanie, dach - pokrycie, elewacja, zagospodarowanie terenu, wyposażenie, kotłownia, detekcja gazu, przyłącze wodociągowe, sieć wodociągowa, przyłącze kanalizacji sanitarnej, sieć kanalizacji sanitarnej, wewnętrzna instalacja kanalizacji sanitarnej, wewnętrzna instalacja wodociągowa, instalacja CO, wentylacja mechaniczna.</p>	Opatówek Centrum-Szkolna ul. Kościelna 14	<p>ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt.</p> <p>liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 800 os./rok</p>	868 561 ,77	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
15.	Gmina Opatówek	Termomodernizacja wraz z przebudową, rozbudową i zmianą sposobu użytkowania budynku byłego dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne w m. Opatówek	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. Jednym z takich placówek zapewniających w miarę swoich możliwości ciekawe formy spędzania wolnego czasu jest Gminny Ośrodek Kultury. Niestety jego obecna siedziba jest niewystarczająca, aby w pełni móc realizować swoje obecne funkcje, a tym bardziej rozwijać swoją działalność. W tym celu planuje się utworzenie filii GOK-u w zabytkowym obiekcie dawnego dworca PKP. Jest to budynek wzniesiony po 1906 r. z cegły palonej w charakterystycznym dla ówczesnych niewielkich stacji kolejowych stylu neorenesansowym. W ramach projektu wykonane zostaną: -wymiana i naprawa tynków; - odwodnienie fundamentów; - ocieplenie zewnętrznych ścian budynku; - wykonanie instalacji CO; - wykonanie instalacji gazu i kotłowni gazowej.	poza obszarem rewitalizacji (działka ew. nr 1829/13 – obręb Opatówek)	ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt. liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 200 os./rok	1 132 801,75	Poddziałanie 4.4.4 WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
16.	Gmina Opatówek	Renowacja elewacji domu Fiedlera, obiektu biblioteki, przedszkola i apteki przy ul. Kościelnej 2 w Opatówku	Na podobszarze rewitalizacji Centrum-Szkolna zidentyfikowano największą ilość nieruchomości zabytkowych. Stanowią one wizytówkę miasta i Gminy. Jednocześnie wymogi wynikające z ochrony konserwatorskiej wymagają znacznych środków finansowych na podstawowe prace utrzymaniowe. Biorąc pod uwagę reprezentacyjnych charakter ulicy Kościelnej oraz przewidywaną realizacją projektów rewitalizacyjnych w tym rejonie (w tym Święto ulicy Kościelnej) konieczne jest przeprowadzenie remontu zabytkowego budynku przy ul. Kościelnej. W ramach inwestycji przewidziano: - wykonanie naprawy tynków, - rekonstrukcję ubytków gzymsów i opasek okiennych, - ocieplenie ścian, - zagruntowanie i malowanie elewacji, - wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, - wykonanie obróbek blacharskich.	Opatówek Centrum-Szkolna Opatówek ul. Kościelna 2	ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności publicznej – 1 szt. liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 400 os./rok	344 444,03	PROW Oś IV - LEADER Wdrażanie lokalnych strategii rozwój Poddziałanie 19.2 – 100%
17.	Gmina Opatówek	Budowa siłowni zewnętrznej w Rajsku	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. Oprócz realizacji projektów dot. aktywności kulturalnej oraz społecznej przeprowadzona diagnoza oraz mieszkańcy wskazywali na brak miejsc rekreacji. W tym celu została zaplanowana realizacja projektu obejmującego budowę siłowni zewnętrznej składającej się z takich	Rajsko przy budynku Szkoły Podstawowej w Rajsku	ilość zmodernizowanych/ wybudowanych obiektów użyteczności	12 792,00	budżet Gminy

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	opis projektu, w tym zakres realizowanych zadań	lokalizacja – nazwa podobszaru rewitalizacji (w nawiasie informacja o konkretnej lokalizacji)	efekty: wskaźnik produktu wskaźnik rezultatu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
			urządzeń jak: wioślarz, wypychacz - przyciągacz, orbitrek oraz wahadło - biegacz - twister.	(działki ew. nr 282/2 i 2/1 – obręb Marchwacz Kolonia)	publicznej – 1 szt. liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej – 120 os./rok		
18.	Gmina Opatówek	"Zdrowo i sportowo przy stawach w Opatówku - budowa siłowni zewnętrznej"	Jednym ze zidentyfikowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest brak atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież oraz seniorów. Oprócz realizacji projektów dot. aktywności kulturalnej oraz społecznej przeprowadzona diagnoza oraz mieszkańcy wskazywali na brak miejsc rekreacji. W tym celu została zaplanowana realizacja projektu obejmującego budowę siłowni zewnętrznej składającej się z takich urządzeń jak: wioślarz, wypychacz - przyciągacz, nordic - walking, motyl - schodek.	Opatówek Centrum-Szkolna (działka ew. nr 1070/2 – obręb Opatówek)	ilość zmoderniz./wybud. obiektów użyt. publicz. – 1 szt. liczba osób korzystających ze zmoderniz. obiektu użyteczności publicznej – 600 os./rok	33 443,70	Urząd Marszałkowski i w ramach Wielkopolskiej Odnowy Wsi – ~50%, budżet Gminy – ~50%
19.	Gmina Opatówek	Rewaloryzacja zabytkowego parku w Opatówku					Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%

Tabela 50 Lista uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	zakres realizowanych zadań	jakie zagadnienia istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji mają rozwiązywać	nazwa podobszaru rewitalizacji ew. inne informacje o lokalizacji	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
1	Gmina Opatówek	Aglomeracja Kalisko -Ostrowska przyjazna rowerzystom - Budowa ścieżek rowerowych Zadanie pn. Budowa dróg dla rowerów/ścieżek rowerowych, z punktami przesiadkowymi/ parkingami P&R i B&R samoobsługowymi stacjami/ puntami napraw rowerów oraz niezbędną infrastrukturą uzupełniającą - w ramach rozbudowy drogi powiatowej nr 4327 P na odcinku Tłokinia Kościelna - Rożdżały	Przedsięwzięcie obejmuje wykonanie ścieżki rowerowej o nawierzchni bitumicznej o długości ok. 1400 mb.	poprawa dostępności komunikacyjnej w Gminie	Rożdżały Tłokinia Kościelna (poza obszarem rewitalizacji)	793 425,12	Poddziałanie 3.3.4 WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
2	Gmina Opatówek	Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w m. Rożdżały - Słoneczna	Przebudowa nawierzchni drogi	poprawa dostępności komunikacyjnej w Gminie	Rożdżały	70 000,00	budżet Gminy
3	Gmina Opatówek	Rozbudowa i przebudowa istniejącej oczyszczalni ścieków dla Gminy Opatówek	Przedmiotem zamówienia są roboty budowlane w zakresie budowy i rozbudowy istniejącej oczyszczalni ścieków dla gminy Opatówek, biologiczno- mechanicznej o docelowej przepustowości Q=1220 m3/d, z zastosowaniem technologii osadu czynnego w układzie przepływowym ciągłym z pionowymi osadnikami wtórnymi wraz z jej rozruchem technologicznym.	poprawa jakości życia w Gminie	Opatówek Centrum-Szkolna Opatówek ul. Parkowa	7 639 157,19	Poddziałanie 4.3.1 WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
4	Gmina Opatówek	Przebudowa drogi gminnej Rajsko	W ramach projektu zostanie wykonana nowa nawierzchnia drogi z chodnikiem i placem manewrowym	poprawa dostępności komunikacyjnej w Gminie)	Rajsko	170 000,00	budżet Gminy

10. Szacunkowe ramy finansowe

Szacunkowe ramy finansowe Lokalnego Programu Rewitalizacji zostały wskazane w poniższej tabeli wraz z szacunkowym określeniem źródeł finansowych ze środków publicznych i prywatnych i stanowią sumę całkowitej wartości planowanych inwestycji. Środki te będą pochodzić z różnych źródeł, w tym z budżetu Gminy, jak również ze środków interesariuszy procesu rewitalizacji (m. in. organizacji pozarządowych).

Podmioty realizujące projekty rewitalizacyjne będą mogły się ubiegać o zewnętrzne dofinansowania, których źródłem będą w szczególności unijne środki EFRR i EFS. Planuje się aplikowanie o pozyskanie finansowania projektów rewitalizacyjnych w pierwszej kolejności korzystając z naborów w ramach funduszy unijnych.

Biorąc pod uwagę zapisy wynikające z wytycznych poszczególnych programów operacyjnych, planuje się pozyskanie środków zewnętrznych m.in.: z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014+.

Szacunkowy łączny koszt realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji (tj. projektów tzw. „podstawowych”) wyniesie 8 164 761 zł.

Dobór projektów oraz terminy ich realizacji zostały określone kierując się odwróceniem negatywnych trendów oraz zminimalizowaniem występowania negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Przedstawiony Harmonogram realizacji głównych projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach LPR jest szacunkowy i może ulec zmianie ze względu na rozbudowaną formę zaproponowanych działań rewitalizacyjnych.

W grupie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazano te, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Tabela 51 Szacunkowe ramy finansowe projektów podstawowych

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
1	GOPS Opatówek	Krok w przyszłość	800 000	95% - Poddziałanie 7.1.2 WRPO 2014+, 5% - wkład własny/budżet Gminy
2	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, szkoły	Centrum Wolontariatu	200 000	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%
3	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; organizacje pozarządowe z Gminy Opatówek; Gmina Opatówek	Święto Ulicy / Święto Sołectwa	50 000	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%
4	Towarzystwo przyjaciół Opatówka GOPS Opatówek	Aktywny Senior	120 000	90% - ASOS Rządowy Program Aktywizacji Osób Starszych 10% - wkład własny/budżet Gminy
5	GOPS Opatówek	Zawsze Młodzi	55 000	90% - ASOS Rządowy Program Aktywizacji Osób Starszych 10% - wkład własny/budżet Gminy

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania
6	GOK Opatówek	Seniorzy razem	31 500	80% - programy MKiDN (ew. MRPiPS, w tym FIO, fundacje korporacyjne) 20% - wkład własny/budżet Gminy
7	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, rady sołeckie poszczególnych miejscowości z OR	„Spotkania ze sztuką”	100 000	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%
8	KGW Opatówek Zespół Opatowianie ew. GOK Opatówek	Warsztaty z muzyką	20 000	80% - programy MKiDN 20% - wkład własny/budżet Gminy
9	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Pierwsza	128 211,82	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
10	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Druga	219 610,62	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
11	Gmina Opatówek	Budowa świetlicy – Cienia Trzecia	500 000	środki zewnętrzne – ~50%, budżet Gminy – ~50%
12	Gmina Opatówek	Remont przebudowa elewacji oraz pomieszczeń wraz z wymianą pokrycia dachu zabytkowych budynków mieszkalnych wraz z modernizacją ulicy Szkolnej w Opatówku i budowa miejsca integracji mieszkańców	2 511 703,42	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
13	Gmina Opatówek	Remont Oficyny Pałacowej w Opatówku i budowa miejsca integracji mieszkańców	1 036 692,16	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
14	Gmina Opatówek	Remont Domku Gotyckiego tzw. "cukierenki" (dom Zajęczka)	868 561,77	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
15	Gmina Opatówek	Termomodernizacja wraz z przebudową rozbudową i zmianą sposobu użytkowania budynku byłego dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne w m. Opatówek	1 132 801,75	Poddziałanie 4.4.4 WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%
16	Gmina Opatówek	Renowacja elewacji domu Fiedlera, obiektu biblioteki, przedszkola i apteki przy ul. Kościelnej 2 w Opatówku	344 444,03	PROW Oś IV - LEADER Wdrażanie lokalnych strategii rozwój Poddziałanie 19.2 – 100%
17	Gmina Opatówek	Budowa siłowni zewnętrznej w Rajsku	12 792,00	budżet Gminy
18	Gmina Opatówek	"Zdrowo i sportowo przy stawach w Opatówku - budowa siłowni zewnętrznej"	33 444	Urząd Marszałkowski w ramach Wielkopolskiej Odnowy Wsi – ~50%, budżet Gminy – ~50%

Źródło: opracowanie własne

11. Realizacja Programu Rewitalizacji

11.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek stanowi dokument otwarty. Poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany celem dostosowania do zmieniających się uwarunkowań, w szczególności w zakresie określenia lub doprecyzowania konkretnych projektów realizowanych w ramach rewitalizacji. Analiza, ocena i aktualizacja Programu odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami.

Monitorowaniu, ocenie realizacji Programu i jego aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami Programu oraz zaprojektowaniu osiągnięcia wskaźników rezultatów i oddziaływania.

Plan działań dla przebiegu procesu rewitalizacji i informacje o jego realizacji zostaną określone w zależności od możliwości pozyskania środków, w tym konkursów organizowanych przez poszczególne instytucje. Przebieg i kolejność realizacji poszczególnych zadań zostanie określona w przedziałach czasowych. Zakładany plan realizacji będzie uwzględniał finansowanie fakultatywne, tj. wsparcie realizacji działań poprzez dofinansowanie ze środków zewnętrznych, o ile będzie możliwe ich pozyskanie, lub finansowanie działania ze środków własnych Gminy, o ile pozyskanie dofinansowania zewnętrznego nie będzie możliwe. Analiza osiągniętych w danym okresie realizacji Programu wskaźników będzie dokonywana nie rzadziej niż raz na rok według określonego harmonogramu.

Program Rewitalizacji będzie wdrażany przy uwzględnieniu szerokiej partycypacji społecznej, realizowanej przez cały okres wdrażania LPR. Partycypacja społeczna oznacza realizację wszystkich poniżej wskazanych działań:

- informowanie mieszkańców o wszelkich planowanych działaniach dotyczących rewitalizacji;
- inicjowanie i moderowanie debaty publicznej dotyczącej zagospodarowania przestrzeni publicznej lub nadzór w przypadku zlecenia tego działania;
- wspieranie aktywności organizacji pozarządowych i innych grup mieszkańców podejmujących działania dotyczące rewitalizacji;
- w miarę możliwości uwzględnianie w planach rewitalizacji propozycji i stanowisk prezentowanych przez przedstawicieli mieszkańców.

Wszelkie działania partycypacyjne będą ukierunkowane na określenie konkretnych działań rewitalizacyjnych maksymalnie dopasowanych do potrzeb mieszkańców oraz wypracowanie kompromisowego stanowiska, gdy zgłaszane propozycje będą mocno rozbieżne lub wykluczające się.

11.2 Struktura zarządzania realizacją Programu

Warunkiem obowiązywania LPR jako aktu prawa funkcjonującego jest jego przyjęcie do realizacji na mocy Uchwały Rady Miejskiej Gminy Opatówek. System wdrażania Programu będzie zgodny z wymogami określonymi dla wdrażania poszczególnych projektów określonymi w aktach prawnych związanych z wdrażaniem funduszy strukturalnych oraz w innych obowiązujących dokumentach merytorycznych i aktach prawnych. Podmioty korzystające ze środków finansowych Unii Europejskiej są zobowiązane przestrzegać przepisów, zasad i procedur wspólnotowych. Realizacja poszczególnych projektów LPR będzie opierać się na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej oraz na zasadach wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia.

Nadzór nad całością realizowanych projektów objętych Programem Rewitalizacji sprawuje Burmistrz Gminy Opatówek. Nadzór nad kwestiami finansowymi związanymi z realizacją projektów sprawuje Skarbnik (zgodnie ze statutem).

Okresowa aktualizacja LPR prowadzona będzie we współpracy z osobami i instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi ważnymi z punktu widzenia wdrażania LPR. Zmiany LPR będą opiniowane i zatwierdzane przez Radę Miejską Gminy w drodze uchwały. Za przygotowanie merytoryczne i formalne zaproponowanych zmian odpowiadać będzie Sekretarz, który będzie współpracował z pracownikami właściwych wydziałów merytorycznych. Poszczególne zadania merytoryczne będą realizowane przez właściwe komórki i zgodnie z kompetencjami.

Zarządzanie wdrażaniem rewitalizacji będzie realizowane przez Urząd Miejski Gminy, w tym zadanie koordynacji procesów i organizowania spotkań, a zatem w tym zakresie nie generuje dodatkowych kosztów.

11.3 System monitorowania Programu Rewitalizacji

Proces monitorowania będzie jednym z kluczowych elementów procesu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023. Celem monitoringu jest prawidłowa i efektywna realizacja założeń Programu, dostarczenie informacji na temat rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania projektów rewitalizacyjnych oraz ocenę tego procesu, a także określenie występujących trudności lub niezgodności.

Odpowiedzialność za bieżące monitorowanie LPR spoczywać będzie na wyznaczonych pracownikach Urzędu Miejskiego. Bieżąca ocena LPR będzie dokonywana w oparciu o wskaźniki ogólne LPR (zgodnie z poniższą tabelą) oraz zawarte w każdym z przedstawianych do dofinansowania projektów.

Tabela 52 Wskaźniki ogólne realizacji LPR

nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych
Liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych w przeliczeniu na 100 osób	osoby	11,8	9	Urząd Miejski
Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	%	48,9 (2014)	52 (2022)	Urząd Miejski
liczba obiektów rekreacyjnych przypadających na 100 osób	obiekty	0,19	0,3	Urząd Miejski

Źródło: opracowanie własne

Tabela 53 Wskaźniki produktu i rezultatu projektów podstawowych LPR

Lp.	nazwa projektu	wskaźnik produktu			wskaźnik rezultatu		
		Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa
1	Krok w przyszłość	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	300	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po zakończeniu projektu	os.	150
2	Centrum Wolontariatu	liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wydarzeń	szt.	60	liczba wspartych inicjatyw	szt.	20
3	Święto Ulicy / Święto Sołectwa	liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wydarzeń	szt.	45	liczba osób uczestniczących w spotkaniach/ warsztatach/ wydarzeniach	os./rok	450
4	Aktywny Senior	liczba zorganizowanych zajęć	szt.	300	liczba osób uczestniczących w zajęciach	os./rok	50
5	Zawsze Młodzi	liczba zorganizowanych zajęć	szt.	20	liczba osób uczestniczących w zajęciach	os./rok	25
6	Seniorzy razem	liczba zorganizowanych zajęć	szt.	10	liczba osób uczestniczących w zajęciach	os./rok	15
7	„Spotkania ze sztuką”	liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów/ wydarzeń	szt.	30	liczba osób uczestniczących w spotkaniach/ warsztatach/ wydarzeniach	os./rok	150
8	Warsztaty z muzyką	liczba zorganizowanych zajęć	szt.	5	liczba osób uczestniczących w zajęciach	os./rok	16
9	Remont świetlicy – Cienia Pierwsza	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	50
10	Remont świetlicy – Cienia Druga	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	80

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	nazwa projektu	wskaźnik produktu			wskaźnik rezultatu		
		Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość docelowa
11	Budowa świetlicy – Cienia Trzecia	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	40
12	Remont przebudowa elewacji oraz pomieszczeń wraz z wymianą pokrycia dachu zabytkowych budynków mieszkalnych wraz z modernizacją ulicy Szkolnej w Opatówku	ilość zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych	szt.	3	liczba osób mieszkających w zmodernizowanych wielorodzinnych budynkach mieszkalnych	os.	72
13	Remont Oficyny Pałacowej w Opatówku	ilość zmodernizowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych	szt.	1	liczba osób mieszkających w zmodernizowanych wielorodzinnych budynkach mieszkalnych	os.	27
14	Remont Domku Gotyckiego tzw. "cukierenki" (dom Zajęczka)	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	800
15	Termomodernizacja wraz z przebudową rozbudową i zmianą sposobu użytkowania budynku byłego dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne w m. Opatówek	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	200
16	Renowacja elewacji domu Fiedlera, obiektu biblioteki, przedszkola i apteki przy ul. Kościelnej 2 w Opatówku	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	400
17	Budowa siłowni zewnętrznej w Rajsku	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	120
18	"Zdrowo i sportowo przy stawach w Opatówku - budowa siłowni zewnętrznej"	ilość zmodernizowanych/wybudowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	1	liczba osób korzystających ze zmodernizowanego obiektu użyteczności publicznej	os./rok	600

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowy monitoring będzie realizowany na potrzeby Urzędu Marszałkowskiego – przekazywany cyklicznie zgodnie z Zasadami Programowania i Wsparcia Rewitalizacji w Ramach WRPO 2014+

12.   Partycypacja społeczna

12.1   Mechanizmy włączenia interesariuszy

Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym. Skutki jego wdrożenia obejmują podmioty zlokalizowane na rewitalizowanych obszarach. W związku z tym, konieczne jest zaangażowanie przedstawicieli różnych grup interesariuszy do prac zarówno w proces przygotowania Programu Rewitalizacji, jak i w proces jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Aktywny udział interesariuszy jest koniecznym warunkiem powodzenia długofalowego rozwoju obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Interesariuszami rewitalizacji podobszarów na terenie Gminy Opatówek są w szczególności:

- Urząd Miejski Gminy w Opatówku i jednostki organizacyjne mu podległe;
- mieszkańcy Gminy Opatówek, w tym przede wszystkim mieszkańcy podobszarów rewitalizacji;
- przedsiębiorcy z terenu Gminy Opatówek;
- organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Opatówek i kierujące swoje działania do mieszkańców podobszarów rewitalizacji;
- inne podmioty zainteresowane realizacją Programu Rewitalizacji.

12.2   Udział interesariuszy w procesie tworzenia Programu Rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i mieszkańców i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Podmiotem odpowiedzialnym za proces przygotowania Programu Rewitalizacji jest Gmina Opatówek, jednak prace nad przygotowaniem Programu, jego aktualizacją, a także wdrażanie opierają się na współpracy z różnymi interesariuszami.

Fundamentem działań na każdym etapie procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna. W celu prawidłowego przeprowadzenia rewitalizacji i odniesienia sukcesu w tym zakresie, konieczne jest podjęcie wspólnych wysiłków przez różne podmioty. Dlatego też istotne jest, aby wszyscy interesariusze brali czynny udział na etapie diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji. Sposób włączenia interesariuszy w proces opracowania Programu Rewitalizacji na terenie Gminy Opatówek opierał się na przeprowadzaniu różnych form konsultacji społecznych do których należy zaliczyć:

- ankietyzację;
- spotkania informacyjne i warsztatowe;
- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej.

W ramach opracowywania Programu Rewitalizacji wybrano wyżej wymienione techniki, ponieważ są one popularne, nieskomplikowane i dążą do bezpośredniego zaangażowania całej społeczności Gminy w proces rewitalizacji. Aby zapewnić jak największy udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji

pozarządowych i innych interesariuszy rewitalizacji, o każdej z form konsultacji zostali wcześniej powiadomieni poprzez ogłoszenie na stronie internetowej Gminy oraz poprzez kontakt e-mail z liderami lokalnych społeczności.

Pierwszym etapem opracowania Programu Rewitalizacji było określenie czynników i zjawisk kryzysowych, które występują na terenie Gminy, a następnie ustalenie, gdzie skala tych problemów jest największa i gdzie występują najpilniejsze potrzeby rewitalizacyjne.

Kolejnym elementem prowadzenia konsultacji były spotkania z mieszkańcami, które pozwoliły na wyjaśnienie istoty rewitalizacji oraz zebranie bezpośrednio od osób zamieszkujących na terenie Gminy propozycji działań. Spotkania obejmowały wprowadzenie w tematykę rewitalizacji, zakres planowanych i możliwych do realizacji w ramach rewitalizacji działań oraz pracę warsztatową podczas której uczestnicy spotkań identyfikowali ważne dla siebie kwestie i zgłaszali propozycje działań.

Celem wszystkich tych działań było upowszechnienie wiedzy o rozpoczynającym się procesie rewitalizacji oraz zachęcenie mieszkańców do aktywnego udziału w planowaniu i później w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zarówno informacje uzyskane w trakcie spotkań, jak i wyniki badania ankietowego, uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów na terenie Gminy i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja oraz jaka jest specyfika i uwarunkowania lokalne.

Kolejną z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankiety. W ankiecie anonimowo wypowiadali się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy, obszarów gdzie koncentracja negatywnych zjawisk społecznych jest największa oraz koniecznych do przeprowadzenia zadań rewitalizacyjnych. Ankieta składała się z 7 pytań. W ankiecie wzięło udział 55 mieszkańców Gminy z różnych części miasta i sołectw.

Po opracowaniu wstępnej wersji dokumentu, został on poddany konsultacjom społecznym. Dokument został wyłożony na 7 dni w formie elektronicznej na stronie internetowej Gminy. We wskazanym czasie wszyscy zainteresowani mogli złożyć uwagi i wnioski do dokumentu (w wersji papierowej i elektronicznej).

Podsumowując należy podkreślić, że interesariusze mieli możliwość aktywnego udziału w pracach nad opracowaniem Programu Rewitalizacji, a przedstawiciele instytucji i organizacji z tej możliwości aktywnie skorzystali. W ramach ankietyzacji, spotkań i wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego mieszkańcy mieli możliwość wskazania problemów jakie występują na terenie Gminy. Ponadto mieszkańcy Gminy odnieśli się podczas spotkań do propozycji obszaru jaki wyznaczono zaplanowano w ramach Programu Rewitalizacji, by dane obszary wyprowadzić ze stanu kryzysowego oraz przedstawiali propozycje własnych przedsięwzięć, które zostały uwzględnione w przedmiotowym dokumencie. Zorganizowane spotkania i warsztaty pozwoliły na wyjaśnienie problematyki rewitalizacji, a dyskusje (podczas spotkań warsztatowych) na temat problemów jakie występują na terenie Gminy oraz przewidzianych do realizacji zadań, dostarczyły konkretnych sugestii od mieszkańców, zawartych następnie w Programie Rewitalizacji.

Wspólna analiza możliwości rozwojowych i zgłoszone projekty przyczynią się niewątpliwie do pełnej realizacji Programu Rewitalizacji. Wnioski z każdego rodzaju badania zawarto w odpowiednich rozdziałach dotyczących diagnozy oraz charakterystyki obszaru rewitalizacji.

12.3 Sposób włączenia interesariuszy we wdrażanie

Ze względu na planowane przedsięwzięcia, katalog interesariuszy jest szeroki i otwarty. Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji działaniach. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Programu Rewitalizacji.

Gmina Opatówek - odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania Programu Rewitalizacji. To główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Gmina odgrywa podstawową rolę w planowaniu przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto tworzy podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy. W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – jest to podmiot, który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. GOPS będzie jednym z głównych realizatorów i koordynatorów przeprowadzonych projektów „miękkich”. Ponadto odegra on główną rolę podczas oceny efektów rewitalizacji – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej posiada bowiem niezbędne dane na temat rodzaju udzielonych świadczeń społecznych, liczby osób pobierających świadczenia, a także skali problemów występujących na danym obszarze. Na podstawie tych danych możliwe będzie ustalenie zasięgu i zakresu koniecznych projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego, ubóstwa czy też innych problemów społecznych.

Mieszkańcy Gminy Opatówek – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Mieszkańcy będą mieli duży wpływ na ostateczny zakres realizowanych zadań. W ramach rewitalizacji przewidziano bowiem m.in. projekty aktywizacji społecznej i integracji, przy czym szczegółowy ich zakres będzie zależny od potrzeb danej grupy docelowej. Zakres zajęć będzie uwarunkowany posiadanymi kompetencjami oraz zainteresowaniami rekrutowanych uczestników zajęć. Głównym zadaniem mieszkańców w procesie rewitalizacji będzie zatem aktywny udział i zaangażowanie w realizowane projekty, tak aby jak najlepiej zrealizować zaplanowane cele rewitalizacji. Dzięki projektom „miękkim” poprawie ulegnie sytuacja społeczna i finansowa mieszkańców przedmiotowego obszaru, natomiast działania infrastrukturalne przyczynią się do podniesienia komfortu życia i integracji społecznej.

Do interesariuszy rewitalizacji należy także zaliczyć pozostałych mieszkańców Gminy, zamieszkujących tereny poza podobszarami rewitalizacji. Dzięki przedsięwzięciom rewitalizacyjnym ograniczone zostaną negatywne zjawiska społeczne występujące na terenie całej Gminy, co pozytywnie wpłynie na komfort życia wszystkich mieszkańców. Działania skierowane do mieszkańców podobszarów rewitalizowanych przyczynią się do zwiększenia ich aktywności i zaangażowania w życie Gminy, co również przyniesie zasadnicze korzyści dla pozostałych mieszkańców. Głównym zadaniem mieszkańców Gminy spoza obszarów rewitalizowanych, będzie wspieranie wszystkich interesariuszy rewitalizacji w integracji społecznej i aktywizacji.

Przedsiębiorcy będą zachęceni do tego, żeby włączyć się w realizację Programu Rewitalizacji, aby jako firmy realizowali działania inwestycyjne zaplanowane w procesie rewitalizacji. Przedsiębiorcy mogą także angażować mieszkańców Gminy jako pracowników do wykonania poszczególnych zadań. Mogą także zaangażować własne zasoby (środki finansowe) w rozszerzenie oddziaływania rewitalizacji poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej.

Organizacje pozarządowe - uzupełniają działania instytucji państwowych i prywatnych w zakresie pomocy i aktywizacji obywateli na różnych płaszczyznach życia. Jednostki te działają z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, ich celem nie jest osiąganie zysku. Jednocześnie organizacje pozarządowe często są najbliższymi odbiorcami realizowanych przez siebie zadań, podejmują swoją aktywność ponieważ dostrzegają konieczność zmiany, a nie dlatego, że wymaga tego realizacja określonych zapisów. Organizacje pozarządowe często są także inicjatorem i realizatorem innowacji oraz partnerem dla jednostek samorządowych w realizacji działań społecznych i socjalnych na rzecz mieszkańców.

13. Komplementarność Programu

Warunkiem skutecznego zrealizowania zintegrowanych projektów i połączenia pól działań jest włączenie, koordynacja i kooperacja różnych instytucji samorządowych, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, związków i inicjatyw obywatelskich. Dlatego też komplementarność pomiędzy poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym LPR zostanie zapewniona poprzez powierzenie nadzoru nad realizacją wszystkich przedsięwzięć Burmistrzowi Gminy, który w realizacji zadań związanych z rewitalizacją będzie wspierany przez merytoryczne referaty lub komórki Urzędu Miejskiego Gminy.

13.1 Komplementarność przestrzenna i problemowa

W ramach Programu komplementarność przestrzenna została zapewniona poprzez zaplanowanie przedsięwzięć skoncentrowanych terytorialnie i nakierowanych na rozwiązanie konkretnego problemu w danym miejscu. Planowane przedsięwzięcia będą realizowane w taki sposób, aby nie dopuścić do przenoszenia problemu w inne miejsca. Rewitalizacja ma doprowadzić do rozwiązania problemu w danym miejscu i nie doprowadzać do jego „pozbycia” się i przeniesienia do innej części Gminy lub poza jej granice.

Podczas szczegółowego planowania poszczególnych projektów będą analizowane ich wzajemne relacje w celu zapewnienia najlepszego łącznego efektu. Realizacja przedsięwzięć będzie miała na celu poprawę sytuacji na całym obszarze rewitalizacji, a nie tylko w konkretnej lokalizacji.

Kluczowe dla zachowania tego wymiaru komplementarności było zaangażowanie, zarówno na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji, jak i planowanej jego realizacji - aktywnych podmiotów spoza obszaru rewitalizacji (oprócz podmiotów z obszaru rewitalizacji). Chodzi przede wszystkim o działania służące aktywizacji społecznej i integracji. Pozwala to na osiągnięcie efektu synergicznego z działaniami prowadzonymi przez podmioty z obszaru rewitalizacji.

Ponadto, zastosowano „grzebieniową” metodę programowania. Wszystkie przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy wskazane w części diagnostycznej dokumentu oraz będą uwzględniały konieczność odniesienia do problemów społecznych.

Oznacza to, że zawarta w niniejszym Programie Lista projektów podstawowych jest listą bazową, która zawiera działania planowane do realizacji przez Urząd Miejski Gminy. Wszelkie inne działania, wpisujące się w zakres działań rewitalizacyjnych, mają charakter drugorzędny wobec przyjętych, i będą określane w taki sposób, żeby uzupełniały lub rozwijały działania wskazane w LPR. Zróżnicowanie tematyczne projektów, przewidzianych do realizacji ze wsparciem UE, będzie skutkować (pod warunkiem uzyskania dofinansowania) połączeniem wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego ze wsparciem z Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizowanie projektów z listy przedsięwzięć podstawowych oraz przedsięwzięć uzupełniających ma na celu objęcie wsparciem całego obszaru rewitalizacji. Projekty i przedsięwzięcia dopełniają się wzajemnie, aby uniknąć działań pojedynczych, ze sobą nie powiązanych oraz zminimalizować ryzyko przesunięcia problemów społecznych na inne obszary.

W poniższej tabeli wskazano projekty zaplanowane do realizacji w ramach LPR wraz ze wskazaniem problemów, na które odpowiadają, miejsca oraz przewidywanym terminie ich realizacji.

Tabela 54 Komplementarność przestrzenno-problemowa rewitalizacji w Gminie Opatówek

Główny problem, na który nakierowany jest projekt	Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	Przewidywany termin realizacji
ubóstwo	1	GOPS Opatówek	Krok w przyszłość	800 000	2019-2023
bezrobocie					
niska aktywność społeczna	2	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, szkoły	Centrum Wolontariatu	200 000	2019-2023
niska aktywność społeczna	3	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; organizacje pozarządowe z Gminy Opatówek; Gmina Opatówek	Święto Ulicy / Święto Sołectwa	50 000	2019-2023
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	4	Towarzystwo przyjaciół Opatówka GOPS Opatówek	Aktywny Senior	120 000	2018-2020
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	5	GOPS Opatówek	Zawsze Młodzi	55 000	2018
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	6	GOK Opatówek	Seniorzy razem	31 500	2018
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	7	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, rady sołectwie poszczególnych miejscowości z OR	„Spotkania ze sztuką”	100 000	2019-2023
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	8	KGW Opatówek Zespół Opatowianie ew. GOK Opatówek	Warsztaty z muzyką	20 000	2018-2019
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	9	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Pierwsza	128 211,82	2018
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	10	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Druga	219 610,62	2018

Główny problem, na który nakierowany jest projekt	Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	Przewidywany termin realizacji
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	11	Gmina Opatówek	Budowa świetlicy – Cienia Trzecia	500 000,00	2019-2021
ubóstwo	12	Gmina Opatówek	Remont przebudowa elewacji oraz pomieszczeń wraz z wymianą pokrycia dachu zabytkowych budynków mieszkalnych wraz z modernizacją ulicy Szkolnej w Opatówku	1 412 000,00	2018
ubóstwo	13	Gmina Opatówek	Remont Oficyny Pałacowej w Opatówku	482 315,28	2018
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	14	Gmina Opatówek	Remont Domku Gotyckiego tzw. "cukierenki" (dom Zajęczka)	868 561,77	2018
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	15	Gmina Opatówek	Termomodernizacja wraz z przebudową rozbudową i zmianą sposobu użytkowania budynku byłego dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne w m. Opatówek	1 132 801,75	2019-2020
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	16	Gmina Opatówek	Renowacja elewacji domu Fiedlera, obiektu biblioteki, przedszkola i apteki przy ul. Kościelnej 2 w Opatówku	344 444,03	2019-2020
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	17	Gmina Opatówek	Budowa siłowni zewnętrznej w Rajsku	12 792,00	2018
brak miejsc/ofert spędzania wolnego czasu	18	Gmina Opatówek	"Zdrowo i sportowo przy stawach w Opatówku - budowa siłowni zewnętrznej"	33 444	2017

Źródło: opracowanie własne

13.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zarządzanie LPR zbudowano na dotychczasowych doświadczeniach, jak również nowych trendach w tym zakresie. Wzięto pod uwagę szczególnie istotny aspekt partycypacji społecznej i uczestnictwa poszczególnych osób i podmiotów w procedurach wdrażania LPR. Dlatego też zaproponowana

struktura zarządzania LPR uwzględnia zarówno partycypację społeczną jak również udział dotychczasowej struktury Urzędu Gminy i koordynacji podejmowanych działań.

Zarządzaniem realizacją Programu Rewitalizacji będzie zajmował się Urząd Miejski Gminy, który będzie odpowiedzialny za inicjowanie działań obejmujących przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji, za zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy rewitalizacji w procesie partycypacji społecznej oraz obsługę organizacyjną i administracyjną wdrażania Programu Rewitalizacji. System zarządzania Programem Rewitalizacji zapewnia ponadto partycypację interesariuszy procesu rewitalizacji, co wzmacnia komplementarność proceduralno-instytucjonalną.

13.3 Komplementarność źródeł finansowania

Inicjowanie dialogu społecznego z interesariuszami procesu rewitalizacji pozwoli uzyskać także komplementarność funduszy poprzez możliwość uzyskania wsparcia finansowego dla działań podejmowanych przez podmioty inne niż Urząd Miejski Gminy. W szczególności wskazane jest podjęcie działań przez podmioty zarządzające budynkami mieszkalnymi i użytkowymi oraz prywatnych inwestorów, co umożliwi kompleksową przemianę przestrzeni publicznej. Przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanых zmian, należy położyć nacisk na zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Dla skuteczniejszego włączenia organizacji pozarządowych z terenu Gminy w działania rewitalizacyjne, środki (w całości lub w części budżetu, który średnio rocznie wynosi 20 tys. zł.) będą przeznaczone na realizację działań społecznych w podobszarach rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza także, że /przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z Programu Rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Poniższa tabela przedstawia przewidywane źródła finansowania Programu.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Tabela 55 Źródła finansowania LPR

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania	źródła finansowania				
					środki UE	środki zewn. krajowe publiczne	środki zewn. krajowe prywatne	środki budżetu Gminy	środki prywatne (podmiotów realizujących projekt)
1	GOPS Opatówek	Krok w przyszłość	800 000,00	95% - Poddziałanie 7.1.2 WRPO 2014+, 5% - wkład własny/budżet Gminy	760 000,00	40 000,00			
2	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, szkoły	Centrum Wolontariatu	200 000,00	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%		66 666,67	66 666,67	66 666,67	
3	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; organizacje pozarządowe z Gminy Opatówek; Gmina Opatówek	Święto Ulicy / Święto Sołectwa	50 000,00	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%		16 666,67	16 666,67	16 666,67	
4	Towarzystwo przyjaciół Opatówka GOPS Opatówek	Aktywny Senior	120 000,00	90% - ASOS Rządowy Program Aktywizacji Osób Starszych 10% - wkład własny/budżet Gminy		108 000,00		6 000,00	6 000,00
5	GOPS Opatówek	Zawsze Młodzi	55 000,00	90% - ASOS Rządowy Program Aktywizacji Osób Starszych 10% - wkład własny/budżet Gminy		49 500,00		5 500,00	
6	GOK Opatówek	Seniorzy razem	31 500,00	80% - programy MKiDN (ew. MRPiPS, w tym FIO, fundacje korporacyjne) 20% - wkład własny/budżet Gminy		25 200,00		6 300,00	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania	źródła finansowania				
					środki UE	środki zewn. krajowe publiczne	środki zewn. krajowe prywatne	środki budżetu Gminy	środki prywatne (podmiotów realizujących projekt)
7	Fundacja „Inicjatywa dla Opatówka”; Gmina Opatówek, rady sołeckie poszczególnych miejscowości z OR	„Spotkania ze sztuką”	100 000,00	MRPiPS, w tym FIO ~ 33,3%, fundacje korporacyjne ~ 33,3%, budżet Gminy ~ 33,3%		33 333,33	33 333,33	33 333,33	
8	KGW Opatówek Zespół Opatowianie ew. GOK Opatówek	Warsztaty z muzyką	20 000,00	80% - programy MKiDN 20% - wkład własny/budżet Gminy		16 000,00		2 000,00	2 000,00
9	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Pierwsza	128 211,82	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%	108 980,05			19 231,77	
10	Gmina Opatówek	Remont świetlicy – Cienia Druga	219 610,62	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%	186 669,03			32 941,59	
11	Gmina Opatówek	Budowa świetlicy – Cienia Trzecia	500 000,00	środki zewnętrzne – ~50%, budżet Gminy – ~50%	250 000,00			250 000,00	
12	Gmina Opatówek	Remont przebudowa elewacji oraz pomieszczeń wraz z wymianą pokrycia dachu zabytkowych budynków mieszkalnych wraz z modernizacją ulicy Szkolnej w Opatówku	1 412 000,00	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%	1 200 200,00			211 800,00	
13	Gmina Opatówek	Remont Oficyny Pałacowej w Opatówku	482 315,28	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%	409 967,99			72 347,29	
14	Gmina Opatówek	Remont Domku Gotyckiego tzw.	868 561,77	Poddziałanie 9.2.2. WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy	738 277,50			130 284,27	

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Lp.	podmiot realizujący	nazwa projektu	szacowana wartość (PLN)	sposób finansowania	źródła finansowania				
					środki UE	środki zewn. krajowe publiczne	środki zewn. krajowe prywatne	środki budżetu Gminy	środki prywatne (podmiotów realizujących projekt)
		"cukierenki" (dom Zajęczka)		– 15%					
15	Gmina Opatówek	Termomodernizacja wraz z przebudową rozbudową i zmianą sposobu użytkowania budynku byłego dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne w m. Opatówek	1 132 801,75	Poddziałanie 4.4.4 WRPO 2014+ - 85%, budżet Gminy – 15%	962 881,49			169 920,26	
16	Gmina Opatówek	Renowacja elewacji domu Fiedlera, obiektu biblioteki, przedszkola i apteki przy ul. Kościelnej 2 w Opatówku	344 444,03	PROW Oś IV - LEADER Wdrażanie lokalnych strategii rozwój Poddziałanie 19.2 – 100%	344 444,03				
17	Gmina Opatówek	Budowa siłowni zewnętrznej w Rajsku	12 792,00	budżet Gminy				12 792,00	
18	Gmina Opatówek	"Zdrowo i sportowo przy stawach w Opatówku - budowa siłowni zewnętrznej"	33 443,70	Urząd Marszałkowski w ramach Wielkopolskiej Odnowy Wsi – ~50%, budżet Gminy – ~50%		16 721,85		16 721,85	
Łącznie			6 510 680,97		4 961 420,08	372 088,52	116 666,67	1 052 505,70	8 000,00
Łącznie %			100%		76,2%	5,7%	1,8%	16,2%	0,1%

Źródło: opracowanie własne

13.4 Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa zapewniona jest poprzez wzajemne uzupełnianie się projektów już zrealizowanych z przedsięwzięciami zaplanowanymi. W szczególności projekty te muszą być ukierunkowane na osiągnięcie tego samego lub podobnego celu. Realizacja zaplanowanych zadań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Opatówek wpłynie na rozwiązanie sytuacji kryzysowej. Działania te obejmują zadania społeczne, jak i infrastrukturalne, co w ostateczności przyczyni się do kompleksowego rozwiązania zdiagnozowanych problemów. W poprzednim okresie finansowania, tj. 2007-2013, termin rewitalizacja dotyczył w znacznej mierze przedsięwzięć infrastrukturalnych. Głównym obszarem inwestycji były remonty budynków użyteczności publicznej, zagospodarowanie przestrzeni publicznych, ale także projekty „miękkie”, np. projekt pn. „Dać szansę młodym” mający na celu zwiększenie motywacji do działania i rozwijania aktywnych form integracji społecznej młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. Dodatkowo w roku 2017 r. zakończono prace nad nowym przedszkolem publicznym. Poniżej zostały zaprezentowane najważniejsze z projektów zrealizowanych w ostatnich latach, w tym w szczególności stanowiące punkt wyjścia dla realizacji projektów w niniejszym LPR lub stanowiące przestrzeń do realizacji projektów „miękkich” LPR w latach 2017-2023.

Tabela 56 Projekty zrealizowane w Gminie Opatówek sfinansowane w perspektywie finansowej 2007-2013

NAZWA PROJEKTU	DZIAŁANIE	ROK REALIZACJI	KWOTA PROJEKTU (PLN)	OPIS PROJEKTU
Remont sali gimnastycznej w szkole podstawowej w Opatówku	Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich B-2-90-0247	2004	33 427,11	Remont sali gimnastycznej
Modernizacja drogi gminnej Cienia II - Michałów III	SAPARD	2004	348 095,98	Modernizacja nawierzchni drogi gminnej
Dać szansę młodym	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej	2008 2009 2010	39 371,00 55 689,48 62 542,00	Projekt ma na celu zwiększenie motywacji do działania i rozwijania aktywnych form integracji społecznej młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym poprzez pracę z pracownikami socjalnymi, psychologiem, pedagogiem, terapeutą, doradcą zawodowym, socjologiem i informatykiem
Termomodernizacja obiektów Szkoły podstawowej i Gminnego Ośrodka Zdrowia w Opatówku oraz Zespołu Szkół w Tłokini Wielkiej	WRPO Priorytet III Działanie 3.2	2009	2 989 733,38	Termomodernizacja obiektów Szkoły podstawowej i gminnego Ośrodka Zdrowia oraz Zespołu Szkół polegająca na dociepleniu dachu, ścian, stropodachu, wymianę okien i drzwi na energooszczędne oraz modernizację wewnętrzną instalacje C.O

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

Żyj zdrowo i sportowo	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet VII Promocja integracji społecznej Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji	2010	49 814,00	Celem projektu jest integracja dzieci i młodzieży z gminy Opatówek, zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zagospodarowanie czasu wolnego i organizację zajęć sportowych
Święto plonów - dożynki gminne 2010	PROW Oś Leader Działanie 413 Małe projekty	2010	42 265,60	Święto plonów - dożynki gminne 2010
Odnowienie i rekonstrukcja mostku żelaznego w parku dworskim w Opatówku	Województwo Wielkopolskie	2010	47 000,00	Rekonstrukcja poręczy, usunięcie korozji w zakresie obejmującym elementy mocowania rekonstruowanej balustrady, montaż poręczy, malowanie.
Rewaloryzacja zabytkowego Parku w Opatówku - etap I - Renowacja ogrodu różanego.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu	2010-2011	48 589,25	Zakupiono krzewy róż, powojnika, bukszpanu oraz ziemię do nasadzeń
Podniesienie poziomu jakości edukacji i wyrównanie szans rozwojowych dzieci w gminie Opatówek poprzez otwarcie nowych oddziałów przedszkolnych	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet IX Poddziałanie 9.1.1	2010-2012	736 162,00	Otwarcie nowych oddziałów przedszkolnych w szkołach w Rajsku, Tłokini Wielkiej, Chelmcach
Uczę się i bawię	Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Działanie 9.1 Wyrównanie szans edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Poddziałanie 9.1.2 Wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacji	2010-2011	231 058,50	Głównym celem projektu jest realizacja dodatkowych zajęć, wspierających indywidualną naukę. Będą to m.in. zajęcia poprawiające umiejętności z czytania i pisania czy poprawiające umiejętności z matematyki, a także zajęcia logopedyczne, z gimnastyki korekcyjnej oraz rozwijające zainteresowania przyrodnicze i matematyczne.
Odnowienie bramy głównej Zespołu Pałacowego w Opatówku	PROW Oś Leader Działanie 413 Małe projekty	2011	24 776,11	Celem projektu jest przeprowadzenie prac konserwatorskich bramy głównej do zespołu pałacowego w Opatówku pochodzącej z XIX wieku wykonanej w stylu neogotyckim.
Termomodernizacja obiektów Szkoły Podstawowej w Opatówku i Zespołu Szkół w Tłokini Wielkiej	WRPO Priorytet III Działanie 3.2	2011	1 653 164,55	Termomodernizacja obiektów Szkoły podstawowej i Zespołu Szkół polegająca na dociepleniu dachu, ścian, stropodachu, wymianę okien i drzwi na energooszczędne oraz modernizację wewnętrzną instalację C.O.
Rewaloryzacja zabytkowego parku w Opatówku - wykonanie alejek parkowych - "Dzika promenada "	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	2012	95 413,94	W ramach operacji w roku 2012 planuje się wykonanie alejki parkowej o nazwie " Dzika promenada " z zachowaniem naturalnej otuliny roślinnej co będzie pierwszym etapem rewaloryzacji parku. W kolejnych etapach powstaną nowe alejki i ławki na niemal całym terenie parku oraz mostek który połączy park z obiektem sportowym Orlik .
Wykonanie tablic jako elementu ścieżki	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i	2012	23 992,50	Wykonane zostało opracowanie graficzne i wydruk 50 tablic.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

edukacyjno - ekologicznej w zabytkowym parku w Opatówku popularyzującej zachowania ekologiczne dla mieszkańców Wielkopolski.	Gospodarki Wodnej w Poznaniu			
Rewaloryzacja zabytkowego parku w Opatówku - uzupełnienie i renowacja zieleni wpływającej na wyjątkowe walory przyrodnicze.	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu	2012	20 859,74	Zakupiono krzewy i wykonano nasadzenia.
Odnowienie centrum wsi Opatówek poprzez zagospodarowanie skweru przy Placu Wolności.	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	2012	50 205,36	Celem projektu jest odnowienie centrum miejscowości i zagospodarowanie skweru przy Placu Wolności tak aby stanowił wizytówkę miejscowości, przewiduje się liczne nasadzenia z zachowaniem zieleni istniejącej. Zakres prac przewiduje: rozścielenie kory sosnowej, nasadzenie drzew liściastych form piennych (magnolii) i iglastych (daglezja) , krzewów liściastych (azalie, różaneczniki i róże) i iglastych (cis pośredni) , założenie trawników, wysadzenie bylin i instalację systemu nawadniającego.
Rekonstrukcja i odnowienie zabytkowego muru ogrodzeniowego przy tzw. " Domku gotyckim " na ul. Kościelnej w Opatówku	PROW Oś Leader Działanie 413 Małe projekty	2012	41 780,00	W ramach inwestycji przewidziano : - odtworzenie jednego przęsła ogrodzeniowego z cegły gotyckiej 28 x 14 x 7 cm, - wymianę tynków bramy, - naprawę lica muru ceglanego bramy od strony skweru - wykonanie tynku na nowym przęśle - naprawę lica muru na 10 przęsłach od strony skweru - malowanie tynków farbami silikonowymi
Termomodernizacja obiektów Szkoły Podstawowej w Opatówku i Zespołu Szkół w Tłokini Wielkiej oraz Ośrodka Zdrowia w Opatówku	dotacja oraz pożyczka z NFOHiGW i dotacja z WFOHiGW w Poznaniu.	2012	1 700 000,00	Najważniejsze prace polegały na: - ociepleniu (ścian z położeniem tynków - ociepleniu dachów i stropodachów - wymianie okien i drzwi - montażu kolektorów słonecznych - budowie kotłowni gazowej dla ośrodka zdrowia z rozdzieleniem części mieszkalnej od części leczniczej - montażu i demontażu części grzejników - montażu zaworów grzejnikowych termostatycznych
Remont wraz z aranżacją sali wielofunkcyjnej Gminnego Ośrodka Kultury w Opatówku	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	2013	252 039,42	Przedmiotem projektu jest remont wraz aranżacją sali wielofunkcyjnej Gminnego Ośrodka Kultury w Opatówku. Zakres prac remontowych obejmuje : - wymianę instalacji C.O. i grzejników, - wymianę sufitu podwieszanego na systemowy wraz z oświetleniem sufitowym, - wymianę instalacji elektrycznej i oświetlenia sceny, montaż kinkietów na ścianach bocznych - wymianę klimatyzatorów, - przebudowę sceny, - wymianę stolarki drzwiowej, - wyburzenie schodów prowadzących na piętro; montaż nowych, - remont sceny,

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023

				- zerwanie okładziny ściennej i położenie nowych paneli akustycznych.
Odnowienie zabytkowego muru ogrodzeniowego przy "Domku gotyckim" na ul. Kościelnej w Opatówku- etap II	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	2013	30 531,65	Rekonstrukcja i odnowienie zabytkowego muru ogrodzeniowego przy tzw. "Domku Gotyckim na ulicy Kościelnej w Opatówku -etap II.
Rozbudowa boiska sportowego w Opatówku - przebudowa trybun dla uczestników imprez.	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	2013	59 998,44	W ramach operacji planuje się wykonanie rozbudowy boiska sportowego w Opatówku przez rozbudowę trybun dla uczestników imprez odbywających się na boisku.
Pomost rekreacyjny łączący "Dziką Promenadę" z alejkami w zabytkowym parku w Opatówku	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	2013	38 118,79	Operacja polegająca na wykonaniu Pomostu rekreacyjnego łączącego "Dziką Promenadę" z alejkami w zabytkowym parku w Opatówku.
Zagospodarowanie terenów wokół stawów w miejscowości Opatówek	PROW Oś Leader Działanie 413 Odnowa i rozwój wsi	rok 2014	437 449,99	W ramach projektu zostaną zagospodarowane tereny wokół stawów w miejscowości Opatówek tak aby stanowiły wizytówkę miejscowości, przewiduje się uporządkowanie terenu umocnienie brzegów grobli pomiędzy dwoma stawami, usunięcie dzikiej roślinności i założenie nowo zaplanowanej zieleni, stworzenie nowego układu komunikacyjnego - ścieżek spacerowych wyłożonych kostką betonową i miejsc odpoczynku z ławkami do siedzenia, oraz modernizację istniejącego oświetlenia terenu, projektując nowy układ oświetleniowy z latarniami i halogenowymi reflektorami. Główną atrakcją terenu rekreacyjnego będzie podświetlana fontanna pływająca na jednym ze stawów. Zaś punktem centralnym częściowo zacienione drewnianymi pergolami alejki spacerowe z ławkami, scentralizowane wokół zegara słonecznego usytuowanego pośrodku grobli
Rewaloryzacja zabytkowego parku w Opatówku - uzupełnienie i renowacja zieleni wpływającej na wyjątkowe walory przyrodnicze etap II	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu	2014	36 506,07	Zakupiono krzewy, drzewa, byliny i wykonano nasadzenia.
Rewaloryzacja zabytkowego parku w Opatówku - uzupełnienie i renowacja zieleni wpływającej na wyjątkowe walory przyrodnicze etap III	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu	2015	33 100,65	Zakupiono krzewy, byliny i wykonano nasadzenia.

Źródło: Urząd Miejski Gminy Opatówek

14. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Poznaniu w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu w piśmie nr W00-II1.410.761.2017.JM1.3 z dnia 18.10.2017 r. poinformował, że Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023, nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Poznaniu w piśmie nr DN-NS.9012.1437.2017 z dnia 18.09.2017 r. poinformował o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Opatówek na lata 2017-2023.

Spis tabel

Tabela 1 Przyporządkowanie ulic/punktów adresowych do poszczególnych jednostek wyznaczonych w Opatówku	34
Tabela 2 Wskaźniki służące analizie zróżnicowania jednostek analitycznych	36
Tabela 3 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek	39
Tabela 4 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY - zmiany demograficzne w Gminie	40
Tabela 5 Zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców Gminy	41
Tabela 6 Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych jednostek	42
Tabela 7 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – wskaźnik obciążenia demograficznego	42
Tabela 8 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – świadczeniobiorcy GOPS	44
Tabela 9 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – poziom bezrobocia	45
Tabela 10 Liczba niebieskich kart w latach 2011-2016 i przestępstw w 2016 r.	46
Tabela 11 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – kapitał społeczny	47
Tabela 12 Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych w poszczególnych jednostkach	48
Tabela 13 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – frekwencja wyborcza	50
Tabela 14 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – podmioty gospodarcze	51
Tabela 15 WSKAŹNIKI DELIMITACYJNE – zabytki i budynki komunalne	52
Tabela 16 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – dostępność transportu publicznego	53
Tabela 17 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY - liczba obiektów rekreacyjnych	53
Tabela 18 WSKAŹNIK DELIMITACYJNY – materiały budowlane zawierające azbest	54
Tabela 19 Podsumowanie analizy wskaźnikowej w zakresie sfery społecznej	65
Tabela 20 Podsumowanie analizy wskaźnikowej w zakresie pozostałych sfer	66
Tabela 21 Obszar rewitalizacji w Gminie Opatówek	67
Tabela 22 Dane demograficzne dla podobszaru Opatówek Centrum-Szkolna	73
Tabela 23 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Opatówek Centrum-Szkolna	73
Tabela 24 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Opatówek Centrum-Szkolna	74
Tabela 25 Dane demograficzne dla podobszaru Cienia Pierwsza	75
Tabela 26 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Cienia Pierwsza	76
Tabela 27 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Cienia Pierwsza	77

Tabela 28 Dane demograficzne dla podobszaru Cienia Druga	78
Tabela 29 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Cienia Druga.....	78
Tabela 30 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Cienia Druga	79
Tabela 31 Dane demograficzne dla podobszaru Cienia Trzecia	80
Tabela 32 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Cienia Trzecia.....	80
Tabela 33 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Cienia Trzecia	81
Tabela 34 Dane demograficzne dla podobszaru Dębe Kolonia.....	82
Tabela 35 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Dębe Kolonia	82
Tabela 36 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Dębe Kolonia.....	83
Tabela 37 Dane demograficzne dla podobszaru Nędzrzew	84
Tabela 38 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Nędzrzew.....	84
Tabela 39 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Nędzrzew	85
Tabela 40 Dane demograficzne dla podobszaru Rajsko	86
Tabela 41 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Rajsko	86
Tabela 42 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Rajsko	87
Tabela 43 Dane demograficzne dla podobszaru Rożdżały	88
Tabela 44 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Rożdżały.....	88
Tabela 45 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Rożdżały	89
Tabela 46 Dane demograficzne dla podobszaru Zawady.....	89
Tabela 47 Pozostałe dane społeczne dla podobszaru Zawady.....	90
Tabela 48 Dane z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej) dla podobszaru Zawady.....	90
Tabela 49 Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	95
Tabela 50 Lista uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	104
Tabela 51 Szacunkowe ramy finansowe projektów podstawowych.....	105
Tabela 52 Wskaźniki ogólne realizacji LPR.....	109
Tabela 53 Wskaźniki produktu i rezultatu projektów podstawowych LPR	109

Tabela 54 Komplementarność przestrzenno-problemowa rewitalizacji w Gminie Opatówek	116
Tabela 55 Źródła finansowania LPR.....	119
Tabela 56 Projekty zrealizowane w Gminie Opatówek sfinansowane w perspektywie finansowej 2007-2013.....	122

Spis map

Mapa 1 Opatówek na tle terytorium kraju, województwa i powiatu	9
Mapa 2 Jednostki referencyjne wydzielone w Gminie.....	33
Mapa 3 Jednostki referencyjne wydzielone w mieście	34
Mapa 4 Obszary rewitalizacji na terenie Gminy	68
Mapa 5 Obszar rewitalizacji na terenie miasta	69
Mapa 6 Historyczny układ urbanistyczny Opatówka wpisany do rejestru zabytków na tle podobszaru rewitalizacji Opatówek Centrum-Szkolna	72

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku.....	11
Zdjęcie 2 Kościół w Opatówku	11
Zdjęcie 3 Kościół w Rajsku	12
Zdjęcie 4 Kościół w Tłokini Kościelnej.....	12

Załącznik – podsumowanie badania ankietowego

Dane zebrane podczas badania ankietowego przeprowadzonego w związku z opracowaniem Programu Rewitalizacji. Kwestionariusz ankiety był dostępny w wersji papierowej i elektronicznej, wypowiedzi mieszkańców były zbierane w okresie od 25 do 30 sierpnia 2017 r. Zebrano ogółem 55 ankiet, w tym 54 zebrane poprzez formularz elektroniczny. Zaprezentowane poniżej wypowiedzi zostały zebrane we wszystkich ankietach.

W poniższym zestawieniu usystematyzowano odpowiedzi liczbowe według najliczniejszych wskazań, natomiast odpowiedzi swobodne pogrupowano w zakresie przedmiotowym (tematycznym).

Cechy respondentów

Płeć: 42 K, 12 M

Wiek:

poniżej 15: 0

16 – 25: 6

26 – 45: 18

46 – 60: 26

powyżej 60: 5

Sołectwo / część Miasta, w którym mieszkają respondenci

lp.	Sołectwo / Część Miasta	liczba wskazań
1	Opatówek	11
2	Opatówek Centrum	6
3	Opatówek Szkolna	4
4	Borów	3
5	Józefów	3
6	Opatówek Południe	3
7	Opatówek Wschód	3
8	Chełmce	2
9	Cienia Pierwsza	2
10	Szałe	2
11	Opatówek Zachód	2
12	Cienia Druga	1
13	Cienia Trzecia	1
14	Cienia-Folwark	1
15	Michałów Drugi	1
16	Rajsko	1
17	Sierzychów	1

lp.	Sołectwo / Część Miasta	liczba wskazań
18	Szulec	1
19	Tłokinia Kościelna	1
20	Tłokinia Mała	1
21	Zduny	1
22	Opatówek Północ	1
23	Sołectwo	1
24	Dębe-Kolonia	-
25	Janików	-
26	Kobierno	-
27	Michałów Trzeci	-
28	Nędzrzew	-
29	Porwity	-
30	Rożdżały	-
31	Tłokinia Nowa	-
32	Tłokinia Wielka	-
33	Trojanów	-
-	Warszew	-
-	Zawady	-

1. Które z wymienionych niżej problemów występują Pani/na zdaniem w gminie i sołectwie, w którym Pan(i) mieszka?

Lp.	Rodzaj problemu	Cała Gmina	Część Miasta lub sołectwo, w którym mieszkam	zaznaczone obie odpowiedzi	łączna liczba odpowiedzi
1	W rodzinach występują problemy społeczne (ubóstwo, przemoc, alkoholizm itp.)	24	8	7	39
2	Jest niebezpiecznie, zdarzają się przestępstwa, bijatyki, kradzieże itp.	8	6	3	17
3	Wielu mieszkańców nie ma pracy	16	2	5	23
4	Brakuje miejsc spotkań dla mieszkańców (pomieszczenia, w którym można się spotkać i coś zorganizować)	13	12	7	32
5	Brakuje inicjatyw, oferty spędzania czasu dla młodzieży	20	15	7	42
6	Brakuje inicjatyw, oferty spędzania czasu dla seniorów	17	14	4	35
7	Brakuje miejsc i oferty spędzania czasu dla rodzin z dziećmi	16	13	6	35
8	Mieszkańcy nie angażują się w sprawy gminy i sołectwa	13	13	8	34
9	Brakuje aktywnych mieszkańców, którzy angażowaliby innych	17	8	8	33
10	Brakuje zagospodarowanych miejsc do spędzania czasu w przestrzeni publicznej, np. uprawiania sportu, rekreacji, zabaw z dziećmi	14	15	5	34
11	Brakuje podstawowych sklepów i usług	1	9	0	10
12	Drogi i chodniki wymagają naprawy	13	8	5	26
13	Jest duże zanieczyszczenie powietrza i okolicy	6	3	4	13
14	Inne	0	0	1	1

2. Czego Pan(i)u najbardziej brakuje w miejscowości, w której Pan(i) mieszka?

- a) Miejsca spotkań: dla mieszkańców / seniorów / młodzieży / miejsca aktywności sportowej, rekreacyjnej
- Kawiarenki do spotkań ze znajomymi (z ogródkiem i parasolami)
  - Miejsca gdzie można się spotkać z sąsiadami
  - Małej galerii handlowej, lokalu gdzie można by wieczorem wypić "piwo" z przyjaciółmi. Obecnie takowy jest otwarty do godz. 21,00 i jest to "speluna".
  - Miejsc do spędzania wolnego czasu
  - Brakuje inicjatywy spędzenia wolnego czasu dla młodzieży
  - Miejsc spotkań dla mieszkańców gminy
  - Miejsca spotkań dla młodzieży

- Miejsca spotkań mieszkaniowców oraz sklepu.
  - Miejsc dla młodzieży
  - Miejsc do uprawiania sportu i spotkań dla młodzieży
  - Miejsca do wyjścia z dziećmi
  - Miejsca do spędzania wolnego czasu
  - Świetlica
  - Miejsca zabaw dla dzieci
  - Siłowni na powietrzu, tras spacerowych dla pieszych oraz dla spacerujących z psami,
  - Zajęć pozalekcyjnych oraz zabaw dla młodzieży
  - Lokalnych liderów, wsparcia dla seniorów i młodzieży (kluby seniora, dzienny dom dla seniorów)
  - Zorganizowanych miejsc i zajęć dla seniorów. Mogą to być spotkania przy herbatce o różnorodnej tematyce odpowiedniej dla osób starszych odbywające się w określone dni tygodnia. Obserwuje się wiele starszych osób spędzających samotnie życie bo nie mają gdzie wyjść, a nie jest to pokolenie, że pójdzie na kawę do kawiarni. Niektóre osoby ze względu na kłopoty z poruszaniem należałoby dowieźć.
  - Domu seniora z dziennym pobytem
  - Miejsca spotkań dla młodzieży, gdzie mogliby rozwijać swoje talenty, także rozwijać umiejętności związane z pracą wolontariusza.
  - b) Zagospodarowanej przestrzeni publicznej
    - Zagospodarowania parku aby służył rozrywce i rekreacji nie tylko do spacerów oraz ścieżek rowerowych.
    - Siłownia na świeżym powietrzu
    - Terenów publicznych/rekreacyjnych , miejsc gdzie można spędzić czas z rodziną bezpiecznie nie tylko w okresie letnim ale także w okresie jesienno-zimowym.
    - Chodników, boisk sportowych, miejsc aktywności mieszkańców
  - c) Możliwość korzystania z usług
    - Sklepu wielkopowierzchniowego, budownictwa mieszkaniowego
    - Kawiarenki i baru mlecznego
    - Dziennego domu wsparcia dla osób starszych, miejsca spotkań dla młodzieży, przyjemnej restauracji i kawiarenki, więcej ławek na skwerkach
  - d) Infrastruktura dla ruchu komunikacyjnego
    - Chodników (5x)
    - Chodnika, oświetlenia, równej drogi
    - Ścieżek rowerowych x6
    - Drogi
    - Asfaltu na drodze
    - Połączeń komunikacyjnych
  - e) Inne
    - Basen (2x)
    - Punktów usługowych
    - Biedronki
    - Miejsc pracy, lekarzy specjalistów
    - Patroli policji i kontroli młodzieży
    - Kino
    - Żłobka i mieszkań
-

- Budownictwa mieszkaniowego (bloki), tanich działek budowlanych dla młodych ludzi.
- Problem z prędkością samochodów. Brak ograniczeń prędkości oraz szyszan.
- Placu zabaw i ścieżki rowerowej oraz bardziej rozbudowanej sieci komunikacji publicznej np. z ulicą częstochowską w Kaliszu.
- Więzi społecznych, które dawniej łączyły mieszkańców. z problemów środowiskowych- brak kanalizacji.
- Ciszy i spokoju

3. Która grupa mieszkańców gminy wymaga Pana(i) zdaniem największego wsparcia?

- a) Młodzież (25), (w tym np. Młodzież z „komunalki”, „ci którzy tego potrzebują : np: młodzież niepracująca”, „Młodzież oraz młodzi dorośli-pracujący (tj. w wieku 25-35 lat), bowiem to właśnie tych ludzi powinniśmy zatrzymać w naszej gminie, zapewniając im ciekawą ofertę do spędzenia wolnego czasu. W przeciwnym wypadku gmina może zacząć „wymierać”.)
- b) Seniorzy (21), (w tym np. „seniorzy, którzy wstydzą się "wyjść" do innych lub prosić o pomoc i dzieci z zaniedbanych rodzin")
- c) Dzieci (9)
- d) Bezrobotni (3)
- e) Osoby ubogie (3), w tym m. In.:
  - Osoby zarabiające niewiele więcej powyżej najniższej krajowej, seniorzy.
  - Moim zdaniem ludzie najmniej zarabiający ponieważ uczciwie pracują, mało zarabiają płacą podatki, mają dzieci a z opieki społecznej nie mogą skorzystać bo mają za dużo a żeby np. Wysłać dzieci na kolonie mają za mało.
- f) Rodziny (3), w tym:
  - Młodzi rodzice
  - Kobiety samotnie wychowujące dzieci
  - Rodziny tzw. "patologiczne" -aby pieniądze otrzymywane z gops przeznaczali na potrzebne artykuły życia codziennego i na dzieci a nie np na alkohol
- g) Inne:
  - Osoby uzależnione a szczególnie rodziny w których żyją osoby uzależnione.
  - Nie można rozgraniczać.

4. Co należy zrobić w pierwszej kolejności, aby szybko i tanio poprawić miejscowość/część Miasta, w której Pan(i) mieszka?

- h) Działania tzw. „miękkie” kierowane do mieszkańców
    - Uczyć kultury i obycia
    - Zaangażować mieszkańców w działania gminy.
    - Organizacja spotkań zachęcających mieszkańców do angażowania się w życie miejscowości,
    - Zaangażować mieszkańców w życie gminy i podjąć takie działania aby mieszkańcy chcieli uczestniczyć w różnych formach aktywności społecznej i zadbać o swoje sołectwa.
    - Zorganizować miejsce spotkań
    - Zaangażować mieszkańców miejscowości do działania
-

- Organizacja miejsca spotkań, przede wszystkim dla młodzieży, organizacja Centrum Wolontariatu, które stanowiłoby ciekawą alternatywę do spędzenia wolnego czasu przez młode pokolenie. Należy też stworzyć i/lub wspierać narzędzia aktywizujące społeczności (np. mikrogranty) w obszarach określonych jako poddane do rewitalizacji.
  - i) Oferta i przestrzeń spędzania czasu wolnego, szczególnie dzieci, młodzieży i seniorów
    - Zorganizować czas wolny dla seniorów i młodzieży
    - Oferta spędzenia wolnego czasu dla dzieci i młodzieży
    - Stworzyć miejsce opieki najmłodszych i seniorów;
    - Żeby ktoś chciał wyjść do seniorów i dzieci z biednych rodzin z jakimiś zajęciami, żebyśmy wiedzieli że coś jest organizowane
    - "w pomieszczeniach GOK zorganizować cykliczne spotkania dla osób starszych w określone dni tygodnia i o stałych godzinach. Spotkania ktoś powinien prowadzić, seniorzy winni brać aktywny udział w spotkaniach. Po spotkaniu zostają jeszcze co najmniej godzinę by porozmawiać ze sobą.
    - Zrobić plac zabaw i dokończyć budowę świetlicy
    - Świetlica plac zabaw
  - j) Większa i skuteczniejsza oferta dla osób (i grup społecznych) doświadczających trudności
    - Zająć się "patologią", odebrać im przywileje, zaangażować ich do prac a nie tylko do pobierania (ale to problem całej polski)
    - Zająć się młodzieżą z komunalki
    - Zorganizować dla członków rodzin gdzie występuje problem z uzależnieniem wyjazdu na spotkanie w inny rejon polski gdzie funkcjonuje grupa wsparcia by nauczyci się właściwego postępowania z osobą uzależnioną i nie ułatwiali mu picia czy zażywania narkotyków."
  - k) Działania usprawniające i poprawiające jakość życia
    - Zlikwidować hałas związany z bardzo dużym ruchem ulicznym
    - Udostępnić remizę ,nieczynną szkołę na zorganizowane spotkania mieszkańców (tematyczne np. Grill z e śpiewem piosenek, haft, wspólne gotowanie jakiejś potrawy ,wypieki ciasta i degustacja ,wycieczki dla mieszkańców wsi itp.
    - Ogłaszać konkursy np. Na najładniejszy ogród, na najczystsze podwórko, nagrody dla szkół które zbiorą najwięcej plastiku, makulatury i in. Wtedy każdemu będzie zależało na angażowaniu się w życie gminy a wśród uczniów wyrobi się nawyk do czystości o środowisko.
    - Zakazać spalania "śmieci" w piecach
    - Wyciąć chaszcze
    - Komunikacja publiczna
  - l) Budowa / remont chodników, dróg, ścieżek rowerowych
    - Chodniki, drogi
    - Chodniki i ograniczenie prędkości. Ścieżki rowerowe.
    - Wybudować chodniki na terenie miejscowości
    - Chodniki i ścieżki rowerowe - dofinansowania unijne
    - Zbudować chodnik
    - Wytyczyć trasy spacerowe, poprawić chodniki.
    - Postawienie koszy na śmieci, poprawienie chodników
    - Utwardzić i wyrównać drogę
  - m) Rozbudowa infrastruktury
    - Zamontować bariery zabezpieczające wzdłuż rowu melioracyjnego
    - Rewitalizacja parku, siłownia zewnętrzna
-

- Siłownie zewnętrzne, rewitalizacja parku
- Zrewitalizować park
- n) Inne
  - Oszczędnie wydawać gminne środki finansowe
  - Mniej imprez dla KGW i sołtysów a więcej dla młodzieży
  - Opieka zdrowotna – więcej specjalistów w ramach ubezpieczenia
- o) Nie wiem 3x

5. W którym obszarze (sołectwie/części Miasta) należy podjąć działania w ramach rewitalizacji? (pytanie obowiązkowe)

Ip.	Sołectwo / Część Miasta	Liczba wskazań
1	Opatówek Centrum	25
2	Opatówek Szkolna	19
3	Opatówek Wschód	11
4	Opatówek Północ	10
5	Opatówek Południe	10
6	Opatówek Zachód	8
7	Cienia Pierwsza	7
8	Tłokinia Mała	7
9	Józefów	6
10	Szałe	6
11	Zduny	6
12	Chelmce	5
13	Cienia Druga	5
14	Porwity	5
15	Tłokinia Wielka	5
16	Trojanów	5
17	Zawady	5
18	Cienia Trzecia	4

Ip.	Sołectwo / Część Miasta	Liczba wskazań
19	Cienia-Folwark	4
20	Michałów Drugi	4
21	Rajsko	4
22	Rożdżały	4
23	Tłokinia Kościelna	4
24	Tłokinia Nowa	4
25	Borów	3
26	Dębe-Kolonia	3
27	Michałów Trzeci	2
28	Nędzrzew	2
29	Sierzchów	2
30	Szulec	2
31	Warszew	2
32	Janików	1
33	Kobierno	1

6. Proszę napisać jakie działania należy podjąć we wskazanym przez Pana (Panią) sołectwie/części Miasta?

- f) Stworzyć miejsca spotkań
  - Zorganizować miejsca spotkań i poprowadzić spotkania dla ludzi starszych by nie siedzieli sami w domach, jednoczyć wsie wobec jakiegoś wspólnego działania
  - Zorganizować czas wolny dla dzieci i młodzieży - zajęcia pozalekcyjne, zagospodarować czas wolny w wakacje
  - Utworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców

- Budowa świetlicy placu zabaw
- Plac dla dzieci, seniorów
- Miejsce dla młodzieży
- Boisko sportowe, siłownia zewnętrzna
- Miejsca do wypoczynku i działań kulturalnych
- Organizacja miejsc do wypoczynku
- Józefów - miejsce spotkań mieszkańców, sklep,
- Miejsca do zabawy, do ćwiczenia i dla dziecka i dla mamy lub taty, do spotkań wiejskich
- Utworzyć siłownię
- Plac zabaw
- g) Włączenie mieszkańców
- Zaangażować mieszkańców w działania gminy.
- Zmotywować do działania ludzi
- Aktywizacja mieszkańców do działania, korzystania z istniejących obiektów sportowych, rozwijania zainteresowań i edukacji
- Spotkania edukacyjne z dziećmi i ich rodzicami, wspólnie zadbać o zieleń np.: kupić narzędzia a niech grabią, koszą, sadzą sami
- h) Remonty budynków, odnowienie infrastruktury
- Odbudować dworzec PKP
- Odnowić centrum miasta
- Remont budynków
- Rewitalizacja istniejącej zabytkowej zabudowy
- Poprawić wygląd budynków od strony wschodniej np. Po byłej fabryce mebli, trawników poza centrum Opatówka, postawić kosze na śmieci
- Opatówek Północ - /.../ oświetlenie przy dworcu, zagospodarować budynek po dworcu
- Zadbanie o tereny gminne, udostępnienie nieużytków na cele rekreacyjne. Skwery i mini parki. Trasy turystyczne.
- Wyremontować dworzec pkp, budynki dawnych koszar przy ul. Szkolnej, budynki przy ul. Kościelnej (Dom Zajęczka , oficyna) budynek gdzie mieści się biblioteka i dawne przedszkole.
- i) Rozbudowa infrastruktury
- Drogi x11 (Józefów, Szale, Szulec, „poszerzenie drogi łączącej Szulec i Józefów”, Opatówek Szkolna, Opatówek Północ)
- Budowa / remont chodników 15x (w tym także wskazywanie lokalizacji, np. Opatówek Południe, Opatówek Centrum, Opatówek Szkolna, ul. Piaskowa, Szale; dodanie ławek lub „naprawa chodnika i ul. Ogrodowej, Kościuszki”)
- Budowa ścieżek / dróg rowerowych x5 (w tym „ścieżki rowerowej oraz bardziej rozbudowanej sieci komunikacji publicznej np. z ulicą Częstochowską w Kaliszu”
- Zapewnienie oświetlenia ulicznego 3x
- Zagospodarowanie zbiornika oraz okolicy Szale (2x)
- Parking x3 (przy cmentarzu, Opatówek Centrum)
- Muszą być to działania infrastrukturalne, takie jak odnowa zaniedbanych budynków (zwłaszcza w ścisłym centrum, gdzie część to zabytki) połączone z działaniami społecznymi takie jak utworzenie Centrum Wolontariatu, imprezy prospołeczne, i inne.
- j) Inne:
- Jak w p. 4 – 2x
- Nie wiem 1x

- A gdzie Michałów Czwarty?
- Działania są robione np., kanalizacja, rekreacja na OISR, plac zabaw
- Jeżdżą tiry i jest głośno, może jakieś odgrodzenie od ulicy
- Polepszyć bezpieczeństwo w danym rejonie gdzie dochodzi do napaści, kradzieży. Młodzież zażywa narkotyki w miejscu publicznym a policja nic z tym nie robi. Robi się coraz bardziej niebezpiecznie aż strach wyjść na ulice
- Budowa kanalizacji odprowadzającej wodę deszczową, aby uniknąć zalewania drogi, chodnika i posesji.
- Otworzyć dzienny dom pobytu dla seniorów

7. Proponowany obszar rewitalizacji obejmuje wskazane na mapie części Miasta oraz następujące sołectwa: Cienia Pierwsza, Cienia Druga, Cienia Trzecia, Dębe-Kolonia, Nędzrzew, Rajsko, Rożdżały, Zawady. Czy należy zmienić proponowany obszar (dodać lub usunąć sołectwo lub część Miasta)? Proszę krótko uzasadnić odpowiedź.

- 10 x odpowiedzi: nie / myślę, że jest ok / Nie ma takiej potrzeby 10x, w tym:
- nie, ale najbardziej centrum Opatówka nadaje się do rewitalizacji
  - Nie. Miejscowości te są małymi wsiami, gdzie brakuje miejsc spędzania wolnego czasu, szczególnie dla dzieci i młodzieży. Mieszkańcy nie angażują się w sprawy danego sołectwa, życie społeczne zamiera.
  - Trudno powiedzieć nie znam problemów całej gminy (1x)

Propozycje wskazywane przez respondentów zostały ujęte z jednej strony w tabeli, w kolejnej kolumnie zawarto odpowiedź (propozycja uwzględniona lub propozycja nieuwzględniona, wraz z krótkim uzasadnieniem) przygotowaną przez zespół opracowujący Program Rewitalizacji wraz z merytorycznym zespołem Miejskiego Urzędu Gminy.

Lp.	Propozycja / komentarz dot. proponowanego obszaru rewitalizacji	Odpowiedź wraz z uzasadnieniem
1.	Obszar ten znajduje się w centrum tras przelotowych jest zatem wizytówką nie tylko miasta ale również całej Gminy. Teren objęty tym obszarem może być również ze względu na walory krajobrazowe zagospodarowany na ścieżki rowerowe, place do ćwiczeń, agroturystykę itp.	Wyrażona uwaga ma charakter opinii przemawiającej za proponowaną we Programie propozycją obszaru rewitalizacji.
2.	Należy dodać inne sołectwa.	Propozycja jest mało konkretna (nie wskazano, jakie inne sołectwa należy dodać)
3.	Zostawić tylko Opatówek	Propozycja nieuwzględniona. Przeprowadzona diagnoza Gminy i z niej wynikające wyznaczenie obszaru rewitalizacji zostało przeprowadzone zgodnie z Wytocznymi Ministra Rozwoju. Diagnoza polegała m.in. na zidentyfikowaniu w Gminie miejsc (sołectw lub części miasta) gdzie ma miejsce szczególna koncentracja problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezrobocie czy niski poziom kapitału społecznego oraz problemów gospodarczych, technicznych, środowiskowych

Lp.	Propozycja / komentarz dot. proponowanego obszaru rewitalizacji	Odpowiedź wraz z uzasadnieniem
		i przestrzenno-funkcjonalnych. Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą taka koncentracja problemów występuje w zaproponowanym obszarze rewitalizacji.
4.	Porwity	j.w.
5.	Na mapie jest tylko OPATÓWEK dodać Warszaw, Tłokinie Małą- droga, chodnik.	j.w.
6.	Dodać -Warszew i zrobić drogę z chodnikami i oświetleniem, Dodać Tłokinę Małą.	j.w.
7.	Założenie chodników i utworzenie sieci ścieżek rowerowych w celu zapewnienia bezpieczeństwa pieszym i rowerzystom w miejscowościach: Tłokinia Mała, Tłokinia Wielka, Tłokinia Nowa, Tłokinia Kościelna, Rożdżały, Szale, Zduny, Rajsco, Warszaw.	Program rewitalizacji obejmuje projekty, które przyczyniają się do poprawy sytuacji na terenie obszaru rewitalizacji. W związku z tym do Programu został wpisany projekt ścieżki rowerowej na odcinku Tłokinia Kościelna-Rożdżały. W miarę posiadanych środków i możliwości Gmina będzie przygotowywała i realizowała kolejne projekty dot. ścieżek rowerowych w celu połączenia kolejnych miejscowości, tak aby powstał system ścieżek i chodników na terenie całej Gminy.
8.	Dodać sołectwo Cienia-Folwark.	Propozycja nieuwzględniona. Przeprowadzona diagnoza Gminy i z niej wynikające wyznaczenie obszaru rewitalizacji zostało przeprowadzone zgodnie z Wytocznymi Ministra Rozwoju. Diagnoza polegała m.in. na zidentyfikowaniu w Gminie miejsc (sołectw lub części miasta) gdzie ma miejsce szczególna koncentracja problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezrobocie czy niski poziom kapitału społecznego oraz problemów gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych. Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą taka koncentracja problemów występuje w zaproponowanym obszarze rewitalizacji.
9.	W związku z położeniem nowej nawierzchni asfaltowej na odcinku drogi Michałów Drugi - Opatówek rozpoczęto równolegle budowę chodnika. Chodniki pojawiły się w Michałowie Drugim oraz w Opatówku do granic miasta, niestety z pominięciem odcinka Cienia-Folwark. To oczekiwana i bardzo potrzebna inwestycja zwiększająca bezpieczeństwo mieszkańców w szczególności dzieci uczęszczających do szkół.	Podnoszona kwestia nie dotyczy obszaru rewitalizacji. Niezależnie od Programu Rewitalizacji Gmina - w miarę posiadanych środków i możliwości - będzie łączyła poszczególne miejscowości, aby powstał system ścieżek i chodników na terenie Gminy.
10.	Opatówek Zachód poprawić chodnik na ulicy Św. Jana gdyż przypomina trasę z muldami	Podnoszona kwestia nie dotyczy obszaru rewitalizacji, jednak Gmina dostrzega potrzeby mieszkańców obszarów nie ujętych w programie i sukcesywnie, w miarę posiadanych środków i możliwości będzie je realizować.
11.	Należy usunąć sołectwa: Zawady i Dębe - Kolonia ze względu na rozproszona indywidualną zabudowę.	Propozycja nieuwzględniona. Rozproszenie zabudowy nie stanowi czynnika dyskwalifikującego dane sołectwo do zaliczenia go do obszaru rewitalizacji. o zakwalifikowaniu danego obszaru decyduje szczególna koncentracja problemów, w tym problemów społecznych.
12.	Powinny być dołączone inne sołectwa takie jak np. Józefów, Szulec, ponieważ trzeba ożywić te sołectwa.	Propozycja nieuwzględniona. Przeprowadzona diagnoza Gminy i z niej wynikające wyznaczenie obszaru rewitalizacji zostało przeprowadzone zgodnie z Wytocznymi Ministra Rozwoju. Diagnoza

Lp.	Propozycja / komentarz dot. proponowanego obszaru rewitalizacji	Odpowiedź wraz z uzasadnieniem
		polegała m.in. na zidentyfikowaniu w Gminie miejsc (sołectw lub części miasta) gdzie ma miejsce szczególna koncentracja problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezrobocie czy niski poziom kapitału społecznego oraz problemów gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych. Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą taka koncentracja problemów występuje w zaproponowanym obszarze rewitalizacji.
13.	Nędzrzew przekazać Kaliszowi ze względu na położenie wsi.	Propozycja wykracza poza kompetencje zespołu i zakres Programu Rewitalizacji.
14.	Obszary rewit. powinny być zmienione na tereny bliżej Kalisza. Podniesie to atrakcyjność terenów dla migracji. Co przełoży się na wzrost podatków.	Propozycja nieuwzględniona. Przeprowadzona diagnoza Gminy i z niej wynikające wyznaczenie obszaru rewitalizacji zostało przeprowadzone zgodnie z Wytocznymi Ministra Rozwoju. Diagnoza polegała m.in. na zidentyfikowaniu w Gminie miejsc (sołectw lub części miasta) gdzie ma miejsce szczególna koncentracja problemów społecznych takich jak ubóstwo, bezrobocie czy niski poziom kapitału społecznego oraz problemów gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych. Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą taka koncentracja problemów występuje w zaproponowanym obszarze rewitalizacji.
15.	Usunąć Nędzrzew, to jest bogata wieś.	j.w.
16.	Proszę dopisać Józefów.	j.w.
17.	Usunąć Rajsko dodać Sierchów.	j.w.
18.	A co z resztą Gminy. Proszę dodać miejscowość Zduny.	j.w.
19.	Należy dodać część miasta Opatówka obejmującą dworzec PKP – jest to budynek wymagający remontu i dostosowania na cele społeczno-kulturalne mieszkańców.	Budynek dworca PKP został ujęty w Programie Rewitalizacji w ramach projektu pn. "Termomodernizacja wraz z przebudową rozbudową i zmianą sposobu użytkowania budynku byłego dworca PKP na cele kulturalne, oświatowe i rekreacyjne w m. Opatówek".

Inne uwagi, komentarze, propozycje, związane z Programem Rewitalizacji

- a) Brak / nie ma: 6x
- b) organizacyjne, związane z rewitalizacją:
  - Musi ktoś być odpowiedzialny za takie projekty i w koszt projektu doliczyć wynagrodzenie dla takiej osoby. Sami pracownicy gminy tego nie zrobią bo nie mają wolnych mocy przerobowych a projekty trzeba zrobić i rozliczyć. Inaczej cała rewitalizacja nie przyniesie rezultatu. Pomysł jest dobry ,wiele dobrego może przynieść ale wg mnie potrzebni są jeszcze ludzie co to zrobią
  - "Czy w planach jest powołanie zespołu ds. rewitalizacji?"
- c) W zakresie proponowanych działań tzw. „miękkich”, skierowanych do mieszkańców:
  - Aktywizacja mieszkańców sołectwa w zakresie poprawy warunków spędzania czasu wolnego w poszczególnych sołectwach
  - Niech się wezmą za tych podopiecznych z GOPS, może oni coś zrobić dla Opatówka
  - Nie ma miejsca na wsi żeby z dziećmi gdzieś wyjść ani osób które by coś chciały robić dla innych, może jakieś spotkania na naszej wsi z nauką czy angielskiego, czy jakiś robótek dla pań

- Uważam żeby zaangażować mieszkańców to należy wymagać od nich określonych zachowań a nie podawać wszystkiego jak na talerzu. U nas mieszkają osoby które przeprowadziły się z Kalisza i w większości zawsze coś się nie podoba a przecież Szale to wieś a nie miasto. Szale posiada strażnicę OSP i własnym wysiłkiem wystarczyłoby pomalować, usunąć chwasty, posprzątać i byłoby miejsce do spotkań ale potrzebny jest dobry inicjator w sołectwie.
- Może jakaś współpraca z policją na temat przesiadywania w centrum miasta "pijaczków" może zmiana parkingu w zieleniec.
- d) w zakresie proponowanych działań dotyczących rozbudowy infrastruktury:
  - Budowa ośrodka dziennego pobytu dla seniorów oraz żłobka.
  - Kanalizacja w miejscowości Borów, budowa boiska sportowego, siłownia zewnętrzna
  - poprawy wymaga cała infrastruktura techniczna
  - Zrobić drogi by móc dojechać do miasta
  - Zbiornik Szale! Drogi są, Stacja PKP jest, teren jest tylko brak pomysłów i dobrego gospodarza aby to wykorzystać!
- e) ogólne, skierowane do władz samorządowych:
  - Dotrzymywać obietnic
  - Władze Miasta powinny dotrzymywać słowa i wywiązywać się z obietnic
  - Należy tak działać by w życie powołać powiedzenie: „Kalisz wieś położona obok Opatówka."